

T.C
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ ve DENETİMİ BİLİM DALI

**İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME SINIF-ŞUBE REHBER
ÖĞRETMENLERİNİN
SINIF DİSİPLİNİNİ SAĞLAMADA KULLANDIKLARI
YÖNTEMLER ve ÖĞRENCİLER
ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ
(Sarıyer İlçesi Örneği)**

(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan :**Neşe YILDIZ**

İSTANBUL,2009

T.C
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ ve DENETİMİ BİLİM DALI

**İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME SINIF-ŞUBE REHBER
ÖĞRETMENLERİNİN
SINIF DİSİPLİNİNİ SAĞLAMADA KULLANDIKLARI
YÖNTEMLER ve ÖĞRENCİLER
ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ
(Sarıyer İlçesi Örneği)**

(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan :

Neşe YILDIZ

Öğrenci No:

070712051

Danışman:

Dr. Kubilay ÇİMEN

İSTANBUL,2009

YEMİN METNİ

Sunduđum Yüksek Lisans Tezimi, Akademik Etik İlkelerine bağlı kalarak, hiç kimseden akademik etik ilkelere aykırı bir yardım almaksızın bizzat kendimin hazırladığına ant içerim. 24/07/2009

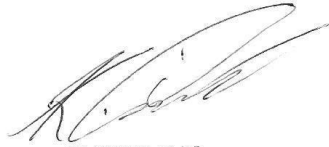
Neşe YILDIZ

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

24.07.2009

Enstitümüz *İşletme Yönetimi* Anabilim dalı *Eğitim Yönetimi ve Denetimi* Bilim dalı yüksek lisans öğrencilerinden 070771051 numaralı *Neşe Yıldız*'ın "*Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim ve Sınav Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "*İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME SINIF-ŞUBE REHBER ÖĞRETMENLERİNİN SINIF DİSİPLİNİNİ SAĞLAMADA KULLANDIKLARI YÖNTEMLER VE ÖĞRENCİLER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ (SARIYER İLÇESİ ÖRNEĞİ)*" tezini, Yönetim Kurulumuzun 23.07.2009 tarih ve 2009/18 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim Kampüsünde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin (c) bendi gereğince 60 dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında *oyekluğu/oybirliği* ile *Kabul/Red veya Düzeltme* kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 7 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
DR. KUBİLAY ÇİMEN

ÜYE
PROF.DR. MEHMET FİKRET GEZGİN

ÜYE
YRD.DOÇ.DR. SEFER GÜMÜŞ

**İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME SINIF-ŞUBE REHBER ÖĞRETMENLERİNİN
SINIF DİSİPLİNİNİ SAĞLAMADA KULLANDIKLARI YÖNTEMLER ve
ÖĞRENCİLER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ
(İstanbul Sarıyer Örneği)**

(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan: Neşe YILDIZ

Özet

Bu tez çalışmasında; sınıf-şube rehber öğretmenlerinin sınıf disiplinini sağlamada kullandıkları yöntemlerin öğrenciler üzerindeki etkisinde hangi faktörlerin belirleyici olduğuna bakılmıştır. Çalışmanın evrenini Sarıyer İlçesi resmi ilköğretim okullarında görev yapan sınıf-şube rehber öğretmenlerinin tamamı oluşturmuştur. İlköğretim okullarında görev yapan sınıf-şube rehber öğretmenlerinin sınıf disiplinini sağlamada kullandıkları psikolojik, sosyal, maddi ödül ile, psikolojik, sosyal, fiziki ceza yöntemlerinin; cinsiyet, eğitim düzeyi, branş, meslekteki kıdem, sınıf-şube rehber öğretmenliği yapılan sınıf ve süresine göre farklı olduğu hipotezi ispatlanmaya çalışılmıştır. Sınıf-şube rehber öğretmenlerine 106 maddelik beşli likert tipinde disiplin sağlamada kullandıkları yöntemleri belirlemeye yönelik anket uygulanmıştır. Anket uygulaması sonucu elde edilen veriler SPSS 15.0 ile veri analizi yapılarak, hipotezler test edilmiştir. Araştırmanın sonucuna göre; sınıf şube rehber öğretmenleri en fazla psikolojik ve sosyal ödül yöntemlerini kullanmakta, psikolojik, sosyal ve fiziki cezaya en az şekilde başvurumaktadırlar.

Anahtar Kelimeler: Sınıf-Şube Rehber Öğretmeni, Öğrenci, Disiplin

**ELEMENTARY TEACHERS GUIDE SECOND STAGE OF CLASS-BRANCH
CLASS THEIR METHODS OF DISCIPLINE
TO ENSURE STUDENTS İMPACT
(Sarıyer District Example)**

(Master Quick)

Presented by : Neşe YILDIZ

Abstract

In this thesis, the class teacher of the class-branch guide their methods of discipline in ensuring that the impact on students, regardless of which factors are decisive. Study the official primary school in the district of Sarıyer worked out all the class-teacher, has established branch contacts. Primary schools serve the class-branch guide classroom teachers in providing discipline their psychological, social, and financial rewards, psychological, social, physical punishment methods, gender, education level, industry, seniority in the profession, class-branch guides the classroom teacher and duration depending on the different The hypothesis was to prove. Class-branch discipline to guide teachers in their methods to identify the five 106-item Likert-type questionnaire was applied, the survey results obtained from application data using SPSS 15.0 package program is decoded, the hypothesis is tested. According to the results of the survey; classroom teachers of the branch contacts using methods more psychological and social rewards. psychological, social and physical punishment is at least as applied.

Key Words: Class-Section Guide for Teachers, Students, Discipline

**İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME SINIF-ŞUBE REHBER ÖĞRETMENLERİNİN
SINIF DİSİPLİNİNİ SAĞLAMADA KULLANDIKLARI YÖNTEMLER ve
ÖĞRENCİLER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ**

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
Yemin Metni	
Jüri Sayfası	
Türkçe Özet ve Anahtar Kelimeler	
İngilizce Özet ve Anahtar Kelimeler (Abstract)	
Tablolar Listesi	VI
Kısaltmalar	VIII
Giriş	1

I.BÖLÜM

**İLKÖĞRETİM OKULLARINDA SINIF-ŞUBE REHBER
ÖĞRETMENLİĞİ**

**1.İLKÖĞRETİM OKULLARI ve İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME
ÖĞRENCİLERİNİN GELİŞİM ÖZELLİKLERİ**

1.1.İlköğretim Okulu	4
1.2.İlköğretim İkinci Kademe	6
1.3.Sınıf-Şube Rehber Öğretmenliği	7
1.3.1.Sınıf-Şube Rehber Öğretmenliği	7
1.3.2.Sınıf-Şube Rehber Öğretmeninin Rehberlik Dersindeki Görevleri	8
1.3.3.Sınıf-Şube Rehber Öğretmeninin Farklı Sorumlulukları	8

**2.İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME(11-14 YAŞ)ÖĞRENCİLERİNİN
GELİŞİM ÖZELLİKLERİ**

2.1.Duygusal Gelişim	11
2.2.Fiziksel Gelişim	11

II. BÖLÜM

DİSİPLİN ve EĞİTİM

1. SINIF YÖNETİMİ YAKLAŞIMLARI	12
1.1. Tepkisel Yaklaşım	13
1.2. Önlemsel Yaklaşım	14
1.3. Gelişimsel Yaklaşım	14
1.4. Bütünsel Yaklaşım	15
2. DİSİPLİN VE DİSİPLİN MODELLERİ	15
2.1. Davranış Değişirme Modeli	16
2.2. Atılgan Disiplin Modeli	17
2.3. İnsanlar arası İlişkileri Çözümleme Modeli	18
2.4. Ginott Modeli	20
2.5. Öğretmen Etkililiği Modeli	21
3. GELENEKSEL YAPIDAKİ DİSİPLİN STRATEJİLERİ	22
3.1. Ceza	22
3.2. Ödül	24

4. EĞİTİMDE DİSİPLİN	25
4.1. Okulda Disiplin	25
4.2. Sınıfta Disiplin	28
4.2.1. Sınıf İçi Disiplin Sorunları	31
4.2.2. Öğrenci Kaynaklı Disiplin Sorunları	32
4.2.3. Öğretmen Kaynaklı Disiplin Sorunları	36
4.2.4. Fiziksel Ortamdan Kaynaklı Disiplin Sorunları	39
4.2.5. Çevre Aile ve Okul Kaynaklı Disiplin Sorunları	39
4.3. Disiplinin Sağlanması	41
4.3.1. Sınıf Kurallarının Belirlenmesi	42
4.3.2. Sözel Olmayan Tedbirler	42
4.3.3. Sözel Tedbirler	44
4.3.4. Öğrenci ile Bireysel Görüşme	45
4.3.5. Veli ile Görüşme	46
4.3.6. Sosyal, Kültürel, Sportif Etkinliklere Yönlendirme	46
4.3.7. Rehberlik Servisine Yönlendirme	46
4.3.8. Okul İdaresine ve Öğrenci Davranışları Değerlendirme Kuruluna	47
5. İSTENDİK ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI	48
6. ETKİLİ ÖĞRETMENİN ÖZELLİKLERİ	50
6.1. Kişisel Özellikler	51
6.2. Mesleki Özellikler	53

III.BÖLÜM

İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME SINIF-ŞUBE REHBER ÖĞRETMENLERİNİN SINIF DİSİPLİNİNİ SAĞLAMADA KULLANDIKLARI YÖNTEMLER ve ÖĞRENCİLER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

(İstanbul Sarıyer Örneği)

1. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ	54
2.ÖRNEKLEM GURUBUNUN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BULGU ve YORUMLAR	50
2.1. Örneklem Gurubunun Cinsiyetlerine İlişkin Bulgular	56
2.2. Örneklem Gurubunun Eğitim Düzeylerine İlişkin Bulgular	56
2.3. Örneklem Gurubunun Branşlarına İlişkin Bulgular	57
2.4. Örneklem Gurubunun Mesleki Kıdemlerine İlişkin Bulgular	58
2.5. Örneklem Gurubunun Sınıf-Şube Rehber Öğretmenliği Yaptığı Sınıflara İlişkin Bulgular	59
2.6. Örneklem Gurubunun Sınıf-Şube Rehber Öğretmenliği Sürelerine İlişkin Bulgular	60
3. ÖLÇEK CEVAPLARINA İLİŞKİN BULGU ve YORUMLAR	
3.1. Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Bulgular	61
3.2. Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerinin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemler Arasındaki İlişkilerle İlgili Bulgular	62

4. SINIF-ŞUBE REHBER ÖĞRETMENLERİNİN KULLANDIKLARI YÖNTEMLER İLE DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERE İLİŞKİN BULGULAR

4.1. Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemler İle Cinsiyet Özellikleri Arasındaki İlişki	65
4.2. Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerinin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemler İle Eğitim Düzeyleri Arasındaki İlişki	67
4.3. Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerinin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemler İle Branşları Arasındaki İlişki	70
4.4. Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerinin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemler İle Mesleki Kıdemleri Arasındaki İlişki	73
4.5. Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerinin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemler İle Rehberlik Yaptıkları Sınıf Arasındaki İlişki	77
4.6. Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemler İle Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlik Süreleri Arasındaki İlişki	80
SONUÇ	84
KAYNAKÇA	88
ÖZGEÇMİŞ	89
EKLER	
Ek1. Anket Örneği	
Ek2. Anket Uygulaması İçin Alınan Valilik Onayı	
Ek3. Anket Uygulanan Okullar Listesi	
Ek4. Anket Kullanım İzni	

TABLolar LİSTESİ

<u>TABLO NO</u>	<u>SAYFA NO</u>
Tablo 1. 2008-2009 Eğitim Öğretim Yılı İlköğretim Kurumlarına Ait Sayısal Veriler	5
Tablo 2. Öğrencilerin, Disiplin Sorununa Kaynaklık Eden Davranışları	35
Tablo 3. Öğretmenlerin, Disiplin Sorununa Kaynaklık Eden Davranışları	38
Tablo 4. Kolmogorov-Smirnov Z Analizi Sonuçları	55
Tablo 5. Örneklem Grubunun Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	56
Tablo 6. Örneklem Grubunun Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı	57
Tablo 7. Örneklem Grubunun Branşlarına Göre Dağılımı	58
Tablo 8. Örneklem Grubunun Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımı	59
Tablo 9. Örneklem Grubunun Sınıf-Şube Rehber Öğretmenliği Yaptıkları Sınıflara Göre Dağılımı	60
Tablo 10. Örneklem Grubunun Sınıf-Şube Rehber Öğretmenliği Sürelerine Göre Dağılımı	60
Tablo 11. Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerinin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemler	62
Tablo 12. Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerinin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemler Arasındaki İlişki	63
Tablo 13. Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemler ile Cinsiyetleri Arasındaki İlişki	64
Tablo 14. Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerinin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemlerin Sıklığının Cinsiyetlerine Bağlı Olarak Değişimi	66
Tablo 15. Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemler ile Eğitim Düzeyleri Arasındaki İlişki	67
Tablo 16. Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemlerin Sıklığının Eğitim Düzeylerine Bağlı Olarak Değişimi	69
Tablo 17. Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemler ile Branşları Arasındaki İlişki	70
Tablo 18. Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemlerin Sıklığının Branşlarına Bağlı Olarak Değişimi	72
Tablo 19. Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemler ile Mesleki Kıdemleri Arasındaki İlişki	74

Tablo 20. Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemlerin Sıklığının Mesleki Kıdemlerine Bağlı Olarak Değişimi	76
Tablo 21. Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemler ile Rehberlik Yaptıkları Sınıf Arasındaki İlişki	78
Tablo 22. Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerinin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemlerin Sıklığının Rehber Öğretmenlik Yaptıkları Sınıfa Bağlı Olarak Değişimi	79
Tablo 23. Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerinin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemler ile Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlik Süreleri Arasındaki İlişki	81
Tablo 24. Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerinin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemlerin Sıklığının Sınıf-Şube Rehber Öğretmenliği Sürelerine Bağlı Olarak Değişimi	82

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.k.	Adı Geçen Kitap
Çev.	Çeviren
s.	Sayfa
ss.	Sayfalar
vb.	Ve Benzeri
MEB	Mili Eğitim Bakanlığı
YİBO	Yatılı İlköğretim Bölge Okulu
İ.Ö	İlköğretim Okulu
SBS	Seviye Belirleme Sınavı
RAM	Rehberlik ve Araştırma Merkezi

Giriş

Eğitim, ülkemizin kalkınmasında ve toplumun geleceğe hazırlanmasında en önemli etken olup, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı örgün ve yaygın eğitim kurumlarında verilmektedir. Türkiye İstatistik Kurumunun 2008-2009 eğitim-öğretim yılına ait verilerine göre, ülkemizde 58 982 okul ve bu okullarda öğrenim gören 21 117 017 öğrenci bulunmaktadır. Örgün eğitimin temelini de ilköğretim okulları oluşturmaktadır. İlköğretim okullarında 34 574 okul ve 10 709 920 öğrenci bulunmaktadır.

Bu okullar içerisinde, ülkemizin her yerleşim birimine ulaşarak, orada çağı, kültürü ve vatandaşlık bilincini temsil eden tek kurum ilköğretim okullarıdır. Her eğitim kurumunda olduğu gibi ilköğretim okullarında da mevcut kurallara aykırı öğrencilere ve disiplin olaylarına rastlamak mümkündür.

Çocukluk çağını geride bırakıp ergenlik dönemine geçen ilköğretim ikinci kademe dönemi öğrencilerinde, biyolojik değişikliklere eşlik eden duygusal gelişim ile birlikte psiko-sosyal değişimler de yaşanmakta, abartılı coşku, taşkınlık, çabuk kırılma, kolay etkilenme, toplum içinde sivrilme, ilgi çekme, baskın olma çabası gibi davranışlar gözlemlenmektedir. Ayrıca internet, TV, gazete-dergi cep telefonu ve diğer iletişim araçları ile çevresel faktörler de istenmeyen öğrenci davranışları üzerinde belirleyici etkiye sahiptir.

Öğrencilerin sergiledikleri istenmeyen davranışlar önemli bir disiplin sorunu olup, okullarımızın fiziki koşulları, sınıfların kalabalık oluşu göz önünde bulundurulduğunda olumlu sınıf atmosferi yaratmak ve öğretimi gerçekleştirmek öğretmenlerin işini ciddi anlamda güçleştirmektedir. Bu yüzden ilköğretim okulları ikinci kademedeki görev yapan sınıf-şube rehber öğretmenlerinin, okulda ve sınıfta disiplin sağlamada kullandıkları yöntemler araştırmaya değer bir konu olarak görülmektedir. Araştırmada elde edilen sonuçların; ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlere, okul idarecilerine, ilköğretim müfettişlerine, öğretmen yetiştiren kurumların akademik personeline ve öğrencilerine, bu alanda araştırma yapan kişi ve kuruluşlara hizmet edeceği, bilgi, görüş, düşünce ve yeni fikirler kazandıracığı düşünülmektedir.

Bu araştırmanın amacı, İstanbul İli Sarıyer İlçesi resmi ilköğretim okullarının ikinci kademesinde görev yapan sınıf-şube rehber öğretmenlerinin sınıf disiplinini sağlamada kullandıkları yöntemleri belirlemek, öğretmenlerin disiplin sağlamadaki rollerini geliştirmelerine ve uyguladıkları disiplin yöntemleri konusunda farkındalıklarını arttırmalarına katkı sağlamaktır.

Araştırmada, tarama modelinin ardından alan çalışması yöntemi kapsamında “Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullanılan Yöntemler Anketi” kullanılmıştır. Anketi geliştiren Kemal CİVELEK’ten anket sorularının kullanım izni alınmıştır(Ek4). İki bölümden oluşan anketin birinci bölümünde cinsiyet, eğitim düzeyi, branş, meslekteki kıdem, hangi sınıfın sınıf-şube rehber öğretmenliğinin yapıldığı, aynı sınıfın sınıf-şube rehber öğretmenliğinin kaç yıldır yürütüldüğü şeklinde kişisel bilgilere ilişkin sorular, ikinci bölümde ise öğretmenlerin kullandıkları psikolojik ödül, psikolojik ceza, sosyal ödül, sosyal ceza, maddi ödül ve fiziki ceza yöntemlerine ilişkin sorular yer almaktadır. Öğretmenlerin her bir yöntemi kullanma sıklıkları beşli likert ölçeği yardımıyla değerlendirilmiş ve katılımcıların görüşlerinin alınmasında, “Hiçbir zaman”, “Bazen”, “Sık sık”, ”Çoğunlukla”, “Her zaman” seçenekleri kullanılmıştır.

Araştırmanın evrenini, 2008-2009 öğretim yılı ikinci döneminde İstanbul İli Sarıyer ilçesinde otuz altı(36) resmi ilköğretim okulunda görev yapan iki yüz yetmiş dört(274) sınıf-şube rehber öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem alınmamış olup evrendeki tüm okulların sınıf-şube rehber öğretmenlerine anket uygulanmaya çalışılmıştır. Ankete katılan 140 bay, 76 bayan sınıf-şube rehber öğretmeninden toplanan 216 anket değerlendirmeye uygun bulunmuştur. Uygulanan toplam anket sayısı çalışma evreninde yer alan tüm sınıf-şube rehber öğretmenlerinin %78,8 ini oluşturmakta olup bu oran çalışmanın evrenini kapsamaktadır. Anketin uygulandığı 216 sınıf-şube rehber öğretmenin, yani örneklemin, çalışmanın evrenini oluşturan 274 sınıf-şube rehber öğretmenin tamamını temsil etme gücüne sahip olduğu, elde edilen verilerin bilgisayar ortamına hatasız girildiği, çıktılarının hatasız alındığı ve öğretmenlerin anket sorularını samimiyetle cevapladıkları varsayılmıştır.

Araştırma, üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde ilköğretim okulları hakkında bilgiler, sınıf-şube rehber öğretmenliği kavramı, ergenlik dönemi özellikleri

konuları üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde, sınıf yönetimi, disiplin modelleri, eğitimde disiplin, öğrenci davranışları ve etkili öğretmenin özellikleri incelenmiştir. Araştırmanın üçüncü bölümünde ise verilerin çözümlenip yorumlanmasına yer verilmiştir. Araştırmada elde edilen veriler; kişisel bilgilere ilişkin bulgu ve yorumlar, sınıf-şube rehber öğretmenlerinin kullandıkları yöntemlere ilişkin bulgu ve yorumlar, sınıf-şube rehber öğretmenlerinin sınıf disiplinini sağlamada kullandıkları yöntemler ile demografik özellikleri arasındaki ilişkilere ilişkin bulgular ve yorumlar başlıkları altında incelenmiştir.

Bu araştırma İlköğretim okullarında görev yapan sınıf-şube rehber öğretmenlerinin sınıf disiplinini sağlamada kullandıkları psikolojik, sosyal, maddi ödül ile; psikolojik, sosyal, fiziki ceza yöntemlerinin; cinsiyet, eğitim düzeyi, branş, meslekteki kıdem, sınıf-şube rehber öğretmenliği yapılan sınıf ve süresine göre farklı olduğu hipotezini ispatlamaya yöneliktir.

I.BÖLÜM

İLKÖĞRETİM OKULLARI ve SINIF-ŞUBE REHBER ÖĞRETMENLİĞİ

1.İLKÖĞRETİM OKULLARI ve İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME ÖĞRENCİLERİNİN GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

Ülkemizdeki ilköğretim okulları; resmi ilköğretim okulları, özel ilköğretim okulları, yatılı ilköğretim bölge okulları(YİBO), engelliler ilköğretim okulları, özel azınlık ilköğretim okulları, özel uluslararası ilköğretim okulları ve özel yabancı ilköğretim okullarından oluşmaktadır.

2009 yılı verilerine göre ülkemizdeki resmi ilköğretim okulu sayısı 32.861, özel ilköğretim okulu sayısı 907, yatılı ilköğretim bölge okulu(YİBO) sayısı 603, Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı engellilere yönelik okul sayısı 261, özel azınlık ilköğretim okulları sayısı 30, özel uluslararası ilköğretim okulları sayısı 10 ve özel yabancı ilköğretim okulu sayısı 2' dir. Resmi ilköğretim okullarında; 217.429'u bay, 211.000'i bayan toplam 428.429 öğretmenden; 394.451'i kadrolu, 33.978'i sözleşmeli olarak görev yapmış ve toplam 305.420 derslikte, 5.236.381'i erkek, 4.887.076'sı kız olmak üzere 10.123.457 öğrenci öğrenim görmüştür. Türkiye genelindeki toplam ilköğretim okulları sayısı 34.574 olup; bu okullarda 10.709.920 öğrenci eğitim görmüştür. Ayrıca, ilköğretimini tamamlayamayanlara yönelik açık ilköğretim okulları da MEB bünyesinde hizmet vermektedir. Zorunlu ilköğretim çağı dışına çıkan çoğunluğunu yetişkinlerin oluşturduğu bu okullarda da 346.475 kişi eğitim görmektedir. Bu verilere ait Tablo 1 de görülmektedir

Tablo-1

2008-2009 Eğitim Öğretim Yılı MEB İlköğretim Kurumlarına Ait Sayısal Veriler

Eğitim Kademesi	Okul / Kurum Sayısı	Öğrenci Sayısı			Öğretmen Sayısı	Derslik Sayısı
		Toplam	Erkek	Kız		
Açık İ.O	1	346.475	187.351	159.124	-	-
Resmi İ.O.	32.861	10.123.457	5.236.381	4.887.076	428.429	305.420
Özel İ.O	907	239.988	130.139	109.849	24.889	14.973
TOPLAM	34.574	10.709.920	5 553 871	5.156.049	453.318	320.393

Kaynak:T.C. MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı, Milli Eğitim İstatistikleri- Örgün Eğitim 2008-2009 Ankara, 2008, s.1.

1.1.İlköğretim Okulu

İlköğretim Okulları zorunlu eğitim çağındaki(6-14 Yaş) çocuklar için eğitim programının uygulandığı ve öğretim süresi sekiz yıl olan okullardır. İki kademedен oluşan bu kurumlarda birinci kademe beş yıl ve ikinci kademe üç yıl olmak üzere toplam sekiz yıldır. Zorunlu öğrenim çağına gelmemiş 3-5 yaş gurubundaki çocukların eğitimini, okul öncesi eğitimi kapsamaktadır. Okul öncesi eğitim kurumları bağımsız ana okulları, ilköğretim okullarına bağlı anasınıfları veya kız meslek liselerine bağlı uygulama sınıfları olarak eğitim vermektedirler. Gelişmiş ülkelerle, ülkemizdeki okul öncesi okullaşma oranını kıyasladığımızda büyük fark olduğu görülmektedir. Avrupa ülkelerinde, örneğin Fransa ve İsviçre’de , okul öncesi eğitim oranı % 100'lere varmakta iken ülkemizde bu oran 2009 yılı verilerine göre %33 dur. Farklı sosyal kültürel ortamlardan ya da koşulları elverişsiz ortamlardan gelen çocuklara iyi alışkanlıklar kazandırması ve ortak yetişme ortamı sağlaması açısından okul öncesi eğitimin önemi çok büyüktür.

Okul öncesi eğitimden geçen çocukların ilköğretim birinci sınıfa başladıklarında okula uyumları ve hazır bulunuşlukları üst düzeyde olmaktadır. Çocukların zihinsel ve kişilik gelişiminin %70'inin 0-6 yaş döneminde şekillendiği göz önünde bulundurulduğunda, okul öncesi eğitimin ülkemizde zorunlu hale gelmesi gerekmektedir.2009-2010 öğretim yılında Ülkemizde 32 ilde zorunlu hale getirilecek olan okul öncesi eğitimin, ileriki yıllarda diğer illerde de yaygınlaştırılacak olması çok önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir.

İlköğretim okulları Türk Milli Eğitiminin amaç ve ilkeleri doğrultusunda öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini geliştirerek onları hayata ve üst öğrenime hazırlar. Öğrencilere bilgi yüklemek yerine, bilgiye ulaşma ve bilgiyi kullanma yöntem ve tekniklerini öğretmek, öğrencileri bilimsel düşünme, araştırma ve çalışma becerilerine yönlendirmek, ilköğretim kurumlarının amacıdır.

İlköğretimde sekiz yıllık kesintisiz eğitim, ilköğretim çağındaki her Türk vatandaşının hakkıdır ve zorunludur. İlköğretim kurumlarında karma eğitim-öğretim yapılır. Derslerde ve ders dışı etkinliklerde Türkçenin doğru, güzel ve etkili kullanılması ilköğretimde temel hedeftir. Gelişmekte olan ülkemiz için eğitim olanakları sınırlı olup, toplumdaki tüm bireylerin en azından temel bilgi ve becerilerle donanması açısından ilköğretimden yararlanmış olması büyük önem taşımaktadır

1.2.İlköğretim İkinci Kademe

1939 yılından 1997 yılına kadar ülkemizde zorunlu eğitim 5 yıl olup ilkokullarda verilmekte idi. Ancak yıllar geçtikçe, hayatı ve dünyayı anlamak, iyi, bilgili, yararlı bir yurttaş olmak için bu süre yetersiz kalmaya başlamıştır. Dünyada ve yurdumuzda gittikçe bilginin artması ve bilgi toplumuna doğru gidilmesi, zorunlu ilköğretim süresinin uzatılmasını kaçınılmaz hale getirmiştir. ¹ Ülkemizde zorunlu ilköğretim, 1997-1998 öğretim yılından itibaren 8 yıla çıkarılmıştır. 5 yıl olan ilkokullar, kendilerinden sonra 3 yıl öğretim yapan ortaokullarla birleştirilmiş ve ilköğretim adı altında zorunlu ve genel bir

¹ Akyüz, Y., Türk Eğitim Tarihi ,Ankara,2008,ss. 85-86.

İlköğretim uygulamasına geçilmiştir. İlköğretim okullarında birinci kademe birinci sınıftan beşinci sınıfa kadar olan sınıf düzeylerini, ikinci kademe ise 6-7-8. sınıfları kapsar.

İlköğretimin birinci kademe sınıflarında tek öğretmenden eğitim alırken, altıncı sınıfa geldiğinde her derse farklı bir öğretmenin gelmesi, ayrıca altıncı sınıftan itibaren her eğitim-öğretim yılının sonunda seviye belirleme sınavı adı altında merkezi sınava girecek olmaları, öğrencilerin uyum problemi yaşamasına ve kendilerini baskı altında hissetmelerine yol açabilmektedir. Bu süreçte sınıf-şube rehber öğretmenine çok fazla iş düşmektedir. Sınıf-şube rehber öğretmenin altıncı sınıfın özellikle birinci döneminde, o sınıfı beşinci sınıfta okutan öğretmen ile iletişime geçerek öğrenciler hakkında bilgi toplaması, sık sık veli toplantısı yaparak velileri de yakından tanınması, öğrencilerle samimi ve sevgi dolu diyaloglar kurması ve onları seviye belirleme sınavı hakkında bilgilendirmesi, altıncı sınıf öğrencilerinin bu dönemi daha kolay atlatmasına yardımcı olacaktır.

1.3. Sınıf-Şube Rehber Öğretmenliği

Sınıf-şube rehber öğretmenliği ilköğretim ikinci kademe sınıflarında, uzmanlık gerektirmeyen rehberlik hizmetlerini yürütmekle görevli ders öğretmenlerini kapsamaktadır.

1.3.1.Sınıf-Şube Rehber Öğretmenliği

İlköğretim birinci sınıftan beşinci sınıfa kadar sınıf öğretmenleri okuttuğu sınıfın şube rehber öğretmenliği görevini yürütür. Sınıf-şube rehber öğretmeni;6-7-8. sınıflarda bir şubenin rehberlik hizmetlerini ve diğer öğrenci kişilik hizmetlerini yapmak üzere görevlendirilen, alanı rehberlik ve psikolojik danışmanlık olmayan branş öğretmenidir.² Okul müdürlüğünce öğretim yılı başında 6, 7 ve 8 inci sınıfların her şubesine şube rehber öğretmeni görevlendirilir. Şube rehber öğretmenin seçiminde; öğretmenin istekliliği, o sınıfın dersine girip girmediği, okul dışında görevleri nedeni ile sınıfına yeterince vakit ayırıp ayıramayacağı göz önünde bulundurulur. Şube rehber öğretmenin, öğrenciler 8. sınıftan mezun oluncaya kadar aynı sınıfın şube rehber öğretmenliğini sürdürmesi esastır.

² İlköğretim Kurumları Yönetmeliği Madde 4/ş 27/08/2003/252212 Tebliğler Dergisi

1.3.2. Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerinin Rehberlik Dersindeki Görevleri

Sınıf rehber öğretmenleri İlköğretim Kurumları haftalık ders saatleri çizelgesine göre iki haftada bir zorunlu ders olarak okutulmakta olan rehberlik dersine girerek; “İlköğretim Kurumları Sınıf Rehberlik Programında” yer alan kazanımlara yönelik etkinlikleri sınıfına uygular. Sınıf rehberlik programında yer alan öğrenciyi tanımaya ve gerekli bilgileri toplamaya yönelik anket, gözlem, görüşme vb. teknikleri uygular. Öğrencilere verimli ders çalışma becerisi kazanma yollarını gösterir, onlar hakkında gözlemler yaparak, ilgi ve yetenekleri hakkında edindiği bilgiler doğrultusunda mesleklere ve üst eğitim kurumlarına yönlendirir. Öğrencileri başkalarıyla iyi ilişkiler kurmanın yolları üzerinde düşündürür, eleştiri yapma soru sorma ve sorgulama alışkanlıkları kazandırır, serbest zamanlarını değerlendirmeleri noktasında gerekli açıklamalar yaparak rehberlik eder.

Sınıftaki öğrencilerin temizliği ve düzeniyle yakından ilgilenir, onlara bu konularda iyi alışkanlıklar kazandırır. Okulun ve çevrenin genel temizliği, bu konuda öğrencilere düşen görevleri anlatır. Sınıf içi kuralları öğrencilerle birlikte oluşturur, okul disiplinine uymaları için gerekli uyarılarda bulunur Öğrencilerin uyması gereken yönetmelik hükümleri ve okul kurallarını hatırlatarak, değişiklikleri bildirir.

1.3.3 Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerinin Farklı Sorumlulukları

Sınıf-şube rehber öğretmeni okul rehberlik servisi ve okul rehber öğretmeni ile sürekli iletişim halinde olmalıdır. Okul rehber öğretmenleri üniversitelerin psikoloji ve psikolojik danışmanlık bölümlerinden mezun olup, öğrenci kişilik hizmetlerine yönelik çalışmaları okul idaresi, öğretmenler ve özellikle şube-rehber öğretmenleriyle koordineli şekilde yürütürler. Okuldaki rehber öğretmen sayısı yeterli olmalı, her ikiyüz elli öğrenciye bir rehber öğretmen düşecek şekilde rehber öğretmen sayısı ayarlanmalıdır. “Sarıyer İlçesindeki resmi ilköğretim okullarında 26 294 öğrenci eğitim görmekte olup, bu okullarda görev yapan öğretmen sayısı 943 rehber öğretmen sayısı ise 18 dir.”³ Sarıyer ilçesinde rehber öğretmene düşen öğrenci sayısının 1 460 olduğu göz önünde

³ Esen, E., Öğrenci Mevcudu 1000 ve Üzeri Olan Resmi İlköğretim Okullarında Yaşanan Yönetim Sorunları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Çalışması, İstanbul, 2009, s.59.

bulundurulduğunda rehberlik hizmetlerinin etkin ve de verimli yürütülebilmesinin güçleştiği, sınıf-şube rehber öğretmenlerinin yükünün arttığı görülmektedir.

Sınıf-rehber öğretmenleri, okulun rehberlik ve psikolojik danışma programı çerçevesinde sınıfın yıllık çalışmalarını diğer sınıf-şube rehber öğretmenleriyle işbirliği yaparak planlar. Bu planlamanın bir örneğini rehberlik ve psikolojik danışma servisine verir, yıllık çalışma programını kendi sınıfında uygular. Sınıfındaki öğrencilerin öğrenci gelişim dosyalarının tutulmasında rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri servisiyle iş birliği yapar. Sınıfa yeni gelen öğrencilerin gelişim dosyalarını rehberlik ve psikolojik danışma servisi ile iş birliği içinde inceler, değerlendirir. “Öğrencilerin ilgi, yetenek ve akademik başarıları doğrultusunda eğitsel kollara yönlentilmeleri konusunda psikolojik danışmanla iş birliği yapar.”⁴Sosyal etkinliklere istekli ve etkili katılımlarını sağlamak için öğrencileri destekler, motive eder.

Öğretmen, öğrenci ve ailelerle görüşür, gerekirse sonuçları okul rehber öğretmenine ileterek, öğrenci dosyasına işler, çalışmalarda öğrenci hakkında topladığı bilgilerden özel ve kişisel olanların gizliliğini korur. Farklı okullardan gelen öğrencilere ait kişisel dosyalardaki bilgileri inceler, sınıfa ve okula uyum sağlamasına yardımcı olmak için gerekli oryantasyon çalışmalarını yapar.

Her yarıyılıda en az iki kere olmak üzere okul müdürünün başkanlığında toplanır, o ana kadar yapılan çalışmaları değerlendirerek, alınması gerekli önlemleri öğretmenler kuruluna teklif eder. Öğrencilerin davranış ve başarı durumlarıyla ilgili olarak envanterler tutar, zaman zaman şube öğretmenler kurulunu, öğrenci davranışları değerlendirme kurulunu, öğretmenler kurulunu, okul yönetimini ve veliyi bilgilendirir. Özel durumu olan öğrencilerin gizlilik arz etmeyen bilgileri, diğer öğretmenlerle paylaşılır.

Her sınıf öğretmeni okul müdürüyle işbirliği içinde öğrencilerin not ve öğrenci bilgilerini, zamanında E-Okul sistemine, okul dosyasına ve ilgili defterlere işler. Öğrencileri daha iyi tanımak, “Okul-Aile-Çevre” ilişkilerini sağlamlaştırarak başarıyı artırmak için sık sık sınıf veli toplantıları düzenler. Her yarıyılıda ikiden az olmayacak şekilde planlama yapar, eğer veli gelmiyorsa telefonla görüşür. Ortaya çıkacak kişisel ve

⁴ Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği.51/g MAYIS 2001/2524 Tebliğler Dergisi

ailevi problemlerin çözümünde öğrencilere yardımcı olur. Öğrencilerdeki davranış bozukluklarını giderici çalışmalar yapar, bu konularda onlara örnek, model olur.

2. İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME(11-14 YAŞ) ÖĞRENCİLERİNİN GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

2.1.Duygusal Gelişim

İlköğretim ikinci kademedeki 11-14 yaş aralığındaki çocukların duygusal gelişim ve değişim konusunda en belirgin özellikleri, duyguların yoğunluğundaki artış ve istikrarsızlıktır. Karşı cinse aşık olma, çekingenlik, aşırı hayal kurma, huzursuzluk, yalnız kalma isteği, çalışmaya karşı isteksizlik ve çabuk heyecanlanma görülür. Aile yakın çevre ve toplumla sürtüşmeler yaşanabilir. İsteklerinin hemen karşılanmasını ister, engellere tahammülü yoktur. Bu yaş döneminde genç içinde bulunduğu gerçekleri yeterince değerlendirememekte özeleştiri konusunda zayıf kalmaktadır.

Bu dönem, yalnızca çocukluk ile yetişkinlik arasında bir geçiş dönemi olarak görülmemelidir. Önceki yıllardan çözülmeden kalan tüm çatışmalar yeniden canlanır. Bu yaştaki çocuklarda geçmişe ilişkin iç çatışmalara ek olarak yeni çatışmaların ortaya çıkışıyla büyük duygusal karışıklıklar görülebilir. Her şeyden önce çocuğun iniş çıkışları ve bocalamaları karşısında yetişkinlerin soğukkanlı olması ve tutarlı davranması gerekir.

Çocukluk dönemi ile ergenlik dönemi arasında duygusal yönden en belirgin fark çocuklar öfke, kızgınlık ve sevinç gibi duygularını davranışlarla ve anında ifade eder, buna karşılık ergenlikte bu duygular daha fazla gizlenip maskelenir.⁵ Ergenliğe kızların erkeklere göre daha erken girmeleri duygusal olgunluklarını da hızlandırmaktadır. Çünkü kızlar erkeklere göre daha erken duygusal olgunluğa erişmekte, duygularını daha kolay kontrol edebilmektedirler.

Genç, ailesinden uzaklaşmış gibi gözükse de her zamankinden daha fazla ailesinin ilgi ve sevgisine ihtiyaç duymaktadır. Okulda rehberlik hizmetlerinin etkili sunulması, ergenlik dönemi özellikleri konusunda öğrencilerin ve velilerin bilgilendirilmesi, bu

⁵ Kulaksızoğlu,A., Ergenlik Psikolojisi, İstanbul, 2000, s.66.

dönemde ortaya çıkabilecek sorunların tespitinde ve önlenmesinde büyük önem taşımaktadır.

2.2.Fiziksel Gelişim

İlköğretim ikinci kademe öğrencileri 11-14 yaşları arasını kapsamaktadır. Bu yaşlar aynı zamanda kız ve erkek öğrenciler için ergenliğin başlarıdır. Fiziksel ve cinsel gelişim açısından çocukluk döneminin olgunlaşmamış durumundan yetişkinlik döneminin cinsel olgunluğuna geçiş dönemidir. Her iki cinste de hızlı büyümenin gerçekleştiği, cinsel organların işlevsellik kazanıp cinsel özelliklerin belirginleştiği bir dönemdir. Bütün biyokimyasal değişimlerin en önemli etkilerinden biri cinsel dürtülerdeki ve duygulardaki artıştır.

Büyüme atılımı sırasında eller ve ayaklar çoğu zaman beden diğer bölümlerinden daha çabuk gelişir; bu da geçici bir sakarlığa ve beceriksizliğe yol açar. Erkek çocuklarda gırtlak, boyu ve ses telleri açısından yaklaşık iki kat uzunluğa ulaşıncaya erkek çocuğun sesi hacimde ve perdede kendine özgü bir değişime uğramaya başlar. Şanslı olan birçoğunu için değişimler derece derece ortaya çıkar ve güçlülük fark edilir. Seslerindeki değişimden dolayı utangaç olabilirler ve ana-babalarının, diğer yetişkinlerin, kızların onları konuşurma girişimlerinden kaçabilirler. Ergenler bedensel görünüşleriyle ve başkaları üzerindeki etkileriyle gittikçe artan biçimde ilgilendiklerinde , çoğu kendini son derece tatsız bir sorunla, sivilce ile karşı karşıya bulur. Özellikle yüzdeki yağ bezlerinin tıkanması ve iltihaplanması ile oluşan bir deri hastalığı olan sivilce ergeni son derece rahatsız eder.⁶ Fiziksel değişimlerin yaşandığı ergenlik dönemi genç için büyük bir önem taşımaktadır. Yaşanan fiziksel değişimler, keşfedilen duygular şaşkınlık ve kaygı kaynağı olabilir. Duygusal ve fizyolojik olarak geçiş dönemi yaşayan 11-14 yaş gurubu öğrencilerinin bu dönemde her zamankinden daha fazla desteğe ve sevgiye ihtiyaçları vardır. Burada da görev başta aileler olmak üzere öğretmenlere ve özellikle sınıf-şube rehber öğretmenlerine düşmektedir.

⁶Gander, M.J.-Gardiner, H,W.,Çocuk ve Ergen Gelişimi(Çev.A.Dönmez-N.Çelen-B.Onur) Ankara,1995, s.415.

II.BÖLÜM DİSİPLİN ve EĞİTİM

1.SINIF YÖNETİMİ YAKLAŞIMLARI

Sınıf yönetimi, eğitimciler tarafından genellikle sınıfta disiplini sağlamak olarak düşünülmektedir. Aslında sınıf yönetimi, disiplini de içeren kapsamlı bir süreçtir. Etkili sınıf yönetimi ile öğrencilerin akademik başarıları ve öğretmenlerin mesleki doyumu arasında yakın ilişki olması, sınıf yönetimi konusunda öğretmenlerin eğitimlerinin gerekliliğini daha da arttırmaktadır.

“Sınıf yönetimi; öğrenme için uygun ortamın hazırlanması ve sürdürülmesidir. Öğrencilerin etkinliklere katılımın sağlanması, sınıftaki kaynakların, insanların ve zamanın yönetilmesidir. Öğrencilerin kendilerini anlamaları, kendilerini değerlendirmeleri ve kendilerini kontrol etmelerin sağlayan bir araçtır sınıf yönetimi.”⁷ Öğretmenin sınıfı etkin bir şekilde yönetebilmesi; öğrencilerini iyi tanımasına, öğrencilerinin de kendi kendilerini tanımalarına olanak sağlamasına bağlıdır. Öğrencisini ve içinde bulunduğu çevreyi tanımayan öğretmen, sınıfı başarılı bir şekilde yönetemez.

Sınıf yöneticisi olan öğretmenler; belli bir amaç için bir araya gelen öğrencileri hedefe ulaşmak için uyumlu bir şekilde ve işbirliği içinde etkili ve verimli olarak yönetmek sorumluluğunda ve zorunda olan kişilerdir. Öğretmenler öğrencileri yönetmenin yanında, maddi kaynakları ve zamanı da etkili kullanmak zorundadır.

Öğrenciler sınıflarda sosyal hayatın bir örneğini yaşarlar. Sınıf, öğretmen ve öğrencilerin davranışlarının etkileşim içinde olduğu bir ortamdır. Öğretmenin görevi; öğrencileri grup içinde yaşamaya alıştırmak ve sosyal beceriler öğrenmesine yardımcı olmaktır. Sınıf yönetimi ile öğrencilerin uygun öğrenme etkinliklerine harcadıkları zamanı arttırmak ve öğretmenin hedeflerine ulaşmasını sağlamak amaçlanmaktadır.

⁷ Erdoğan,İ.,Sınıf Yönetimi,2008,s.11.

“Hızlı nüfus artışı ve toplumsal alandaki değişimler, eğitim ve eğitim yönetimini, dolayısıyla sınıf yönetimi anlayışlarını etkilemektedir. Eğitim ve sınıf yönetimi anlayışı geçmişten günümüze otoriter anlayıştan demokratik anlayışa, şekil yönelimliden amaç yönelimliye ve öğretmen merkezliден öğrenci merkezliye yönelmiştir.”⁸ Yönetim durumuna, ortama, olaylara, sınıfın yapısına göre farklı sınıf yönetimi yaklaşımları uygulanabilir. Her yaklaşımın kendine göre avantaj ve dezavantajları olduğu için, duruma göre en etkili yaklaşımın kullanılması gerekmektedir. Öğretmenin hangi sınıf yönetimi yaklaşımını uygulayacağı konusunda aldığı eğitim ve mesleki tecrübesi belirleyici olacaktır. Sınıf yönetimi yaklaşımları tepkisel, önlemsel, gelişimsel ve bütünsel olarak dört grupta incelenebilir.

1.1. Tepkisel Yaklaşım

Ülkemizde öğretmenler tarafından en sık kullanılan sınıf yönetimi yaklaşımlarından biridir. İstenmeyen davranışlara ödül ve ceza türü yollarla tepki gösterilerek uygulanan model olup amaç; istenmeyen davranışların değiştirilmesidir.⁹ Sınıfta söz almadan konuşarak istenmeyen bir davranış sergileyen öğrenciye, öğretmenin söz hakkı vermeyerek cezalandırması tepkisel yaklaşıma bir örnektir. İstenmeyen davranış karşısında çoğunlukla ceza yönteminin kullanılması, öğrencilerin okula karşı tutumunu olumsuzlaştırmakta, öğrenci ile iletişimi güçleştirmekte ve fırsat olduğunda da karşı tepkiye yol açabilmektedir. Bu yönleme sık sık başvuran öğretmenlerin sınıf yönetme becerilerini geliştirmemiş oldukları ve diğer modelleri kullanamadıkları söylenebilir.

1.2. Önlemsel Yaklaşım

“İstenmeyen bir davranışı olmadan önlemeye yönelik bir modeldir. Bu model sınıftaki etkinlikleri, kültürel sosyalleşme süreci olarak ele almaktadır.”¹⁰ Öğretmenin sınıfta ortaya çıkabilecek istenmeyen durum ya da davranışları önceden kestirerek önlemler alması ilkesine dayanır ve sınıfta istenmeyen davranışların sergilenmesine fırsat vermeyen bir sistem oluşturmaya çalışılır. Dersin ortasında yapılacak sınıf gezisi tarihi duyurusu öğrencilerin dersten kopmasına ve kendi aralarında konuşmasına yol

⁸ Sarıtaş, M., Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar, (Ed.L.Küçükahmet) , Ankara,2000.,s.52.

⁹ Erdoğan,a.g.k, s.25.

¹⁰ Ünal,S.-Ada,S.,Sınıf Yönetimi,İstanbul,2000,s.32.

açacağından, duyurunun dersin sonuna bırakılması; istenmeyen davranışların sergilenmesini “önlemsel yaklaşımla” engellemiş olacaktır. Önlemsel yaklaşım bu örnekteki gibi iyi işletilirse tepkisel modele gerek kalmayacaktır.

1.3. Gelişimsel Yaklaşım

Öğrencilerin, fiziksel, duygusal motor gelişim düzeyleri göz önünde bulundurularak gerçekleştirilir. Gelişimsel yaklaşımda ilköğretimden, lise düzeyine kadar olan gelişim dönemleri dikkate alınmaktadır. Bu yaklaşımın uygulanabilmesi için öğrencilerin hazır olması gerekir. Gelişimsel yaklaşım dört basamaktan oluşur. Onuncu yaşa kadar süren birinci basamakta çocuklar, nasıl öğrenci olunacağını öğrenirler. Bu basamakta öğretmen, sınıf yönetimi konusunda çok zaman ve çaba harcamak zorundadır. On-oniki yaşlarını kapsayan ikinci basamakta öğrenciler, sınıf düzenine uymaya gayret eder, öğretmenini üzme istemezler. Bu açıdan sınıf yönetimine verilen ağırlık bir önceki basamağa göre azalır. Üçüncü basamak, ilköğretimin ikinci devresine denk düşen oniki-onbeş yaşlarını kapsar. Bu dönemde öğrenciler karmaşık duygular yaşarlar. Sınıfın yönetim kurallarını sorgulamaya çalışırlar. Kendini gösterme eğilimleri artar. Dördüncü basamak lise yıllarını kapsar. Zihinsel gelişimi ve sosyalleşme süreci hızlıdır.¹¹ Öğretmenler öğrencilerin gelişim düzeylerini göz önünde bulundurarak öğrencilere yaklaşım sergiler, konu ve yöntem açısından öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun bir eğitim öğretim gerçekleştirilirse sınıf bu modele uygun olarak yönetilmiş olur. Öğrencinin gelişim özellikleri, zihinsel yeterlikleri göz önünde bulundurulmadan sınıf etkili bir şekilde yönetilemez. Öğretmenlerin bütünsel yaklaşımla sınıf yönetimini sağlamaya çalışması, eğitim-öğretimin kalitesini arttıracak, öğrenci-öğretmen iletişimini güçlendirecektir.

1.4. Bütünsel Yaklaşım

Sınıf yönetimini etkileyen tüm öğelerin birlikte dikkate alınmasını öngörür. Duruma göre, diğer sınıf yönetimi yaklaşımlarından yararlanılması kabul edilmekle birlikte, önleyici sınıf yönetimi yaklaşımını ön plana çıkarmayı hedeflemektedir. Yaklaşım, bütün önlemsel yönetim girişimlerine karşın, istenmeyen davranışın sürmesi durumunda son çare olarak tepkisel sınıf yönetimi yaklaşımının araçlarından

¹¹ Sarıtaş, a.g.k.,s.53.

yararlanılabileceğini kabul etmektedir.¹² Bu yaklaşımda çevrenin sınıfa etkisi göz önünde bulundurulurken okul, aile ve arkadaş çevresi de dikkate alınır. Yerine göre tüm yaklaşımlar kullanıldığı bir yöntemdir.

2. DİSİPLİN VE DİSİPLİN MODELLERİ

“Disiplinin sözlük anlamı; yasa ve düzenin toplumca sıkıca sayılır, dikkate alınır olması niteliğidir.”¹³ Yani, yasalara, ilke ve düzene uygun şekilde davranış sergilemeyi ifade eder. Kargaşanın önlenmesi, sosyal barışın sağlanması için disiplin, toplum hayatının her yönünde gerekli ve kaçınılmaz bir faktördür. Eğitim ortamlarında da etkili öğretimin gerçekleşebilmesi için disiplin şarttır.

Disiplin genel anlamıyla, “bir amaç için bir araya gelmiş insan gurubunun düzen içinde yaşamasını sağlamak amacıyla seçilip konulmuş kuralları, hükümleri ve bunlara uyulması için alınan önlemleri ifade eder.”¹⁴ Bu önlemler, insanlarda genellikle otoriter-güç ilişkisini, istendik davranışların gerçekleşmesi için zor kullanmayı çağrıştırmaktadır. Güç kullanma ya da ceza, disiplinin işlevlerinden sadece birisi ve en son başvurulması gereken kısmıdır. Mevcut düzeni korumakla birlikte disiplinin asıl işlevi öz denetim, kişilik, sorumluluk, güvenilirlik kazandırma, toplumsallaştırma ve içselleştirmedir.

2.1.Davranış Değişirme Modeli

Davranış değiştirme modeli Saul Axelrod ve B.F. Skinner tarafından insan yaşamına ve eğitime uygulanmıştır. Davranış değiştirme modelinin temelinde, olumsuz davranışın söndürülmesi, olumlu davranışın ise pekiştirilmesi ilkesi yatar. Davranış değiştirmek için, cezalandırma veya özendirme önerilmektedir.

“Bu modele göre; İnsanoğlu davranışlarına kılavuzluk edecek içsel isteklere sahip olmadığından, amaçlara doğrudan yönelmez, ancak çevresinin kontrolü ile bunu yapar. Bunun için uygun davranışı gösterme konusunda, öğretmenler çocukların içinde

¹² Sarıtaş ,a.g.k.,s.54.

¹³ Tosun,Ü.,Onurlu Disiplin,İstanbul,2002,s.122.

¹⁴ Sarıtaş,a.g.k., s.54.

buldukları çevresel ortamı yönetmek ve düzenlemek zorundadır. Özendirme, belli bir davranışın sıklığını ve gücünü artırmakta, cezalandırma ise azaltmaktadır.”¹⁵

Sınıf içerisinde davranış değiştirmenin iki yolu vardır: İstenilen davranış ortaya çıktığında öğretmenin öğrenciyi ödüllendirmesi; istenmeyen davranış ortaya çıktığında ise öğrenci ile ilgilenmemesi veya cezalandırmasıdır. Öğretmenin, önce öğrencilerin olumsuz gözlenebilir davranışlarını belirlemesi, yaramaz, tembel, asi, haylaz, inatçı gibi sıfatlarla genellemek yerine; olumsuz davranışın net bir şekilde tanımlanması gerekir. Örneğin parmak kaldırmadan konuşma, sınıfta dolaşma, ödevlerini yapmama, ders araç-gereçlerini getirmeme gibi. Öğrenciye olumsuz davranış net bir şekilde tanımlanmaz ve anlatılmazsa; öğrenci kendinden beklenen ve beklenmeyen davranışın ne olduğunu bilemeyebilir.

Olumlu davranış gösterildiği zaman uygulanacak pekiştirici niteliği taşıyacak uyarıcıların, öğrencinin özellik ve ihtiyaçlarına uygun olarak belirlenmesi gerekir. Tatlı, şeker seven öğrenciye tatlı şeker, yüksek not almayı seven öğrenciye de not pekiştirici olarak verilmelidir. Yani öğrenciye motive edecek faktörün ne olduğunu bilmek, bunun için de öğrenciyi iyi tanımak, gerekir. Davranış değiştirme modelinde başarıyı, öğrencinin olumsuz davranışlarını gösterme sıklığındaki azalma belirlediğinden gözlem kayıt formu tutulmalı ve davranışların sıklığı kayıt formuna işlenmelidir.

“Davranış değiştirme modelinde sosyal pekiştiriciler, etkinlik pekiştiricileri, maddi pekiştiriciler ve simgesel pekiştiriciler kullanılır. “Aferin, güzel, harika, güzel bir çalışma bundan hoşlandım” gibi sözler, “gülümseme, göz kırpması, başla oynama” gibi sözel olmayan davranışlar, öğrenciyle birlikte yürüme, birlikte oturma, beraber yemek yeme, oynama gibi sosyal ilişkiler sosyal pekiştiriciler olarak kullanılır. Grup lideri olarak seçme, öğretmene yardımcı olmasına izin verme, film seyrettirme, okul gezisi planlama, etkinlik pekiştirici, çikolata, şeker, oyuncak, giyecek alma maddi pekiştirici, yıldız, marka, artı(+), puan vb simgesel pekiştirici olarak kullanılır.”¹⁶

Davranış değiştirme modelinin üstün yönleri; kullanımının çok basit olması, sonuçlarının kısa sürede alınması, öğrencilerin ödül elde ettiklerinde kendilerini başarılı hissetmeleri, tüm yaş gurubundaki öğrenciler için kullanılabilir olmasıdır. Zayıf yönleri

¹⁵ Celep, C., Sınıf Yönetiminde Kuram ve Uygulama, Ankara 2008., s.245.

¹⁶ Erden, M., Sınıf Yönetimi, Ankara, 2008, s.157.

ise; çok fazla dıştan pekiştirmenin kullanılması ahlak gelişini olumsuz yönde etkilemekte, dıştan pekiştirilerek yapılan çalışmalar, başlangıçta ilginç gelmekte fakat zamanla ilginçliği azalmakta uzun süre kalıcı olamamakta, ödüllere sınırlandırma getirildiğinde, öğrenciler istenilen başarıyı göstermeyebilmekte, öğrenciler duyguları açığa vurma, çözümler üzerinde karar verme, yeteneklerini geliştirme fırsatını elde edemeyebilmektedirler. Çocukların ödül olmaksızın bir çalışma göstermesi güçleşmekte, dışsal ödül içsel ödülün yerini alabilmektedir. Olumsuz davranışın sonucu olarak uygulanan ceza ise, öğrencilerde öğretmene karşı soğukluk, düşmanlık gibi olumsuz duygular geliştirebilir. Bu yüzden ödül ve ceza dikkatli olarak kullanılmalıdır.

2.2. Atılgan Disiplin Modeli

“Atılgan disiplin modelinin temsilcileri Lee ve Marlene Canter, Frederic H. Jones tir. Bu modele göre çocuklar, öğretmen tarafından davranışlarının katı bir şekilde kontrol edildiği sınıflarda bulunmaktan hoşlanmaktadırlar. Öğrenciler öğretmenin cezalandırmasının gerekliliğini, kötü davranışı engellemek olarak anlarlar ve öğretmen yanlış davranan öğrencileri cezalandırdığında olumlu düşünürler. Atılgan öğretmen yumuşak ama kararlı açıklamalar yapar; kuralları ve politikaları sakince uygular. Disiplini sağlarken; göz kontağı, mimikler, jestler, ses tonu, fiziksel yakınlık kullanır. Öğrenciler sınıftaki kuralları, kurallara uyulmadığında nelerle karşılaşacaklarını bilirler. Kurallar genellikle 4-5 tanedir ve mantıklı, gözlenebilir, uygulanabilir özelliklere sahiptirler. Kurallar yazılıdır ve sınıfa asılır.”¹⁷

Bu modelin eleştirilen yönü, hiçbir biçimde öğrenciyi dikkate almaması ve istenmeyen davranış gösteren öğrenciyi karar sürecine katmamasıdır. Bu modelde, aynı istenmeyen davranış gösteren ya da farklı zamanlarda aynı davranışı gösteren her öğrenciyeye, bu davranışın gösterilme nedeni sorgulanmaksızın aynı tür yaptırımın uygulanması öngörülmektedir. Yani davranışın nedeni ve oluştuğu koşullar dikkate alınmamaktadır. Dersi kaynatmak, zaman kazanmak amacıyla yapılan, istenmeyen davranışlarda uygulandığında daha etkili olabilir.¹⁸ Bu model öğrencilerin haklarının olmadığı, yalnızca öğretmenlerin isteklerine uyulan otoriter bir ortam yaratır. Demokratik sınıf ortamı bu modelde dikkate alınmamaktadır. Sınıf içinde, bütün öğrenciler için bir plan

¹⁷ Tosun, a.g.k., s.128.

¹⁸ Celep,a.g.k., s.266.

hazırlanması, öğretmenden öğrenciye doğru tek yönlü iletişimin kurulması, öğretmenlerin bireysel farklılıkları göz ardı etmesine yol açmaktadır. Pekiştireç olarak kullanılan ceza, hatalı davranışı belli bir süre engelleyebilmekte , ancak uzun sürede etkisini kaybetmektedir.

Modelin üstün yönleri ise; kullanımının basit olması, öğretmenin kişisel isteklerini yerine getirebilir olması, disiplin süreçlerine yönetici ve aile katılarak çok yönlü etkinin sağlanmasıdır.

2.3. İnsanlar Arası İlişkileri Çözümleme Modeli

Eric Berne tarafından geliştirilen bu disiplin yaklaşımı çocuk, yetişkin ve ebeveyn ego durumlarından oluşmaktadır. Her bireyin içinde yetişkin, ebeveyn ve çocuk yanı vardır. Bu ego durumları, bireyin çocukluğundan itibaren yaşadığı deneyimlerinden elde ettiği ve zihninde bilinçli ya da bilinçsiz olarak geliştirdiği yargı, anlayış ve değerlerden oluşmaktadır.

* Anne-Baba Ego Durumu: Anne-baba ego durumu, yaşamın ilk beş yılı boyunca bireyin dışsal olaylara ilişkin deneyimleri ile sorgusuz kabul etme kayıtlarının bir birikimidir. Çocuğun ilk çevresi olan aile, öğretmen gibi insanlardan gördüğü davranışları daha sonraki yaşantılarında kullanmak üzere doğru davranışmış gibi sorgulamadan kabul edip hafızasına kaydeder ve sonraki yaşantısında kullanmaya çalışır.¹⁹ Çevresindeki yetişkinler tarafından verilen bütün öğütleri sorgulamadan anne baba ego durumunda kaydeden çocuk; yetişkin olduğunda hangi davranışı sergileyip sergilemeyeceğine ego durumundaki yargılarla karar vermektedir. Başka insanlara karşı önyargılı, eleştirel davranışlarla kendini ortaya koyar. Anne baba ego durumu insanlara nasıl davranmaları gerektiği konusunda öğütler ve emirler verir.

* Çocuk Ego Durumu: “Çocuk ego durumunun temelinde çocuğun bedensel ve zihinsel olarak yeterince gelişmediği ve anne-babanın korunmasına gereksinme duyduğu anlayışı vardır. Çocuğun göstereceği her davranış anne-babanın davranışına bağlı olarak gelişmektedir.”²⁰ Bireyin çocukluğunda yaşadığı bütün

¹⁹ Celep,a.g.k.,s.318.

²⁰ Celep,a.g.k.,s.319.

yaşantıları içermektedir. İnsanlar çocuk ego durumunda iken çocuklar gibi düşünür, konuşur, oturur, algılar veya çocuklar gibi davranırlar. Yaşı ya da eğitim düzeyi ne olursa olsun her insan çocuk ego durumunu sergileyebilir ve yeri geldikçe de sergilemelidir. Yerine ve zamanına uygun olarak üç ego durumunun kullanılması psikolojik sağlığın göstergesidir.

* Yetişkin Ego Durumu: Yetişkin ego durumu, bedensel ve zihinsel olarak gelişmiş bireyi ifade etmektedir. Sergilenen davranışlar tutarlı ve mantıklıdır. Yetişkin ego durumunda birey, kendi düşüncelerinden ve kendi farkındalıklarından elde ettiği bilgilerle yapabileceği şeyleri öğrenebilir. Bu dönemde her şeyi olduğu gibi kabul etme, ya da bütünüyle reddetme söz konusu değildir. Çocuk, durumu sorgular ve varacağı sonuca göre bir tepki gösterir.²¹ Yetişkin ego durumu kişiliğin akılcı yanını oluşturmakta olup gerçeğe uygun davranışların sergilendiği ego durumudur.

İnsanlar Arası İlişkileri Çözümleme Modelinin Üstün Yönü: Öğrencinin farkındalığını ve kendi kendini düzeltme davranışlarını arttırması, bireylerarası ilişkilerde sık sık oynanan engelleyici rollerden kaçınmaları için öğrencilere yardım etmesi, öğrencilere, kendilerinin ve diğerlerinin mesajlarını anlama olanağı sağlamasıdır.

İnsanlar Arası İlişkileri Çözümleme Modelinin Zayıf Yönü: Aileden ve çocuktan kaynaklanan yerleşmiş davranışların üstesinden gelmede ego durumları yetersiz kalabilmekte, öğrencileri diğerlerinin psikolojik analizini yapmaya yüreklendirebilmekte, ebeveyn, çocuk ve yetişkin ego durumları arasında ayrımları yapmak her zaman kolay olmayabilmektedir.

İnsanlar farklı olaylar karşısında bu üç ego durumundan herhangi birini kullanıp çevresindeki insanlarla iletişim kurmaktadır. Sağlıklı olan bu ego durumlarının her birinin duruma uygun olarak yerinde ve zamanında kullanılmasıdır. Öğretmenlerin üç ego durumunu anlayabilecek donanıma sahip olması, öğrencilerin hangi ego durumunda tepki verdiklerini fark etmesi gerekir. Böylece öğrencileri ile olan ilişkileri daha iyi çözümlenebilir ve öğrencilerin davranışlarını geliştirmelerine yardımcı olabilir. Öğretmen öğrencilerle yetişkin ego durumuyla diyalog kurmalı, öğrencilerin de yetişkin ego

²¹ Celep,a.g.k.,s.320.

durumunu kullanmalarını teşvik etmelidir.

2.4.Ginott Modeli

Ginot modelinin temel amacı, öğretmenlere güvenli, hümanist ve verimli sınıf ortamı oluşturmada destek sağlamaktır. Modelde en doğru disiplinin kendi kendini disipline etme olduğuna inanılır ve tüm öğretmenlerin öğrencilerine bu sorumluluğu ve bilinci vermeleri gerektiği üzerinde durulur. Öğrenciler pozitif gelişme sağlayabilecek yeterliliğe sahip olup, etkili bir iletişimle anlamlı öğrenmenin sağlanacağı modelin temelinde yatan ana düşüncedir.

Ginot Modeline göre; Öğretmen öğrenci etkileşimi pozitif iletişime dayandırılmalı, öğrenciyi suçlayıcı ve aşağılayıcı ifadelerden kaçınılmalıdır. Öğretmenlerin söylediklerinin öğrenciler üzerindeki etkisi çok fazladır. Bu nedenle öğretmenler söylediklerine çok dikkat etmeli, öğrencinin mutsuzluğuna yol açacak sözler sarf etmemelidir. Öfke duymak doğal bir tepkidir ve öğretmenlerin de öfke duyması son derece normaldir. Önemli olan öfkenin kırıcı olmadan ifade edilmesidir. Kızgınlığa yol açan durum ortaya çıktığında öğretmen; ben dilini kullanarak öfkelenmesine yol açan nedeni öğrenciye ifade etmelidir. Öğretmen öğrenciye değil soruna odaklanmalıdır.

Öğretmenlerin, öğrenciyi bir diğerine benzetme, eleştirme, küçümseme ve iğnelemeye yönelik ifadelerden ve öğrencilerin özel problemlerini deşifre etmekten kaçınmaları gerekir Çünkü bu tür ifade ve yaklaşımlar, özgüveni ve öğrenmeyi olumsuz etkilemekte, öğrencilerde intikam duyguları geliştirmektedir. Öğrencilerin duyguları anlaşılmaya çalışılmalı, hissettiklerinin önemli olduğu mesajı verilmelidir. Öğretmen vereceği bilgiyi kısa ve öz cümlelerle vermeli, uzun uzun konuşmalarla öğrencinin öğrenme heyecanını azaltmamalıdır.

Öğrencilerin bağımsız olarak çalışabilmelerine fırsat tanınmalı, seçenekler sunulmalı ve bağımlılıktan kurtulmaları desteklenmelidir. Övgünün verilme şekli övgüyü yapıcı ya da yıkıcı yapabilmektedir. Öğretmenlerin kullandığı “ne iyi, çok büyük başarı, çok iyi” şeklindeki ifadeler yargı içermekte, yapıcı olmayıp öğrenciyi dışarıdan gelecek motivasyona bağımlı kılmaktadır. Bu yüzden değerlendirme yapmak yerine öğrenciye yardım edilmelidir. Öğrencileri disipline etmek için ceza yöntemine başvurulması

öğrencileri daha da sınırlı hale getirmekte ve öğrenciler eğitilemez hale gelmektedirler. Disiplin için öğretmen öğrenciye karşı nazik ve sabırlı olmalı, kendi kendini kontrol ederek kırıncı, tehditkar ve kaba davranışlar sergilememelidir.

2.5.Öğretmen Etkililiği Modeli

“Thomas Gordon’un öğretmen etkililiği eğitimi disiplin modeli, Rogers ve Maslow’ un kuramlarına dayanmaktadır. Bu eğitimciler göre, her birey, kendine özgü özellikler taşır ve her bireyi bu özelliklerine göre yönetmek imkansız gibidir. Önemli olan çocukların sorun çözme ve karar verme yetenekleri konusunda öz güvenlerini sağlamaktır. Bu hedeflere ulaşmak için, öğretmen-öğrenci ilişkisi dikkate alınmalıdır.”²²

Öğretmen Etkili Modelinde öğretmenin rolü, çocuğun zihinsel çözümleme yapabilme ve günlük hayatta karşılaştığı sorunlarını çözme becerilerin geliştirmesine yardımcı olmaktır. Ortaya çıkan sorunların çözümü için sorunun kime ait olduğunun belirlenmesi gerekir. Sorun öğrenciye aitse, öğretmen aktif olarak dinleyen bir danışman konumuna geçmeli, öğrencinin sorunu kendi kendine çözmesine yardım etmelidir. Aktif dinlemede öğrencilerin duyguları da paylaşmakta ve öğrenciler sorunlarını daha rahat ifade edebilmektedirler. Sorun öğretmene aitse, öğretmen ve öğrenciler sorunu ortaklaşa çözmeye çalışmalıdırlar.

Öğretmen etkililiği modelinin üstün yönü; öğretmen-öğrenci ilişkisini pozitif yönde geliştirmesi, öğrencilerin özel sorunlarının ve duygularının ele alınması, öğrencilere davranışlarının diğerlerini nasıl etkilediği konusunda yol gösterici olmasıdır. Öğretmen etkililiği modelinin zayıf yönü ise; öğretmenler etkin dinleme rolünden öğrenciyi yönetme ve kontrol rolüne geçmekte sıkıntı çekebilme, öğrenciler arasındaki farklı değerleri kabul etmede zorlanabilmektedir.

²² Celep,a.g.k., s.357.

3. GELENEKSEL YAPIDAKİ DİSİPLİN STRATEJİLERİ

Geleneksel yapıdaki disiplin stratejileri ödül ve cezadan güç almakta, öğrencinin itaat etmesini beklemektedir. Günümüz eğitiminde ceza, ödül, küçük düşürme, notu disiplin aracı olarak kullanma türü yöntemler yerine insancıl disiplin modelleri kullanılmalıdır.

3.1. Ceza

“Eğitimde disiplin yöntemi olarak kullanılan ceza, öğrenciye acı çektirmek ve bu sayede ona bir ders vermek amacı ile onun yapmaktan hoşlanmadığı bir davranışı yapmasını istemek ya da yapmaktan hoşlandığı bir etkinlikten onu mahrum bırakmaktır.”²³ Ceza suç olarak kabul edilen bir davranış sonrasında öğrenciye uygulanır. Öğretmenin öğrenciye isteyerek ya da istemeyerek ceza vermekteki amacı; istenmeyen davranışın tekrar edilme olasılığını ortadan kaldırmak, öğrenciyi disipline etmektir. Disipline etmek; yönlendirmek, yönetmek, hizaya sokmak, sıkı denetim altına almak gibi anlamları çağrıştırmaktadır. Öğrencileri disipline etmek, denince pek çok yetişkinin aklına güç kullanmak gelmekte, öğrenciden de itaat etmesi beklenmektedir.

Disiplini sağlamak için her yöntem denendiği halde başarı elde edilememişse disiplin cezalarına başvurmak gerekir.²⁴ Ancak ceza istenmeyen davranışa karşı en son uygulanan önlem olmalıdır. Olumsuz öğrenci davranışları karşısında öğretmenler tarafından gösterilen ceza içerikli tepki ve davranışlar; azarlama, çalışma ödevi verme, sınıftan uzaklaştırma, verdiği zararı ödetme, özel görev ve sorumluluklar yüklemidir. Ceza öğrenci davranışını baskıyla durdurur, ancak olumsuz davranışın değişmesini sağlamaz. Ceza ortamdan çekilince, olumsuz davranış tekrar ortaya çıkar.

Öğrenciye ceza vermenin kaçınılmaz olduğu durumlarda öğretmen, öğrenciye kızgınlık duymadan, sakince ceza vermeli ve verilen ceza yapılan davranışa uygun olmalıdır. Ceza çocuğun kişiliğine yönelik olmamalı, sevgiden ve ilgiden mahrum bırakma

²³ Saban,A., Öğrenme –Öğretme Süreci, İstanbul,2002,s.75.

²⁴Boynton,M.-Boynton,C., Eğitimciler İçin Disiplin Sorunlarını Önleme ve Çözme Rehberi (Çev.T.Büyükalkan),İstanbul,2007,s.38.

şeklinde ceza verilmemelidir. Fiziksel ve psikoloji ceza, çocuk üzerinde yıkıcı ve tahrip edici etkiye sahiptir. Dayak atmak demek çocuğa toplumda saldırganlığın, kavga etmenin, başka bir çözüm bulunamadığında başkalarına güç kullanmanın kabul edilebilir bir davranış olduğunu öğretmek demektir. Arkadaşına yumruk attığı için, öğretmeninden dayak yiyen bir öğrencinin, şiddet uygulamanın yanlış bir davranış olduğunu öğrenmesi beklenemez. Öğrencinin kafasında hep şu soru olacaktır: Şiddet uygulamak yanlış bir davranışsa öğretmenim niye bana şiddet uyguluyor?

Fiziksel ceza beraberinde korkuyu, yalan söylemeyi, okuldan uzaklaşmayı getirir. Öğrenci, aldığı cezayla yaptığı davranışın karşılığını ödemediğini düşünür ve davranışının sorumluluğunu tartışmaz, öğretmene ve okula karşı olumsuz duygular geliştirir. Ceza ile yönetilen disiplin şekillerinde genellikle çocuk tarafından hissedilen, yaşanan duygular, kızgınlık, nefret, intikam, karşı gelme, suçluluk, güvensizlik, kendine acıma gibi olumsuz duygulardır. Fiziksel ve psikolojik ceza çocuğun kişiliğine, özsaygısına, girişkenliğine ciddi zarar veren insanlık dışı bir uygulama olup hiçbir şekilde kullanılmamalıdır.

3.2. Ödül

Eğitim sisteminde kullanılan ödül, öğrencide istenilen davranışın ortaya çıkması ve kalıcılığını sağlaması için pekiştirici görevi yapar. Eğer ödül, ölçüsüz olarak kullanılırsa, uyuşturucu bir madde gibi bağımlılık yaratabilir. Çocuk istenen davranışı yapmaktan çok, karşılığında alacağı ödülü elde etmek için çalışır. Öğrencinin sergilediği her davranış ödüllendirilirse, zamanla ödül anlamını yitirir, her seferinde bir öncekinden daha büyük ödül beklentisi içerisine girer.

“Çocuklara çok ödül vermenin tehlikeli yanları da vardır. Ödül olmazsa öğrenciler yaptıkları işlerden zevk alamaz, başarı duygusunu tadamazlar. Bu durumun en üzücü yanı da başkalarını mutlu etmek için yaptıkları işlerden ödül alamama durumlarında bu tür davranışlardan tümüyle vazgeçmeleridir. Böyle olunca bir şeyler yapmanın zevkinden yoksun kalmaktadırlar. Övgü, not özel ayrıcalıklar gibi ödüllerle çocukları motive etmek ve denetim altında tutmaya çalışmak, çocukların içten gelen motivasyonlarını zayıflatır ve etkinliklerden vazgeçmelerine neden olur.”²⁵ Öğrenci çalışma ve öğrenmenin zevkine

²⁵ Gordon, T., Çocukta Dış Disiplin mi İç Disiplin mi?(Çev.E.Aksay), İstanbul, 2003, s.43.

varmak yerine dıştan alacağı ödül için çaba gösterir. Maddi ödüller, öz denetimin gelişmesini zorlaştırır, ahlaki gelişimi zayıflatır. Küçük çocukları istenen davranışa teşvik etmek için ödül sistemi kullanılmalı fakat, zaman içerisinde ödül azaltılıp davranışın alışkanlık haline gelmesi ve öğrencinin kendi isteğiyle davranışı sürdürmesi sağlanmalıdır.

4.EĞİTİMDE DİSİPLİN

Birçok eğitimciye göre disiplin, öğrencilerin uslu, sessiz durmasını, verilen emirleri kayıtsız şartsız yerine getirmesini, kimseyi rahatsız etmeden öğretmeni dinlemesini sağlamak; istenmeyen davranışı sergilediğinde cezalandırmak olarak algılanmaktadır. Öğrencilerin ilgi ve isteklerini baskı altına alan, onları korkutarak kontrol eden, katı kuralları olan, düzene ve pasifliğe önem veren bir sistem olarak düşünülmektedir. Kuşkusuz ki öğretmenin, mesleğini icra edebilmesinde, hem kendisini hem de sınıfını mutlu edecek bir disiplinin sağlanması, eğitim amaçlarının gerçekleşmesi için davranışların kontrol altına alınması şarttır. Ancak bu disiplin; öğrenciyi severek, kişiliğine saygı duyarak, onu kırmadan sağlanabilir. Gerçek disiplin; Öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını yakından takip eden, sorun ve isteklerine rehberlik eden, çalışkanlık, işbirliği ve yardımlaşmayı destekleyen, olumlu davranışları teşvik eden, öğretmen öğrenci iletişimine inanan bir sistemdir.

“Öğrencileri hiç hataya düşmeyecek kadar sıkı bir denetime almak, onlara eğitim yönünden zarar verir. Çünkü her insan düştüğü durumlardan ve yaptığı kusurlu işlerden ders alarak gelecek sefere daha iyi davranmasını öğrenir. Öğrenciler sıkı denetim altında büyüdükçe, ne bağımsızlıklarına kavuşabilmekte ne de hatalarından gereken payı alma olanağına sahip olabilmektedirler.”²⁶ Disiplin başkalarını kontrol etmek değil, onların oto kontrollerini geliştirmelerine yardımcı olmaktır. Bu nedenle öğrencilere küçük yaşlardan itibaren kendi davranışlarını kendisinin denetlemesi ve yaptığı davranışların sonuçlarından ders alması için fırsat verilmelidir.

²⁶ Başaran,İ.E., Eğitim Psikolojisi, Ankara,1974.,s.251.

4.1. Okulda Disiplin

İlköğretim okullarının amacına ulaşması için, disipline ve düzene gereksinim vardır. Disiplin okulu, öğretmeni ve velileri istenmeyen davranışlara karşı koruduğu gibi, öğrencileri de disiplinsizlikten doğabilecek olumsuzluklara karşı korumalıdır. Okulda disiplinin amacı, öğrenciye kendi davranışını istenen davranışlarla kıyaslayarak öz denetleme, öz değerlendirme alışkanlığı ve yeterliği kazandırmak, öğrencinin sosyalleşmelerini geliştirmek, onlara doğru düşünme ve değerlendirme kriterleri çerçevesinde hareket etme alışkanlığı vermektir.²⁷

Öğrencinin öz denetim kazanması ve kendini kontrol edebilmesi için öğretmenlerin de kendini kontrol edebilmesi gerekir. Disiplin başkalarını kontrol etmek değil kendi kendini kontrol etmektir. Öğretmen ve yöneticiler kontrolünü kaybettikçe, öğrenciler de benzer biçimde davranmaya başlayacaklardır. Çünkü öğrenciler davranışlarını yetişkinlerden model alırlar.

Aşırı kontrollü tepkiler disiplin sisteminin hedefi değildir ve olmamalıdır. Sınıfta sessiz duran, çok konuşmayan öğrenciler öğretmenler tarafından tercih edilir. Aşırı kontrollü öğrenciler, görünürde başkalarının yaşamlarını olumsuz yönde etkilemezler ancak kendilerinin duygusal, sosyal ve eğitsel gelişimi üzerinde zararlı etkileri olabilmektedir. Disiplin sistemi her öğrenciye kendini gerçekleştirebilmesi için duygusal ve sosyal güvenlik yaratmalı, kontrolsüz davranışlar kadar aşırı kontrollü davranışlara da ilgi göstermelidir. Okuldaki disiplin sistemi, aşırı kontrolsüz tepkiler kadar, aşırı kontrollü tepkileri de ele aldığında etkili olabilir.

Disiplin sorunları öğrenci sınıf ya da okul kurallarına karşı çıktığı zaman ortaya çıkar Her okul genel ve kendine özgü kuralları göz önünde bulundurarak, disiplini sağlamak için uyguladığı kuralları ve uyulmadığında doğacak sonuçları yazılı olarak çalışanlara, öğrencilere ve velilere bildirmeli ayrıca toplantı yapılarak sözel bilgilendirme yapılmalıdır. Okulda uygulanacak kuralların eğitimsel bir amacı olup açık ve anlaşılır olmalı, çok katı olmayıp davranışa uygun olarak seçilip uygulanabilmelidir.

Disiplin sorunlarına ortam hazırlayan okul kaynaklı hususlar:

²⁷ Sarıtaş,a.g.k.,s.59.

* “Yaşantıya Yönelik Olmayan Öğretim: Okulların çocuklara öğrettikleri bilgiler, okul dışı yaşantı ile ilgili olmadığında, öğrencinin okul dışındaki gerçek yaşamda bir sorunla karşı karşıya kaldığında yetersiz kalmasına neden olmaktadır.”²⁸ Günlük hayatta kullanamayacağı ezber bilgileri öğrenmesi için öğrenciyi zorlamak, öğrencilerde öğrenmeye karşı isteksizlik ve sonuçta disiplinsizlik doğurabilmektedir.

* “Düşünme Becerilerini Öğretmede Yetersizlik: Öğrenciler üzerinde yoğun kontrol kurmak, özerk ve bağımsız olabilecekleri çevrenin sağlanmaması öğrencide özgür düşünceyi engelleyebilir. “²⁹ İletişim ve problem çözme becerisi kazandırılmamış çocuklar; alkol, uyuşturucu ve diğer kötü alışkanlıklara sık sık başvurabilmekte, okuldan uzaklaşmakta ve disiplinsiz davranışlar sergileyebilmektedirler.

* Yüksek Başarı Beklentisi: Öğretmenler bazı öğrencilerin gösterdikleri başarı derecesini kabul etmez daha yüksek başarı beklerler. Bu durum öğrencinin kendine olan güveninin zedelenmesine ve başarısızlığa düşmesine yol açabilir.

* Sınıf İçi ve Sınıflar Arası Öğrencilerin Notla Yarıştırılması: Öğrenciler arasındaki birbirlerini karşılaştırmaya dayalı yarışmacı anlayış yıkıcı bir rekabeti öne çıkarır ve sınıf içi- sınıflar arası disiplin sorunlarının oluşmasına kaynaklık edebilir.

* Yanlış Disiplin Süreçleri Kullanma: Olumlu davranışlardan çok olumsuz davranışların görülüp vurgulandığı, cezalandırmanın ön planda tutulduğu disiplin süreçleri okuldaki disiplin sorunlarını arttırır.

Okulda Disiplini Sağlamaya Yardımcı Faktörler:

* Öğrencinin Yaş ve Gelişim Düzeyine Uygun Eğitim Programı: Öğrencinin amaçlarına, yeteneklerine, isteklerine ve geçmiş bilgilerine uygun olarak hazırlanan bir eğitim programı öğrencinin ilgisini çekerek işbirliği içinde olmasını sağlayacaktır.

²⁸ Celep,a.g.k.,s.239.

²⁹ Celep,a.g.k.,s.239.

* Etkili Rehberlik Çalışmaları: Sınıf ve okul rehberliğinin gelişimsel rehberlik ilkelerine dayalı çalışmalarından tüm öğrencilerin faydalanması, sorunların ortaya çıkmadan önlenmesini sağlayabilecektir.

* Veli-Okul İlişkisinin Etkin Hale Getirilmesi: Okul çalışmaları velilere iyi anlatılmalı, okul çalışmalarına katılımları sağlanmalı ve velilerin okula olan güvenleri artırılmalıdır.

* Okul Bina ve Donanımlarının Etkin Kullanımı: Okulda spor salonu, kütüphane, bilgisayar laboratuvarı, fen laboratuvarının etkin kullanımı disiplin sorunlarının yaşanmasını önemli ölçüde azaltacaktır. Kantin, sınıf ve koridorlar aydınlık, ferah boya rengi ise öğrencileri rahatlatarak renkte olursa disiplini olumlu yönde etkileyecektir.

Okulların disiplinli eğitim-öğretim ortamları haline getirilmesi isteniyorsa okul binalarının fiziki koşulları iyileştirilmelidir. MEB okullarındaki mevcut fiziki koşullar göz önünde bulundurulduğunda, disiplin sorunlarına zemin hazırlayan çok fazla faktörün olduğu görülmektedir.

4.2.Sınıfta Disiplin

Öğretmenin sınıf önündeki duruşundan, ödevleri kontrol edişine kadar sınıf içerisinde sergilediği pek çok davranış sınıf disiplinini etkilediği gibi, sınıfın fiziksel ortamı, kullanılan ders araç-gereçleri ve oturma düzeni de sınıf disiplinini etkilemektedir.

Sınıf içi disiplinin sağlanması, öğrenci-öğretmen etkileşiminin ve öğretim kalitesinin artırılabilmesinde asıl görev öğretmene düşmektedir. Bunun sağlanabilmesi için öğretmenlerin dikkate alması gereken noktalar şunlardır:

* Derse Hazırlanma:Derse hazırlanma sadece bilimsel açıdan doğru bir ders vermek için değil, aynı zamanda iyi bir sınıf yönetimi ve kontrolü için de gereklidir. Öğretmenler konu ile ilgili değişik kaynaklar bulmalı ve okumalı; böylece dersi kendinden emin, canlı ve ilgi çekici bir şekilde sunmalıdır. Derse hazırlığın çok önemli diğer bir parçası da öğrencilerin ve öğretmenin ders sırasında neler yapacağı ile ilgili olacaktır. Bunun için de her derste yapılacak işlemlerin akışını düzenleyen bir ders planının mutlaka hazırlanmış olması gerekir.

* Öğretmenin Sınıf Önündeki Duruşu: Sınıfa isteksiz ve düşük enerji ile giren öğretmenin bu hali, öğrenciler tarafından çok çabuk fark edilir ve öğrencilerin de öğrenme istekleri azalır. Bu yüzden sınıfa giren öğretmen öğretmeye istekli ve enerjik olmalıdır.

* Öğretmenin İletişim ve Sunum Becerilerinin Etkinliği: Öğretmen Türkçeyi doğru ve düzgün kullanmada öğrencilere model olmalı; iletişim becerilerini etkin kullanmalı, duruma ve olaya uygun jest ve mimikler sergilemelidir. Öğrencilerle sık sık göz teması kurulmalı, ses tonu gerektiğinde yükseltilip gerektiğinde alçaltılarak monotonluktan kaçınılmalıdır.

* Öğrencilerin Sınıfta Yerleşimi: Sınıflar öğrencileri öğrenmeye heveslendirecek biçimde düzenlenmeli, birbirlerinin yüzünü görebilecekleri oturma düzeni oluşturulmalıdır.

Öğretmenler, sınıf ortamını değiştirerek bile, öğrencilerin istenmeyen davranışlarını kısmen önleyebilir. Bu, öğrenciden çok sınıfın psikolojik ve fiziksel özellikleri ile uğraşmak demektir.³⁰ Okullarda sınıfların düzeni dört duvar, bir tahta ve rahatsız masa ve sandalyelerden oluşur .Bu ortam, çocukların etkin olmasını gerektiren yeni öğretim sistemleri için son derece yetersiz ve olumsuz olup, davranış sorunlarına kaynaklık edebilir. İşte bu nedenle, öğrencilerin fiziksel koşullara bağlı kabul edilemez davranışları, koşulların değiştirilmesi ile düzeltilebilir. Öğretmenlerin sınıf ortamını değiştirebilmeleri, yaratıcı düşünme yeteneklerine bağlıdır.

* Derse Başlama: Bir dersin başlangıcında öğretmenin yapacağı çok iyi bir giriş, birçok yönden yararlıdır. Öğrencilerin derse karşı ilgilerini ve dikkatlerini çeker. Dersin başında olumlu bir atmosferin oluşturulması bunu izleyen bölüm için iyi bir başlangıç noktası oluşturur. Dersin konusunu, amacını ve önemini vurgulamak çok önemlidir. Bir açıklama yapmaktan çok, sınıfa yöneltilen bir soru ilgilerini çeker. Oldukça yavaş, ama duyulabilecek bir ses tonu öğrencilerin öğretmenleri dinlemelerini ve gürültünün azalmasını sağlar. Öğrencilerin ilgilerini çektikten ve dersin amacını belirttikten sonra, konunun önceki derslerle ilgisini kurmak ve o günkü derste neler yapılacağını açıklamak gerekir.

³⁰ Gordon, T., Etkili Öğretmenlik Eğitimi,(Çev. E.Aksay) İstanbul,2007,s.139.

Derse zamanında başlamak çok önemlidir. Bunun gerçekleşebilmesi için öğretmenlerin ve öğrencilerin tam zamanında sınıfa girmesi gerekir. Özürsüz olarak sınıfa geç gelmenin kesinlikle kabul edilemeyeceği öğrencilere belirtmelidir. Her şeyden önce öğretmen zamanında derse girip çıkmalı, zamanın etkili kullanımını konusunda öğrenciye örnek olmalıdır.

Dersin ilk birkaç dakikası genellikle ölü zamandır. Bu sırada öğrenciler yerleşirler, kitaplarını defterlerini çıkarırlar. Herkesin yerleştiğini gördükten sonra öğretmen derse başlamaya hazır olduğunun işaretini vermelidir. Bu amaçla sessiz bir işaret, sessiz bir bekleyiş veya aşağıdaki sözcükler benzeri ifadelerle derse başlanabilir. (Şimdi dikkat, Şimdi hepimiz beni dinlemelisiniz, Herkes sessiz olsun., Evet arkadaşlar vb.)

Bazı öğrencilerin derse hazır olmadıklarını gözlemleniyorsa, bunu belirtmek ve tam sessizliği sağlamadan kesinlikle derse başlamamak gerekir. Aksi halde daha sonraki derslerde başka öğrencilerin de benzer şekilde davrandıkları görülecektir.

Derse başlarken öğretmen sınıfın önünde ve ortada ayakta durmalı, açık ve net bir ses tonunu kullanmalı sınıf ile göz iletişimi kurup, herkesin dikkatle dinlemesi sağlanmalıdır. Konuşurken bir an için duraklayıp dersi dinlemeyen öğrenciye dikkatlice bakmak, çoğu zaman bunu sağlamaya yeterli olur.

* Tahtanın Kullanımı: Tahta en yaygın kullanılan öğretim aracı olup, bir öğretmenin tahtayı kullanma becerisi onun öğretim kalitesinin de çok önemli bir göstergesidir. Tahtadaki yazılar okunaklı, düzenli ve sınıfın her tarafından rahatlıkla okunabilecek büyüklükte olmalıdır. Öğretmenlerin yaptıkları çok yaygın bir hata, yüzleri tahtaya dönük iken konuşmalarıdır. Tahtaya yazarken, bir şeyler de söylemek durumunda kalırsa , sınıfa dönmeli, yüz tahtaya dönük iken konuşulmamalıdır.

* İsimleri Öğrenme: Öğrencilere ismen hitap etmeye çalışılmalıdır. Öğrencilere isimleriyle hitap etmek öğretmen ve öğrenci arasında olumlu bir bağ kurar ve onların daha kolay kontrol edilmesini sağlar. ‘Sen arka sıradaki.....’. ‘Pencerenin yanındaki gözlüklü....’ şeklinde hitap etmemek gerekir.

* Ev Ödevi ve Dönüt-Düzeltilme: Ev ödevi, öğrencilerin öğrenme süreçlerinin çok önemli bir bölümünü oluşturur. Öğrencinin hazırladığı ödevin öğretmeni tarafından kontrol edileceğini bilmek öğrenciyi disiplinli çalışmaya teşvik eder. Öğrencilerin öğretmenlerinden alacakları dönüt çok önemlidir. Aşağılama, suçlama ve cezalandırma yoluyla sonuç elde etmek mümkün olmadığı halde, yerinde ve uygun dozda övgü ve cesaretlendirme son derece etkilidir. Eleştiri kadar övgü ve cesaretlendirme de yapılmalıdır. Çalışma hakkında az da olsa, övülecek olumlu yanlar bulmaya çalışılmalı, kesinlikle aşağılama, azarlama ve cezalandırma yoluna gidilmemelidir.

Sınıfta öğrencilerine çalışma yaptıran bir öğretmenin, öğrencilerin çalışmalarını izlemek ve yanlışlarını düzeltmek amacıyla kürsüsünde oturmak yerine sıralar arasında dolaşması gerekir. Öğretmen öğrencilerden birinin çalışmasını kontrol etmek için uzunca süre sıranın üzerine eğili kalmamalıdır. Çünkü bu arada diğer öğrencileri göremeyebilir. Eğer mutlaka öğrencilerin hatalarını işaretlemesi gerekiyorsa en iyi yol çalışmayı eline alarak ayakta işaretlemesidir. Böylece sınıfın geri kalanına ara sıra bakabilme fırsatı bulabilir. Öğretmen genel bir yanlış fark ettiğinde sınıfın dikkatini çekmeli, yanlış açıklamadan önce herkesin kendisini dinlediğinden emin olmalı ve sonra açıklamalarını yapmalıdır.

4.2.1. Sınıf İçi Disiplin Sorunları

Sınıf, öğretmen ve öğrencilerin bir ortak amaç etrafında istekle ya da zorunlulukla bir araya geldikleri ortak yaşantı alanıdır. Öğrencilerin sınıf ortamında sergilediği kontrolsüz davranışlar başkalarının haklarını, aşırı kontrollü davranışlar ise kendisinin haklarını engellemesi nedeni ile istenmeyen davranışlardır.

Sınıftaki disiplin sorunları; sınıf düzeninin bozulmasına, eğitim-öğretimin engellenmesine, öğrencilerde ve öğretmende huzursuzluk yaratmasına yol açabilmektedir. Öğrencilerin disiplin sorunlarına yaklaşımda suçlama ya da yargılamadan kaçınılmalı, yalnızca bu tür davranışların başkalarının gelişimini engellemesine izin verilmeyeceği vurgulanmalıdır. Disiplinsiz davranış sergileyen öğrenciler kendileri de başkalarının kontrolsüz davranışlarının kurbanı olduklarından, yardıma ve desteğe ihtiyaçları vardır. Disiplinsiz davranışlar sergileyen öğrenci, aslında çevresinden ve öğretmenlerinden yardım

istemekte, “beni görün, benim sorunlarım var” demektir. İstenmedik davranış sergileyen öğrenciye öğretmen bu gözle bakmalı, nasıl yardım edebilirim diye düşünmelidir.

4.2.2.Öğrenci Kaynaklı Disiplin Sorunları

Öğrencilerin kendi içinde gelişen disiplin sorunlarının en yaygın nedeni kendileriyle ilgili geliştirdikleri tutumdur. Öğrenciler kendilerini sevgisiz ya da yetersiz gördüklerinde, bu hislere uygun hareket edeceklerdir. Sürekli olumsuz özellikleri görülüp vurgulanan öğrenciler, kendilerine atfedilen özellikleri içselleştirdiklerinden bu doğrultuda davranış sergileyebilmektedirler. Bu nedenle, öğrenciler olumsuz davranışlar yerine olumlu davranışlar sergilediğinde görülüp pekiştirilmeli ve olumlu davranışların tekrar edilmesi olasılığı arttırılmalıdır.

İstenmeyen öğrenci davranışları, öğrencilerin yaşları, cinsiyetleri, sosyo-ekonomik düzeyleri, psikolojik özellikleri gibi pek çok etkenlere bağlı olarak farklı biçimlerde ortaya çıkmaktadır. Öğretmen öğrenciyi değerlendirirken, öğrencinin sosyo-kültürel düzeyini, geldiği çevrenin özelliklerini göz önünde bulundurmalı, gelişimsel özelliklerini bilmeli, öğrencisini iyi tanımalı ve duygularını anlamalıdır.

Öğrencinin kendisine ilişkin bazı özellikler okulda ya da sınıfta istenmeyen davranışın kaynağı olabilir. Özgüven eksikliği, yetersiz bilgi, öğrenmeye karşı isteksizlik, gelişim geriliği, fiziksel ya da zihinsel engel gibi özelliklere sahip öğrenciler okul için sorun kaynağı olabilmektedirler.

Özgüvenden yoksun öğrenci sorumluluk almaktan kaçır, aşağılık duygusuna kapılır, etkinliklere katılmak istemez, başaramayacağı endişesi taşır ve kendini yetersiz bulur.³¹ Aslında fırsat tanındığında her öğrenci öğrenebilir çünkü her çocuğun başarılı olabileceği bir alan vardır. Öğretmen öğrencinin güçlü yanlarını keşfetmeli, öne çıkarmalı ve çocuğa başarıma duygusunu tattırmalıdır. Bu da öğretmenin iyi gözlem ve analiz yapma yeteneğine sahip olmasını gerektirir.

³¹ Sarıtaş, a.g.k.,s.53.

İlköğretim ikinci kademe öğrencileri geçiş dönemini yaşadıklarından, duygusal olarak karmaşık, alıngan, dengesiz ve gergin olup, öfkeli ve isyankar davranabilirler. Dönemsel özellikten kaynaklanan karmaşadan dolayı istenmeyen davranışlar sergilenebileceğinin bilinciyle öğrenciye anlayışlı davranılmalı ve yardım edilmelidir.

Gelişim gerilikleri, organların düzensiz gelişmesi öğrencilerin yetenek ve becerilerini yaşlılarından zayıf ve yetersiz duruma düşürebilir. Bunlara bağlı olarak dikkatsizlik, uyumsuzluk ve becerilerde zayıflık görülebilir. Öğrenme hızı yaşlılarından zayıf olan çocukların tıbbi ve zihinsel tanınması için hastane ya da RAM'a yönlendirmesi yapılmalı, farklı öğrenme hızı ve becerisine sahip çocuklar için düzeylerine uygun bireyselleştirilmiş eğitim programları uygulanmalı, her öğrencinin her etkinlikte aynı düzeyde başarı göstermesi beklenmemelidir.

Görme, işitme bozukluğu olan öğrenciler söylenenleri işitmediği, gösterilenleri göremediği için istenen davranışları sergilemede zorlanabilir, olumsuz davranışlar sergileyebilir. Öğrencinin organsal bir bozukluğunun olup olmadığı iyi gözlenmeli eğer bir işlev kaybı varsa sınıf içerisinde gerekli önlemler alınarak düzenlemeler sağlanmalıdır. Gözleri iyi görmeyen öğrenci en öne oturtulmalı, işitme kaybı olan öğrenciye daha yakın ve daha yüksek sesle ders anlatılmalıdır.

Öğrencileri olumsuz davranışlar sergilemeye iten bir etken de sınav korkusudur. Sınav korkusu, öğrencilerde kaygı, öfke, ani tepkiler, uykusuzluk, baş ağrısı, gerilim, okuldan kaçma, intihar ve ciddi disiplin sorunlarına yol açar. Sınav korkusu, başarıya ilişkin içsel ve dışsal baskılardan kaynaklanır. Öğrenciler sınav için değil öğrenmek için motive edilirse sınav korkusu azalır. Sınav korkusu yaşayan öğrenciler sınav kaygısıyla baş etme konusunda okul rehberlik servisinden yardım almaya yönlendirilmelidir. Sınav korkusunun altında yatan etken araştırılmalıdır. Bazen ailenin yüksek beklentisi ve çocuk üzerinde aşırı baskısı da sınav kaygısının nedeni olabilmektedir. Böyle durumlarda veliyle görüşülüp nasıl davranması gerektiği konusunda bilgilendirilmeli, gerekli rehberlik yapılmalıdır.

Tablo:2

Öğrencilerin, Disiplin Sorununa Kaynaklık Eden Davranışları

Öğrencilerin Kontrolsüz Disiplin sorunları	Öğrencilerin Aşırı Kontrollü Disiplin Sorunları
<ul style="list-style-type: none">▪ Sınıfa gürültülü biçimde girmek,▪ Diğer öğrencilerin üzerine yürümek ve onları iteklemek,▪ Başkalarına bağırarak, Sırayı dizlerle kaldırmak,▪ Otururken sıraya vurmamak,▪ Sınıfta söz almadan konuşmak,▪ Sınıfta izinsiz dolaşmak,▪ Arkadaşlarla konuşmak ve fısıldaşmak,▪ Başkalarının dikkatini dağıtmak,▪ Şarkı söylemeye ya da mırıldanmaya başlamak,▪ Dikkat dağıtıcı sözlü ya da fiziksel gürültü yaratmak,▪ Yerinde desteklere saldırganca tepkide bulunmak,▪ Diğer öğrencilerin çalışmasına müdahale etmek,▪ Diğer öğrencileri kızdırmak ve onlara müdahale etmek,▪ Huysuzluk patlamaları sergilemek,▪ Diğer öğrencilerin sahip olduklarını çalmak,▪ İlgisiz yorumlarda bulunmak,▪ Diğer öğrencilerin ya da öğretmenin malına zarar vermek,▪ Sınıftan kaçmak, Derslere geç kalmak,▪ Okul üniforması vb. ile ilgili kuralları çiğnemek,	<ul style="list-style-type: none">▪ Uç noktada utangaçlık,▪ Çekingenlik,▪ Yeni durumlara karşı korku içinde olmak,▪ Seçici dilsizlik,▪ Aşırı akademik çalışmalar,▪ Sıklıkla hayallere dalma,▪ Yersiz kaygılanma,▪ Zayıf öğrenme dürtüsü,▪ “Başak bir dünyada kaybolmuş” görünmek,▪ Takıntılı ya da içsel duyuların esiri olma,▪ Gereğinden fazla kesinlik,▪ Kılı kırk yarma,▪ Akademik performansla ilişkin yersiz kaygı,▪ Yanlışlar ya da başarısızlıklar konusunda yersiz gizli huzursuzlanma,▪ “Mükemmel” öğrenci olma,▪ Kabul görme ve övgüye zayıf tepki verme,▪ Seslenildiğinde yanıt vermede başarısızlık,▪ Sınıf öğretmenine aşırı bağlanma,▪ Hiçbir biçimde yardım rica etmeme,▪ Göz göze gelmeme,▪ Soruları yanıtlarken uç noktada gerginlik,▪ Sorulara ilgisiz yanıtlar verme,▪ Sıklıkla bir cümlenin ortasında iken konuşmanın kesilmesi,▪ İşten kaçınma,▪ Diğer öğrencilerle bağlantı eksikliği,

Kaynak: Humphreys, T., Disiplin Nedir? Ne Değildir? (Çev. B. Çelik) İstanbul, 2003 ss. 29-30-31

4.2.3. Öğretmen Kaynaklı Disiplin Sorunları

Eğitim öğretimde en önemli etken ne öğretim araçları ne de izlenen yöntemlerdir. En önemli etken öğretmenin kendisidir. Öğretmenin kişiliği ve çocuklarla karşılıklı güven ve sevgiye dayalı ilişki başarılı öğretimin ön koşuludur. Öğretmenin nitelikleri, sınıfta sergilediği davranışlar sınıf disiplinini önemli ölçüde etkilemektedir.

Öğretmen, davranışlarında tutarlı, olgun ve dengeli bir kişi olmalıdır. Öğretmenlerin kontrolsüz davranışlarının nedeni, kendi gizil güvensizlikleridir. Nedeni ne olursa olsun öğrenci psikolojisi üzerindeki etkileri yıkıcıdır. Tepkileri çocuklar için anlaşılabilir ve şaşırtıcı olmamalı, hoş görülmesi ve gerektiğinde esnek davranabilmelidir. Tehdit ve fiziksel cezaya baş vurmadan sınıfta düzeni sağlayabilmelidir.

“İyi bir öğretmen, hiç kızmayan, hiç duygusal tepki vermeyen, ermiş bir kişi olarak ele alınmamalıdır. İnsanca tepkileri öğrenciler çok iyi karşılırlar. Önemli olan tepkilerin ölçüsünün kaçmaması, alçaltıcı ve yıldırıcı olmamasıdır.”³² Kendi iç çatışmalarını, bunalımlarını sınıfa aktarmayan bir öğretmen için gerekli düzeni ve öğretim ortamını sağlamak güç değildir. Öğrencilerini seven ve onlara saygı duyan öğretmenler disiplin sorunlarıyla nadiren karşılaşmaktadırlar. Sınıfta sürekli bağırarak, çocukları sıra dayacağına çeken öğretmen, kendi acizliğini, güçsüzlüğünü, güvensizliğini ortaya koymaktadır.

Öğrenciler karşılarında hem saygı duyacakları, hem de duyguları ve tepkileri ile yadırgamayacakları bir öğretmen görmek isterler. Böyle bir öğretmenle özdeşim kurabilirler. Hoşgörülü bir öğretmenin sınıfı her zaman en sessiz, en düzenli bir yer değildir. Yaramazlık, hareketlilik ve gürültü vardır. Ancak bu ortamdan alınacak ürün daha verimli ve daha kalıcı olur.

Öğretmenin nitelikleri, sınıfta sergilediği davranışlar, öğrencileri çok fazla etkilemektedir. Öğretmenlerin kişisel özellikleri ya da mesleki eğitimlerine ilişkin eksikliklerden dolayı sergiledikleri olumsuz davranışlar, öğrencileri olumsuz davranışlara yöneltebilir. Öğretmenin sınıfta etkili bir disiplin sağlayabilmesi için; bazı durumlarda kendisinin de hatalı olabileceğini kabul etmeli ve hatalarını görebilmelidir. Eleştiri ve

³² Yörükoğlu, A., Çocuk Ruh Sağlığı, İstanbul, 1989, s.83.

özeleştiriyeye kapalı bir öğretmenin öğrencilerde istendik davranış değişikliğini gerçekleştirmesi güç olacaktır.

Bağırma, tehdit etme, küfretme, kaba ve saygısız davranma, hakaret etme, küçümseme, olumsuz etiketleme, yargılama, azarlama, hatalı olduğunda özür dilememe, derse hazırlıksız gelme, yanlışı ve başarısızlığı cezalandırma, sadece çalışkan öğrencilerle ilgilenme, tutarsızlık, zamanı iyi kullanamama öğrencileri olumsuz davranışlara yönelmeye iten öğretmen davranışlarındandır.³³

Öğretmen giyinişi, görünüşü, konuşması, dinlemesi ile öğrenciye model olmalıdır. Öğretmende öz güven eksikliği, somurtkanlık, mutsuzluk, takıntı, şüphencilik, gerginlik, kaygı, tedirginlik gibi olumsuz duygusal özellikleri uygulamalarına, davranışlarına dolayısıyla öğrencilere yansır ve öğrenci için olumsuz bir model olur. Mutlu, güvenli, neşeli yani olumlu duygusal özelliklere sahip öğretmenler ise öğrencinin sağlıklı bir kişilik geliştirmesine yardımcı olur.

Sınıfta boş zaman öğrenciyi istenmeyen davranışa iten önemli bir etkidir. Öğretmen, sınıfta zamanı çok iyi yönetmeli, yapılacak etkinlikleri ve süresini iyi hesaplamalıdır. İletişim eksikliği, mesajın net olarak öğrenciye iletilmemesi de istenmeyen öğrenci davranışlarına yol açabilmektedir. Bu yüzden öğretmen Türkçeyi iyi kullanmalı, açıklama, soru ve beklentilerini anlaşılır biçimde ifade etmelidir.

³³ Erdoğan,a.g.k.s.94.

Tablo:3

Öğretmenlerin, Disiplin Sorununa Kaynaklık Eden Davranışları

Öğretmenlerin Kontrolsüz Disiplin Sorunları	Öğretmenlerin Aşırı Kontrollü Disiplin Sorunları
<ul style="list-style-type: none">▪ Öğrencilere bağırarak, emretmek,▪ Alaycılığı ve küçümsemeyi kontrol aracı olarak uygulamak,▪ Dalga geçmek, azarlamak, eleştirmek,▪ Öğrencileri "donuk", "zayıf", "tembel" vb. olarak nitelemek,▪ Öğrencileri fiziksel olarak tehdit etmek,▪ Öğrencilerin üzerine yürümek ve onları iteklemek,▪ Öğrencilere karşı sert olmak "Ceza olarak fazladan okul çalışması ya da " aynı satırı defalarca yazma ödevi " vermek,▪ Yanlışlar için asla özür dilememek,▪ İlk dersi iyice öğrenmemiş öğrencilere aldırmadan sonraki derse geçmek,▪ Bir öğrenciyi bir başkası ile kıyaslamak,▪ Bazı öğrencileri sevmemek, öğrencilere karşı ayrımcılık yapmak,▪ Bir dersi anlamada ağır kalan öğrencilere karşı sabırsızlık,▪ Öğrencilerden yüksek beklenti,▪ Yanlışları ve başarısızlıkları cezalandırmak,▪ Huysuz davranışlar, Tutarsız tepkiler,▪ Dersin ortasında sınıftan ayrılma,▪ İçer dönlük,▪ Öğrencilere hakaret etmek,▪ Zamanı verimli kullanmamak,▪ Derslere hazırlıksız gelmek,▪ Öğrencilere "lütfen" ve "teşekkür ederim" dememek.	<ul style="list-style-type: none">▪ Utangaç ve sakınımlıdırlar,▪ Edilgendirler, Çekingendirler,▪ Memnun etmek için aşırı kaygı içindedirler,▪ Hayır demekte zorlanırlar,▪ Mükemmeliyetçidirler,▪ Değişimden nefret ederler,▪ Öğrencilerin kendilerinden hoşlanmalarını isterler,▪ Öğrencilerden korkarlar,▪ Meslektaşlarının kendilerine dair görüşlerinden kaygılıdırlar,▪ Öğrencilerin istenmeyen davranışlarının, fark edilmeden geçilmesine göz yumarlar,▪ Sınıf yönetimine ilişkin sorunları açığa vurmazlar,▪ Derslere hazırlanırken gereğinden fazla çaba harcarlar,▪ Kabul edilemez davranışlarından dolayı diğer öğretmenle ya da yöneticilerle yüz yüze gelmezler,▪ Sağı solu belli olmayan, tutarsız kişilerdir,▪ Kendilerinden emin değillerdir,▪ Büyük akademik başarılar isterler,▪ Öğretmenler odasından uzak dururlar,▪ Meslektaşları ile toplantılarında sessiz kalırlar,▪ Sınav sonuçları üzerine yersiz endişe duyarlar,▪ Kendilerini aşırı derecede öğretmeye adanmışlardır.

Kaynak: Humphreys, T., Disiplin Nedir? Ne Değildir?(Çev.B.Çelik)İstanbul,2003,ss.32-33-34

4.2.4. Fiziksel Ortamdan Kaynaklı Disiplin Sorunları

Sınıfın çok küçük ya da çok büyük oluşu, gürültülü ve kalabalık oluşu, aşırı sıcak ya da soğuk oluşu, sınıf oturma düzeni öğrenci performansını etkilemektedir. Işık almayan havalandırılmamış, bakımsız, fiziki koşulları uygun olmayan sınıf ortamı istendik davranışların sergilenmesi açısından dezavantajlı ortamlardır.

Sınıf mevcudu 30 kişiyi geçmemeli, masa, sıra, tahta, vb. bir çok öge öğrenciye rahatsızlık vermeyecek şekilde düzenlenmelidir. Sınıftaki ısı 20°-21°C civarında olmalı, sınıflar ışığın öğrencinin sol omzundan geleceği şekilde yapılmalıdır.. Pencereler oda yüzeyinin en az1/5'i kadar olmalı, az ışık gören sınıflar ise beyaz renkte boyanmalıdır. Sınıflar 6-7 metre genişlikte ve dikdörtgen biçiminde olmalı, her öğrenciye 1,5m² lik yer bulunmalı, özellikle küme çalışmaları için sıra yerine masa konulmalıdır. TV, video, VCD çalar, teyp, harita, broşür, pano, dolap vb. araçlar eksiksiz olmalı, sınıflar sürekli temizlenmeli ve havalandırılmalı, gerekirse rahatsızlık vermeyecek derecede kokulandırılmalıdır.³⁴ Okullarımızdaki mevcut fiziki koşulların yetersiz oluşu öğrencileri istenmeyen davranışa yönelten çok önemli bir etken olup; öncelikli olarak okulların ve sınıfların fiziki koşulları iyileştirilmelidir. Kalabalık sınıflarda öğretmenin etkililiği azalmakta, öğrencinin de öğrenme kalitesi düşmektedir.

4.2.5.Çevre, Aile ve Okul Kaynaklı Disiplin Sorunları

Sosyal çevre, akran gurubu öğrencileri olumsuz davranışlara iten en önemli faktörlerdendir. Okulun ve öğrencinin bulunduğu fiziksel, kültürel ve sosyal çevre öğrenci davranışlarının şekillenmesinde aile kadar hatta bazen aileden daha fazla etkilidir Çocuk birlikte oyun oynadığı ya da ara sıra birlikte vakit geçirdiği akranlarının ya da sevdiği kimselerin davranışlarından etkilenir ve onların davranışlarını taklit eder. Eğer bu model almaya çalıştığı grup uyumsuz davranışlar gösteren insanlardan oluşmuş ise çocuk bu çevrenin değerlerini ve davranışlarını alışkanlık haline getirebilir.

Günümüzdeki teknolojik gelişmeler çevre kapsamını genişletmiştir. Televizyon, bilgisayar, sinema, gazete, afiş vb. yayınlar da öğrenci davranışlarını etkilemektedir. Bu

³⁴ [http://www.egitimhane.com/forum/index.php?topic=1592.15\(09.02.2009\)](http://www.egitimhane.com/forum/index.php?topic=1592.15(09.02.2009))

yayın organlarında şiddet içerikli temaların yer alması ve uzun süre izlenmesi çocuklarda olumsuz davranışların gelişmesine yol açabilmektedir. Çevrede yaşanan olumsuz olayların sınıf ortamına gelmesini önlemek için, çevrenin yapısını, ekonomik durumunu kültürel geçmişini bilmek, öğrencilerin teknolojik ürünleri ne derece kullandıklarını kimlerle arkadaşlık ettiğini takip etmek gerekir.

Aile, insan ilişkilerini belirleyen, anlaşma, uzlaşma, bağlılık, iş birliği gibi olumlu nitelikleri çocuğa kazandırır. Aynı zamanda, anlaşmazlık, çekişme ve çatışma gibi olumsuz durumlarda vereceği tepkileri de öğretir. Aile içindeki ilişkilerin temelini anne ve babanın birbirine karşı olan tutumları oluşturur. Anne ve babanın birbirlerine karşı olan sevgi ve saygıya dayalı, uyumlu, sıcak ilişkileri çocuklara da yayılır. Gergin ve sürtüşmeli aile içi ilişkiler çocuklar için güvensiz ve tedirgin bir ortam oluşturur ve bu ortamda yetişen çocuk iç sıkıntısı ve gerginliğini sınıf içerisinde olumsuz davranışlar sergileyerek ifade edebilir.

Ailenin birey sayısı, eğitim durumu, gelir düzeyi, kültürel değerleri öğrenci davranışlarını etkilemektedir. Ailedeki disiplin anlayışının çok katı ya da çok gevşek oluşu, fiziksel cezalandırmalar olumsuz davranışların kaynağı olabilmektedir. Öğretmenin öğrenciye yaklaşımda başarılı olabilmesi için, çocuğun ailesini tanımaya çalışması ve onlarla işbirliğine gitmesi olumsuz davranışların önlenmesinde etkili olacaktır.

Öğrenciler tarafından sınıf içerisinde sergilenen istenmeyen davranışların büyük bir kısmı sınıf dışında yaşanan olaylardan kaynaklanmaktadır. Öğrencinin içinde bulunduğu, yaşamını sürdürdüğü çevredeki insanların eğitim düzeyleri, davranışları öğrencinin sınıfta sergileyeceği davranışları etkilemektedir. Herhangi bir okulda veya derslikte bir disiplin problemi çıkmışsa, bunun mutlaka bir nedeni vardır. Sınıf ortamında meydana gelen istenmeyen davranışların kaynakları öğretmenin, öğrencinin, sınıfın fiziksel yapısının, sınıfın içinde bulunduğu okulun, çevrenin sahip olduğu özelliklere göre değişiklik göstermektedir. Sınıftaki istenmeyen öğrenci davranışlarının önüne geçilebilmesi için, davranışların ortaya çıkmasında etkili olan nedenlere bakılmalıdır.³⁵ Her sorun davranışın farklı neden ya da nedenleri olabileceği göz önünde bulundurularak, farklı çözüm önerilerinden uygun olanın kullanılması gerekir.

³⁵ [http://www.egitim.aku.edu.tr/davranis.doc\(08.02.2009\)](http://www.egitim.aku.edu.tr/davranis.doc(08.02.2009))

Öğretmen ve okul yönetimi öğrencinin sosyal çevresinden daha etkilidir. Okulun fiziksel özellikleri, gürültülü olması, öğrenci mevcudu, okul kuralları, yönetim yapısı gibi bir çok etken, öğrencilerin tutum ve davranışlarını etkilemektedir. Eğitim öğretim için gerekli olan materyal, araç, gereç ve kaynakların yetersizliği, okul bahçesinin küçük oluşu, spor salonu, kütüphanenin olmayışı, sınıf ve okul mevcudunun kalabalık oluşu öğrenciyi istenmeyen davranışa itebilmektedir.

Okul, çocukların bireysel farklılıklarını tanımalı, gerekli rehberliği yapmalı, psikolojik ve sosyal gereksinimlerini karşılamalıdır. Çocuklar için okula geliş mutlu bir olay olmazsa, arkadaşlık ve oyun için ortam sağlanmazsa çocuğun okula uyumu ve istendik davranışları sergilemesi beklenemez. Öğrencinin okula heyecan ve istek duyarak gelmesi için; öğrencinin ilgi ve yeteneğine uygun sportif ya da sosyal faaliyete aktif katılımı sağlanmalı, okulla bağı kuvvetlendirilmelidir. Okula bağlılığı yüksek olan öğrencinin okul başarısı artacak, istenmeyen davranışları sergileme olasılığı da azalacaktır.

4.3. Disiplinin Sağlanması

Öğretmenin meslek bilgisini uygulayabilmesi, istediği teknik ve metodu yapabilmesi, düzenlediği plana göre dersi işleyebilmesi hem kendini hem de sınıfı mutlu edecek bir disipline bağlıdır. Disiplin, grupları eğitim amaçlarına ulaşmaları için davranışların kontrol altına alınmasıdır. Disiplin öğrencilerin ilgi ve isteklerini baskı altına alan, onları korkutarak kontrol eden, katı kuralları olan, sessizliğe, düzene ve pasifliğe önem veren değil; öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını takip eden, rehberlik eden, çalışkanlık, iş birliği ve yardımlaşmayı destekleyen, olumlu davranışları teşvik eden, öğretmen öğrenci iletişimine inanan bir sistemdir.

4.3.1. Sınıf Kurallarının Belirlenmesi

Toplu yaşamın yolu düzenden, düzeni oluşturmanın yolu ise davranışları kurala bağlamaktan geçer. Sınıf ortamı kural koymayı ve uygulamayı gerekli kılmaktadır. Öğrencileri istenmeyen davranışlardan uzak tutmada öğretmenin en büyük destekçisi sınıf kurallarıdır. Öğrenciler neyin kabul edilemez olduğunu anlamaz, sınırlarını

bilemezlerse, o ortama alışmakta zorluk çekerler. Kurallar olmayınca çatışmalar önlenemez ve tekrar tekrar çözümleri gerekir.

Sınıf kuralları gerek öğretmenin gerekse öğrencinin haklarını karşılıklı koruduğu için iki yönlü yarar sağlar. Sınıf kuralları öğretmeni defalarca yeni ve yeniden karar alma sıkıntısından kurtarır, tarafsız davranmayı sağlar, yetkiyi meşrulaştırır, emir, istek ve beklentilerin benimsenmesini sağlar ve değerlendirme standartları oluşturur. Buna karşın kuralların amacı, ölçüsü, uygulama biçimi iyi belirlenmediği zaman yarar yerine zarar verir.³⁶ Sınıf kuralları oluşturulurken üzerinde çok yönlü ve detaylı düşünülmeli, öğrencilerle birlikte alınmalı, sayıca az olmalıdır. Çünkü az sayıdaki kural daha önemli görülür ve kolay hatırlanır.

Sınıf kuralları okulun ilk günlerinde belirlenmeli, yazılı hale getirilmeli, öğrencilerden alınacak geri bildirimlerle son şekli verilmelidir. Öğretmen kuralların denetimini öğrencilerle birlikte yaparak onlarda öz denetim bilinci oluşmasına yardımcı olmalıdır. Çünkü öz denetimi gelişmiş öğrenciler daha az istenmeyen davranışlar sergiler ve öz denetimi gelişmiş öğrencilerden oluşan sınıf ortamında öğretmen zamanını daha fazla öğretim etkinliklerine ayırabilir.

4.3.2. Sözel Olmayan Tedbirler

Öğretmenin sınıfta sergilenen her olumsuz davranışa müdahale etmesi gerekmez. Çünkü bazı istenmedik davranışlar anlıktır ve ortamı etkileyici özellik taşımazlar. Sınıf düzenini bozan istenmeyen bir davranış sergilendiğinde, görmezlikten gelerek davranışın ortadan kalkması sağlanabilir. Öğretmen olumsuz davranış gösterenleri uyarma yerine, olumlu davranış gösterenleri ödüllendirip, olumsuz davranış gösterenleri görmezlikten gelerek de bu öğrencilerin olumlu davranışları göstermelerini sağlayabilir. Görmezlikten gelme, özellikle öğretmenin ve diğer öğrencilerin dikkatini çekmek amacıyla yapılan olumsuz davranışların sönmesine yardımcı olur. Öğretmen, olumsuz davranışı gösteren öğrenciyle ilgilenmez ve bu davranışlara tepki göstermezse, öğrenci giderek bu tür davranışları sergilemekten vazgeçecektir. Ancak öğrencinin davranışları,

³⁶ Sarıtaş, a.g.k.,s.51.

diğer öğrencileri aşırı rahatsız edici boyutlara varmış ve eğitimi kesintiye uğratacak boyutta ise bu yöntem kullanılmamalıdır.

Olumsuz davranışı anında durdurmanın ilk yolu öğrenciyle göz teması kurmaktır. Öğrenciler genellikle olumsuz davranışı öğretmenin kendisini görmediğini zannettiği durumlarda sergilemeye çalışırlar. Öğretmen öğrencinin gözünün içine bakıp sergilediği davranışı onaylamadığını hissettirdiğinde öğrenciler olumsuz davranıştan vazgeçme eğilimi gösterirler.

Olumsuz davranış gösteren öğrenciyle göz teması kurulamadığı durumlarda, öğretmenin ders anlatamaya ara vermeden, doğal bir biçimde öğrenciye doğru yürümesi ve yakınında durarak derse devam etmesi de uyarıcı görevi görür.³⁷ Öğretmenini yanına geldiğini gören öğrenci olumsuz davranışına son verir ve dersi dinlemeye başlar. Öğrenciye yaklaşıldığı halde olumsuz davranışa devam ediyorsa; öğrenciye dokunarak uyarmak gerekebilir. Ancak bu temas hafif olmalı, öğrencinin kolu ve sırtı dışında başka bir bölgesine dokunulmamalıdır.

Bazı öğrencilerle yazılı iletişim kurmak sözel iletişim kurmaktan daha etkili olabilir. Öğretmenin, olumsuz davranışını gördüğü öğrencisine, diğer öğrencilerin göremeyeceği şekilde yazılı not bırakması, öğrencinin olumsuz davranışı üzerinde düşünmesini sağlayacaktır. Yazılacak nota öğrencinin hangi davranışının olumsuz olduğu, bu davranışın kendisine, öğretmene ve diğer öğrencilere nasıl zarar verdiği ve öğrenciden beklenen davranışın ne olduğu açıkça belirtilmelidir.

Bazen öğrenciler doğru davranışı bilmedikleri için, olumsuz davranış sergileyebilirler. Böyle durumlarda olumsuz davranışı sergileyen öğrenciyi uyarmak yerine, doğru davranışı sergileyen öğrencinin pekiştirilmesi, öğrencinin model alarak doğru davranışı öğrenmesini sağlayabilir. Sınıfta öğretmenin sorduğu soruya parmak kaldırmadan cevap veren öğrenciye söz hakkı verip dinlemek yerine, sakın bir şekilde parmak kaldıran öğrenciye söz hakkı vermek, diğer öğrencilerin davranışlarını düzeltmelerine yardımcı olacaktır.

³⁷ Erden,M., Sınıf Yönetimi,Ankara,2008,s.146.

4.3.3. Sözel Tedbirler

Öğrenci tarafından sergilenen olumsuz davranışın durdurulmasında, sözel olmayan tepkilerin yetersiz kalması sözel tepkilerin uygulanmasını zorunlu hale getirebilir. Öğretmen, duruma ve öğrenciye uygun tepkiyi kullanarak öğrencideki olumsuz davranışın ortadan kalkmasına çalışacaktır.

“Ders süresince öğrencinin dikkatini çekmede en kolay yöntem öğrenciye soru sorma ve sorulan soruya cevap istemektir.”³⁸ Özellikle ders dışı etkinliklerle ilgilenen veya hayal kuran öğrencilere uygulanabilecek en etkili yöntemlerden biridir. Bu yöntem istenmeyen davranışı vurgulamaksızın, öğrenciyi otomatik olarak derse dönmeye zorlamaktadır. Öğretmen dersle ilgilenmediğini fark ettiği öğrencisinin yanına giderek ya da adını söyleyerek işlenen konu ile ilgili soru sorduğu zaman öğrenci dersle ilgilenmek zorunda kalacaktır. Bu yöntem kullanılırken öğrencinin sınıf önünde küçük duruma düşmesi engellenmelidir. Öğrenci soruyu cevaplayamazsa; öğretmenin kendisi ya da cevabını bilen başka bir öğrenci sorunun cevabını vermeli, daha sonra dikkati çekilmeye çalışılan öğrenciye tekrar aynı soru sorulmalıdır.

Öğretmenin bir faaliyet veya öğrenciyle ilgilenirken, kendisine uzak konumda bulunan öğrencilerin bazı istenmeyen davranışlara girmesi durumunda, öğretmenin konumunu değiştirmeden ve olumsuz davranışı vurgulamadan sözlü olarak öğrenciyi ismiyle uyarması ve uyardığı öğrenciden ne yapmasını istediğini belirtmesi etkili bir yöntemdir.³⁹ Bu yöntemde öğrencinin olumsuz davranışı vurgulanmayıp, sadece ne yapması gerektiği söylenmekte, böylece de diğer öğrencilerin dikkatlerinin dağılması engellenmiş olmaktadır.

Öğrencilerin sınıfta ve okulda uyması gereken kurallar eğitim-öğretim yılının başında belirlenip, kurallar öğrencilere yazılı ve sözlü olarak bildirilmişse; kurallara aykırı davranışlar sergilendiğinde, öğrencilere tekrar kurallar hatırlatılmalıdır. Bu hatırlatma hem o anda öğrenci tarafından sergilenen olumsuz davranışın sonlandırılmasını, hem de gelecekte davranışlarını kontrol etmelerini sağlar.

³⁸ Öztürk, B., Sınıf Yönetimi, (Ed.E.Karip) , Ankara,2007, s.187.

³⁹ Öztürk,a.g.k., s.188.

4.3.4. Öğrenci ile Bireysel Görüşme

Sınıfta olumsuz davranış sergileyen öğrenciyi sınıfın önünde uyarmak işe yaramadığında öğrenciyle tartışıp sınıf atmosferini bozmak yerine , ders dışında bir saatte öğrenciyle birebir görüşmek çok daha etkili olacaktır. Öğrenci ile yapılacak birebir görüşmede, suçlayıcı, yargılayıcı bir dil kullanmak yerine önce öğrencinin kendini ifade etmesine fırsat verilmeli, neden olumsuz davranışlar sergilediği anlaşılmaya çalışılmalı daha sonra sergilediği olumsuz davranışın diğer öğrencileri ve öğretmeni nasıl etkilediği anlatılmalıdır.

Öğretmen öğrenciyle yapacağı bireysel görüşmede; niyetinin yardım etmek olduğunu, yardımını kabul ederse kendisinin ve okuldaki rehberlik servisinin yardım edebileceğini belirtmelidir. Öğrenci yardım istemiyor ve olumsuz davranışlarını sürdürmeye devam edecekse; kuralların neler olduğu ve ne tür sonuçlarla karşılaşabileceği anlatılmalı ve tercih kendisine bırakılmalıdır. Eğer problem çözülmezse durumdan ailenin haberdar edileceği öğrenciye söylenmeli ancak açıklamalar tehdit amacıyla değil bilgilendirme amacıyla yapılmalıdır.

Öğrenci ile güven ilişkisi kurmak için çaba gösterilmelidir. Kendisine değer verildiğini, kabul edilmeyenin kendisi değil davranışı olduğunu hisseden çocuk olumsuz davranışını değiştirme konusunda daha çok istekli olacaktır.

4.3.5. Veli ile Görüşme

Öğrenciye istendik davranışlar kazandırmada veli ile iletişim kurmak çok önemlidir. ilköğretim ikinci kademe öğrencileri yaş gurubu özellikleri itibarı ile, yaptıkları olumsuz davranışlardan ailelerinin haberdar edilmesinden çok rahatsız olurlar. Bu yüzden veli okula çağrılmadan önce öğrenciye durum uygun bir dille anlatılmalıdır. Ailenin çağrılış nedeninin öğrencinin hatalarını anlatıp şikayetçi olmak değil, var olan sorunun çözümü için hep birlikte ne yapılabilir konusunu konuşmak olduğu söylenmelidir.

Veliyle yapılan görüşmede çocuğunun olumsuz özelliklerini sıralayıp veliyi suçlayıcı bir tavır sergilenmemeli, var olan sorunun çözümü için birlikte neler yapılabileceği üzerinde durulmalıdır.

4.3.6. Sosyal, Kültürel, Sportif Etkinliklere Yönlendirme

Her öğrencinin ilgi ve yeteneğine uygun, sportif ya da kültürel aktivitelere yönlendirmesi yapılmalı, öğrencinin serbest zamanlarını kaliteli geçirmesi sağlanmalıdır. Öğrencinin okulla bağını kuvvetlendirme, okula daha istekli gelmesini sağlama adına, öncelikli olarak okuldaki aktivitelere yönlendirme yapılmalı bu mümkün değilse yakın çevredeki imkanlar değerlendirilmelidir.

4.3.7. Rehberlik Servisine Yönlendirme

Okul ortamında öğretmenler ve özellikle sınıf-şube rehber öğretmenleri, öğrencinin her türlü problemi ile öncelikli olarak ilgilenen kişilerdir. Fakat bazen problem sınıf öğretmenin baş edebileceğinden çok daha ciddi olabilir veya öğrenci, öğretmenin sağlayamayacağı bir bilgi ya da yardım istiyor olabilir. Öğrencileri yakından tanıyan ve takip eden sınıf-şube rehber öğretmenleri tarafından öğrencide gözlenen; ders başarısında aşırı düşüş, okula devamın azalması, davranışlarda dikkat çekici şekilde değişme, depresiflik, sınıf düzenini bozan saldırgan ya da rahatsız edici davranışlar okul rehberlik servisi ile diyaloga geçmeyi gerektirir.

Öğrencilerin bazıları, psikolog ve psikolojik danışmanlara delilerin gittiği inancına sahip olabilir. Bu inanç öğrencilerde rehberlik servisine gitme konusunda isteksizlik yaratabilir. Öğrencilere rehberlik servisinin; öğrenciler arasındaki ilişki problemlerinden, depresyona, meslek seçimi ve akademik sorunlar gibi pek çok konuda çalıştığı konusunda bilgi vermek, öğrencilerin endişelerini gidermek konusunda faydalı olacaktır. Her insanın zaman zaman yardıma ihtiyacı olabileceği, okuldaki rehberlik servisinin tüm öğrencilere açık olup pek çok kişinin yardım aldığı, sorunları paylaşmanın çözüme gidebilmenin ilk adımı olduğu, orda konuşulanların gizli kalacağı öğrencilere iyi anlatılmalı ve rehberlik servisine güvenmeleri sağlanmalıdır.

Rehberlik servisine yönlendirilen öğrencinin durumu ile ilgili psikolojik danışman sınıf-şube rehber öğretmeni sürekli iletişim içerisinde olmalı, öğrencide meydana gelecek değişimler birlikte değerlendirilmelidir.

4.3.8. Okul İdaresine ve Öğrenci Davranışları Değerlendirme Kuruluna Yönlendirme

Öğretmenin sınıfta olumsuz davranışıyla baş edemediği öğrenciyi okul idaresine yönlendirmesi sık rastlanan durumdur. Okul idaresinden korkup olumsuz davranışa son verme öğrencide gözlenmekle birlikte, bu tutum öğretmenin otoritesini zedelemekte ve öğretmeni öğrencinin gözünde çaresiz konuma düşürmektedir. Kısa bir müddet sonra ise olumsuz davranışlar öğrenci tarafından yeniden sergilenmekte, öğrencide öğretmene karşı olumsuz duygular gelişebilmektedir. Sınıfta yaşanan sorun mümkünse sınıf içinde çözülmeli, çözülemiyorsa öğrenci ile birebir görüşülmeli, olumsuz davranışına devam ederse ne tür yaptırımlarla karşılaşabileceği öğrenciye anlatılmalıdır.

Öğrenci ile birebir görüşme yapılmasına, veli ve rehberlik servisi ile işbirliği kurulmasına, olumsuz davranışını düzeltmesi için bütün çözüm stratejilerinin denenmesine rağmen olumsuz davranışını sürdürmekte ısrar eden öğrenci, son çare olarak okul idaresine ya da öğrenci davranışları değerlendirme kuruluna yönlendirilmelidir. Öğrenci davranışları değerlendirme kurulu, tek çare olarak ceza vermek kalmışsa, gerekli cezayı vermekten kaçınmamalıdır. Çünkü okul disiplin kurallarının caydırıcı olabilmesi için gerektiğinde yaptırımların kararlılıkla uygulanabileceği öğrencilere gösterilmelidir.

5. İSTENDİK ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI

Öğrenciler okulda ya da sınıfta her gün farklı davranışlar sergilerler. Bunlar istenmeyen davranışlar olabileceği gibi iyi alışkanlıklara dönüşmüş hedef davranışlar da olabilmektedir.

İlköğretim Kurumları Yönetmeliğine göre öğrencilerden;

- * Okula ve derslere düzenli devam etmeleri ve başarılı olmaları,
- * Bütün okul arkadaşlarının kendisi gibi Türk toplumunun ve Türkiye Cumhuriyetinin bir bireyi olduklarını unutmamaları, onur ve haklarına saygı göstermeleri,
- * Öğretmenlerine, okul yöneticilerine, görevlilere, arkadaşlarına ve çevresindeki

kişilere karşı saygılı ve hoşgörülü davranmaları,

- * Doğru sözlü, dürüst olmaları, yalan söylememeleri,
- * İyi ve nazik tavırlı olmaları, kaba söz ve davranışlardan kaçınmaları,
- * Okulda yapılacak sosyal ve kültürel etkinliklere katılmaları,
- * Kitapları sevmeleri, korumaları, okuma alışkanlığı kazanmaları,
- * Çevrenin doğal ve tarihi güzelliklerini, sanat eserlerini korumaları ve onları geliştirmek için katkıda bulunmaları,
- * İyi işler başarmak için çok çalışmaya ve zamana muhtaç olduklarını unutmamaları, geçen zamanın geri gelmeyeceğinin bilincinde olmaları,
- * Millet malını, okulunu ve eşyasını kendi öz malı gibi korumaları,
- * Sigara, içki ve diğer bağımlılık yapan maddeleri kullanmamaları ve bu maddelerin kullanıldığı ortamlardan uzak durmaları
- * Ülkenin birliğini ve bütünlüğünü bozan bölücü, yıkıcı, siyasi amaçlı etkinliklere katılmamaları, siyasi amaçlı sembol kullanmamaları, bunlarla ilgili amblem, afiş, rozet ve benzerlerini taşımamaları, bulundurmamaları ve dağıtmamaları, siyasi amaçlı davranışlarla okulun huzurunu bozmamaları,
- * Fiziksel, zihinsel ve duygusal güçlerini millet, yurt ve insanlık için yararlı bir şekilde kullanmaları,
- * Atatürk İlke ve İnkılâplarına bağlı kalmaları, bunun aksi davranışlarda

bulunmamaları,

* Yasalara, yönetmeliklere ve toplumun etik kurallarına, milli, manevi ve kültürel değerlere uymaları beklenir.⁴⁰

Öğrencilerin istendik davranışları sergileyebilmesi için; okulun açıldığı ilk günden itibaren öğrenciler yazılı ve sözlü olarak bilgilendirilmeli, öğretmenler arasında disiplin sağlama yöntemleri arasında tutarlılık olmalı, öğrencilere istendik davranışları sergileyebilecekleri ortam sağlanmalıdır.

Öğrencilerin istendik davranışları sergilemesinde okulların alacağı tedbirler önemli olmakta birlikte; bu konuda en önemli görev ailelere düşmektedir. Bilinçli, çocuk eğitimi konusunda kendini geliştiren ebeveynler, çocuklara sevgi ve disiplini dengeli vermekte, çocuğun yaş ve gelişim özelliğine uygun sorumluluk kazandırmaktadırlar. Anne-babaları tarafından eğitim hataları ile yetiştirilen, yeterli ilgi, sevgi görmeyen, sorumluluk kazanamayan çocuklar ise okula başladıklarında istendik öğrenci davranışları sergilemekte güçlük yaşamaktadırlar.

6.ETKİLİ ÖĞRETMENİN ÖZELLİKLERİ

Öğretmen-öğrenci iletişiminin kalitesi, öğrencilerin davranışlarını, akademik başarılarını ve okula ilişkin tutumlarını etkilemektedir. Olumlu öğrenci- öğretmen iletişimi öğrenci başarısı ve davranışları üzerinde olumlu etkiye sahipken, öğretmenle öğrenci arasındaki olumsuz iletişim öğrenci başarısı ve davranışları üzerinde olumsuz etkiye sahiptir.

“Öğrenciler sınıf ortamında fiziksel güvenlik yanında, duygusal olarak da kendilerini güvende hissetmek isterler. Öğrencilerin kendilerini duygusal olarak güvende hissetmeleri için; kendilerini rahatça ifade edebilmeleri, bir gurubun üyesi olarak değer görmeleri ve bir birey olarak kendilerini değerli hissetmeleri gerekir.”⁴¹ Öğretmenler

⁴⁰ MEB İlköğretim Kurumları Yönetmeliği Madde 106 27/08/2003/252212 Tebliğler Dergisi

⁴¹ Kısaç,İ.,Sınıf Yönetimi, (Ed.E.Karip) , Ankara,2007, s.112.

oluşturacakları olumlu sınıf ortamı ve iyi bir model olarak, öğrencilerin kendilerini ifade etmelerine ve kendilerini önemli hissetmelerine destek olmalıdırlar.

Sınıfta söz almak istemeyen, çekingen öğrenciler; öğretmenin sorduğu soruya yanlış cevap verdiklerinde öğretmen tarafından azarlanacağı korkusunu taşımaktadırlar. Bu korku onları cevabını bildikleri soruya bile parmak kaldıramaz, söz alamaz hale getirebilmektedir. Öğretmenler bu tarz sessiz öğrencileri iyi gözlemlemeli, bilebilecekleri sorular sorarak cesaretlendirmeli, yanlış cevap verdiklerinde ise asla eleştirel olumsuz bir tepki vermemelidirler. Etkili öğretmen ve öğrenci iletişiminin kurulmasında öğretmenin açık ve saydam olması, Türkçeyi doğru ve etkin kullanması, duygu ve düşüncelerini rahat ifade edebilmesi ve aktif dinleme becerisine sahip olması gerekir.

Öğretmenler iyi bir dinleyici olarak, iletişim kurduğu öğrencilerin yalnız söylediklerini değil, yüzü, eli, kolu, ve bedeniyle yaptıklarını da duymalıdır. Çünkü yüz ifadeleri, el ve kol hareketleri, beden duruş tarzı ve sesin tonu gibi sözsüz iletişimle de karşı tarafa mesajlar gönderilir.⁴² Öğretmenler öğrencilerin beden diliyle gönderdiği mesajları iyi analiz eder ve gerekli tedbirleri alabilirse, sorun ortaya çıkmadan çözme şansına sahip olabilirler. Örneğin sınıftaki öğrencilerin sıkılmaya başladığını, öğrencilerin sözsüz olarak gönderdiği mesajları yorumlayarak anlayan öğretmen, bir fıkra ya da öğrencilerin ilgisini çekecek bir hikaye anlatarak sınıfın dikkatini toplayabilir ve olası bir disiplin olayını ortaya çıkmadan önlemiş olur. Öğretmenler iletişim ve sessiz mesajları anlama konusunda duyarlı davranmalı, kendilerini bu konuda geliştirmek için seminer ve eğitimlere katılmalıdırlar. Çünkü öğrenci ile kurulacak etkili iletişim iyi bir sınıf yönetiminin temelini oluşturur.

Etkili öğretmen, uygulanan programın hedefleri doğrultusunda öğrencinin öğrenmesine yardımcı olan öğretmendir. Öğretmenlik mesleğinin uygulaması sırasında, öğretmenin kişisel ve mesleki niteliği büyük öneme sahiptir.

⁴² Cüceloğlu,D., Yeniden İnsan İnsana,İstanbul,1991,s.33.

6.1.Kişisel Özellikler

“Sınıfta öğretmen kendi beklentilerine uygun olmayan pek çok öğrenci davranışı ile karşılaşabilir. İlkokul çağındaki çocuklar doğru ve yanlış seçmede zorluk çektikleri, ergenlik çağındaki gençler ise kişiliklerini kanıtlamaya çalıştıkları için sınıfta bir çok olumsuz davranış sergileyebilir. Öğretmenin, öğrencilerin hatalı davranışları karşısında hoşgörülü olması gerekir.”⁴³ Öğretmenin hoşgörülü olması sınıfta demokratik bir ortam yaratır. Öğretmenin farklı görüşler karşısında hoşgörülü olduğunu gören öğrenciler, kendilerini daha rahat ifade edebilir, olaylara çok boyutlu bakabilir. Günümüz toplumunda bilim ve teknolojiye hızlı gelişmeler öğretmenin açık fikirli ve esnek olmasını zorunlu kılmaktadır. Öğretmen olayları her yönü ile değerlendirebilmeli, öğrencilerinin ve meslektaşlarının fikirlerine saygı duymalı ve yeniliklere açık olmalıdır. Kendi doğrularını tek doğru olarak kabul eden, kendisinininkinden farklı görüş, değer ve tutumlara karşı ön yargılı davranan öğretmenler hem sınıfta çatışma çıkmasına hem de öğrencinin tek yönlü yetişmesine neden olur.

Tüm insanlar hayatlarındaki önemli kişilerin, kendilerini sevip önemsemesini ister. Öğrenciler de zamanlarının büyük bir kısmını birlikte geçirdiği öğretmenlerinin kendilerini sevmesini ve değer vermesini bekler. Öğretmen, birey olarak öğrencisini sevdiğini ve değer verdiğini öğrencisine hissettirmelidir. Sınıfta olumlu bir atmosfer oluşturmak için öğrencilerle olumlu ilişkiler kurmalıdır. Öğretmen öğrencisini sever ve saygı duyarsa öğrenci de öğretmenine sevgi ve saygı duyar. Öğretmenini sevdiği için okulu da sever, okulu severek gideceği, hoşlandığı bir yer olarak görür. Öğretmenin yeri geldiğinde sınıfta espri yapması, öğrencilerin yaptığı espriye gülmesi, öğrenmeyi eğlenceli hale getirmesi gerekir. Espri sınıftaki gerilimi azaltır, öğretmenle iletişimi kolaylaştırır ve disiplin sorunlarını azaltır.

Öğretmenler tüm öğrencilerinin yetenekleri ölçüsünde başarılı olabileceğine inanmalı ve bunu öğrencilerine hissettirmelidir. Öğretmen, öğrencileri öğrenmeye karşı cesaretlendirmeli ve destek olmalıdır. Destekleyici öğretmen, öğrencinin kendine güvenmesini, başarabileceğine ilişkin olumlu düşünceler geliştirmesini sağlar.

⁴³ Erden,M.,Öğretmenlik Mesleğine Giriş,İstanbul,2005,s.39.

Öğretmenlik mesleğinde başarılı olmanın ve öğrencilerle sağlıklı iletişim kurmanın en etkili yolu, öğretmenin kendini öğrencilerinin yerine koyabilmesidir.⁴⁴ Öğretmenin kendini öğrencinin yerine koyarak olaylara bakması ve neler hissettiğini anlamaya çalışması yani empati kurması, öğrencilerin sorunlarını anlaması ve çözüm üretebilmesini kolaylaştıracaktır.

Öğretmenin kişisel özellikleri, çocuğun okula ve derslere olan tutumlarını etkilemektedir. Olumsuz kişilik özelliklerine sahip bir öğretmen, çocuğun bir dersten ya da okuldan tümüyle soğumasına, veya akademik yönden başarısız olmasına neden olabilir. Öğrenci üzerinde önemli etkiye sahip olan öğretmenin kişisel özelliklerinin eğitim yoluyla değiştirilmesi oldukça zordur. Çünkü öğretmenin özelliklerinin büyük bir kısmı karakterinden kaynaklanmakta olup karakterin değişmesi de çok zordur. Bu yüzden öğretmen seçimi ve atamasında öğretmenin kişilik özellikleri muhakkak test edilmeli, öğretmenlik mesleğine yatkın ve olumlu kişilik özelliklerine sahip olanların öğretmen olarak görev yapmasına izin verilmelidir.

6.2. Mesleki Özellikler

Öğretmenin temel görevi öğrencinin sosyalleşmesi ve toplumsal kültürü öğrenciye aktarmaktır. Öğretmenin bu görevini yerine getirebilmesi için, içinde yaşadığı toplumu ve kültürel özelliklerini iyi tanınması gerekir. Öğretmen görev yaptığı bölgedeki yerleşim biriminin özelliklerini, ailelerin yaşam tarzını ve kültürel değerlerini bilmelidir. Aksi durumda öğrencileri ve aileleri ile istemeden de olsa çatışmaya girebilir. Öğretmen yazılı ve görsel medyayı takip ederek, güncel olayları yakalamalı, öğrencilerin bu konulardaki sorularını yanıtlayabilmelidir. Öğretmen gelişmeleri öğrencilerden duyan değil de yeni gelişmeleri takip konusunda onları yönlendiren bir eğitimci izlenimi oluşturabilirse öğrencilerin gözünde daha çok saygınlık kazanır.

“Öğretmenlik bir ihtisas mesleğidir. Eğer öğretmen ihtisas alanını bilmezse mesleğini iyi yapamaz, sınıfta otorite kuramaz, öğrencilerinin saygı ve takdirini kazanamaz. Çünkü öğrenci ilk önce öğretmenin derse hakimiyetini ölçer.”⁴⁵ Öğretmen aynı konuyu defalarca anlatmış olsa bile derse girmeden kaynak araştırması yapmalı, yeni

⁴⁴ Özsoy, O., Etkin Öğrenci, Etkin Öğretmen, Etkin Eğitim, İstanbul, 2003, s. 84.

⁴⁵ Kavaklı, A. E., Öğretmeni Başarıya Götüren Yol, İstanbul, 2006, s. 81.

örneklerle konuyu zenginleştirmeli, o konuyu ilk defa anlatacakmış gibi hazırlık yapmalıdır.

Öğretmenin konu alanını iyi bilmesi mesleğinde başarılı olması için yeterli değildir. Öğretmenin sahip olduğu bilgiyi öğrencilerine aktarabilme becerisine sahip olması gerekir. Bu beceri öğretmenlik deneyimi ve hizmet içi eğitim yoluyla meslek yaşamı süresince gelişir. Ancak öğretmenin bu becerisini geliştirebilmesi için yeniliklere ve gelişmeye açık olması, kıdemli öğretmenlerin tecrübelerinden yararlanması ve kendi sınıf içi etkinliklerini sürekli değerlendirmesi gerekir.

III.BÖLÜM
İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME SINIF-ŞUBE REHBER ÖĞRETMENLERİNİN
SINIF DİSİPLİNİNİ SAĞLAMADA KULLANDIKLARI YÖNTEMLER ve
ÖĞRENCİLER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ
(İstanbul Sarıyer Örneği)

1.VERİLERİN ÇÖZÜMÜLENMESİ

Araştırmada veri toplama araçları ile elde edilen bilgilerin çözümlenmesi SPSS 15 paket programı kullanılarak bilgisayar ortamında gerçekleştirilmiştir. Anketin güvenilirliğinin doğrulanmasında Alfa Katsayısından (Cronbach Alfa) yararlanılmıştır. Yapılan analizlerde 216 katılımcıdan elde edilen veriler kullanılmıştır. Ayrıca soruların, alfa katsayısına ne derecede ve ne yönde etkide bulduklarını saptayabilmek için; “Değişken Silindiği Taktirde Ölçeğin Alfa Katsayısı” (Alpha if Item Deleted) değeri hesaplanmıştır. Söz konusu değerler, herhangi bir değişken silindiği taktirde, geri kalan değişkenlerin iç tutarlılıklarını göstermektedir. Bu çerçevede psikolojik ceza faktörünün güvenilirlik değeri $\alpha = 0,23$; psikolojik ödül faktörünün güvenilirlik değeri $\alpha = 0,23$; sosyal ödül faktörünün güvenilirlik değeri $\alpha = 0,23$; sosyal ceza faktörünün güvenilirlik değeri $\alpha = 0,23$; maddi ödül faktörünün güvenilirlik değeri $\alpha = 0,23$; fiziki ceza faktörünün güvenilirlik değeri $\alpha = 0,23$ olarak hesaplanmıştır.

Psikolojik ödül faktörünün iç tutarlılığının incelenmesi sonrasında $\alpha = 0,904$, psikolojik ceza faktörünün iç tutarlılığının incelenmesi sonrasında $\alpha = 0,904$ gibi yüksek bir güvenilirlik değeri elde edilmiştir. Sosyal ödül faktörünün iç tutarlılığının incelenmesi sonrasında $\alpha = 0,813$ gibi orta düzeyde ,sosyal ceza faktörünün iç tutarlılığının incelenmesi sonrasında $\alpha = 0,774$ gibi kabul edilebilir bir güvenilirlik değeri elde edilmiştir. Maddi ödül faktörünün iç tutarlılığının incelenmesi sonrasında $\alpha = 0,819$ gibi orta düzeyde, fiziksel ceza faktörünün iç tutarlılığının incelenmesi sonrasında $\alpha = 0,726$ gibi kabul edilebilir bir güvenilirlik değeri elde edilmiştir.

Araştırmada kullanılacak analiz yöntemlerinin belirlenmesi amacıyla Kolmogorov-Smirnov Z testi⁴⁶ yapılmıştır. Kolmogorov Smirnov testi örneklemin dağılımının normal dağılımdan farksızlığının sınıandığı bir testtir. Örneklemin dağılımının normal dağılıma uygunluğu, örneklemin hedef kitleyi temsil ettiği şeklinde yorumlanır ve bu durumun ölçeğin geçerliliğini desteklediği kabul edilir.

Tablo 4

Kolmogorov-Smirnov Z Analizi Sonuçları

		Genel
N		214
Normal Parametreler	Ortalama	2,4067
	Std. Sapma	,32124
En Aşırı Farklılıklar	Mutlak	,061
	Pozitif	,061
	Negatif	-,055
Kolmogorov-Smirnov Z		,891
Anlamlılık		,405

Analiz sonuçları anlamlılık değeri $p > 0,05$ 'den olduğu için örneklemin dağılımının normal dağılım gösterdiğini sonucuna varılmıştır. Bu çerçevede değişkenler arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde regresyon analizi ve varyans analizi yöntemleri kullanılmıştır.

İlköğretim ikinci kademe sınıf-şube rehber öğretmenlerinin sınıf disiplini sağlamada kullandıkları yöntemlerin öğrenciler üzerinde etkileri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda sınıf-şube rehber öğretmenlerinin kullandıkları yöntemler ise psikolojik ceza, psikolojik ödül, sosyal ödül, sosyal ceza, maddi ödül ve fiziki ceza başlıkları altında incelenmiş ve söz konusu yöntemlerin kullanım sıklığında demografik özelliklerin etkisi sınıanmıştır.

⁴⁶ Kolmogorov-Smirnov Z testi verilerin dağılımını belirlemeye yönelik bir testtir. Bu test sonucunda verilerin normal dağıldığı belirlenirse t-test, varyans analizi gibi parametrik analiz yöntemleri kullanılabilir. Eğer araştırma verileri normal dağılmıyorsa parametrik olmayan ki-kare yöntemi kullanılır.

2.ÖRNEKLEM GURUBUNUN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR

2.1. Örneklem Gurubunun Cinsiyetlerine İlişkin Bulgular

Örneklem grubunun demografik özelliklerine göre dağılımı frekans ve yüzde tanımlayıcı istatistikleri kullanarak incelenmiştir. Örneklem grubunun cinsiyetlerine göre dağılımları Tablo 5’de özetlenmiştir. Tablodaki değerlerden katılımcıların % 65’inin erkek, % 35’inin kadın olduğu anlaşılmaktadır. Diğer bir ifade ile araştırmaya katılan erkek sınıf-şube rehber öğretmenleri bayanlardan sayıca fazladır. Genellikle ilköğretim okulları düzeyindeki okullarda bayan öğretmenlerin sayıca fazla olduğu ve bayanlara özgü davranış kimliklerini öğretmenliklerine yansıttıkları düşünülmektedir. Anket sonuçlarında erkek öğretmen sayısının yüksek çıkması beklentimizin dışında gerçekleşmiştir.

Tablo 5

Örneklem Grubunun Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamsal Yüzde
Geçer	Erkek	140	64,8	64,8	64,8
	Kadın	76	35,2	35,2	100,0
	Toplam	216	100,0	100,0	

2.2. Örneklem Gurubunun Eğitim Düzeylerine İlişkin Bulgular

Örneklem grubunun eğitim düzeylerine göre dağılımları Tablo 6’de özetlenmiştir. Tablodaki değerlerden katılımcıların % 3’ünün ön lisans, % 89’unun lisans, % 8’inin ise yüksek lisans mezunu olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumun ülkemizdeki sınıf-şube rehber öğretmenlerinin eğitim düzeyini yansıttığı düşünülmektedir. Örneklem gurubunda doktora yapan sınıf-şube rehber öğretmenin olmayışı, yüksek lisans yapanların da oranının çok düşük olması, öğretmenlerin eğitim düzeyi açısından dezavantajlı bir durum olarak

değerlendirilmektedir. Öğretmenlerin yüksek lisans ve doktora yapmaları için teşvik edilmelerinin eğitim kalitesini arttırabileceği düşünülmektedir.

Tablo 6

Örneklem Grubunun Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamsal Yüzde
Geçer	Önlisans	6	2,8	2,8	2,8
	Lisans	191	88,4	89,3	92,1
	Yüksek Lisans	17	7,9	7,9	100,0
	Toplam	214	99,1	100,0	
Kayıp	Veri	2	,9		
Toplam		216	100,0		

2.3. Örneklem Gurubunun Branşlarına İlişkin Bulgular

Örneklem grubunun branşlarına göre dağılımları Tablo 7’de özetlenmiştir. Tablodaki değerlerden katılımcıların % 48’inin sözel dersler, % 28’inin sayısal dersler, % 25’inin ise uygulamalı dersler verdiği anlaşılmaktadır. İlköğretim okulları haftalık ders saati çizelgesine göre haftalık ders saati toplamı otuz olup; sözel derslerin haftalık ders saati sayısı, sayısal ve uygulamalı derslere göre daha yüksek olduğundan, mevcut sözel dersler öğretmeni sayısının da yüksek çıkması beklendik bir sonuçtur.

Tablo 7**Örneklem Grubunun Branşlarına Göre Dağılımı**

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamsal Yüzde
Geçer	Sözel Dersler	101	46,8	47,9	47,9
	Sayısal Dersler	58	26,9	27,5	75,4
	Uygulamalı Dersler	52	24,1	24,6	100,0
	Toplam	211	97,7	100,0	
Kayıp	Veri	5	2,3		
Toplam		216	100,0		

2.4. Örneklem Gurubunun Mesleki Kıdemlerine İlişkin Bulgular

Örneklem grubunun mesleki kıdemlerine göre dağılımları Tablo 8’de özetlenmiştir. Tablodaki değerlerden katılımcıların % 22’sinin 5 yıldan az, % 39’unun 6-10 yıl arası, % 21’inin 11-15 yıl arası, % 10’unun 16-20 yıl arası, % 8’inin ise 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip olduğu anlaşılmaktadır. Öğretmenlik mesleğindeki başarıda hizmet yılı önemli bir faktördür. Ankete katılanların % 80’inin 5 yıl ve daha fazla hizmet yılına sahip olduğu göz önünde bulundurulduğunda, Sarıyer İlçesinde mesleki açıdan yeterli ve tecrübeli sınıf-şube rehber öğretmenlerinin ağırlıkta olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 8
Örneklem Grubunun Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımı

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamsal Yüzde
Geçer	5 yıldan az	48	22,2	22,2	22,2
	6-10 yıl arası	85	39,4	39,4	61,6
	11-15 yıl arası	45	20,8	20,8	82,4
	16-20 yıl arası	21	9,7	9,7	92,1
	21 yıl ve üzeri	17	7,9	7,9	100,0
	Toplam	216	100,0	100,0	

2.5. Örneklem Gurubunun Sınıf-Şube Rehber Öğretmenliği Yaptığı Sınıflara İlişkin Bulgular

Örneklem grubunun sınıf-şube rehber öğretmenliği yaptıkları sınıflara göre dağılımları Tablo 9’da özetlenmiştir. Tablodaki değerlerden katılımcıların % 32’sinin 6’ncı sınıf, % 30’unun 7’inci sınıf, % 38’inin 9’inci sınıfta sınıf-şube rehber öğretmenliği yaptığı anlaşılmaktadır.

Tablo 9**Örneklem Grubunun Sınıf-Şube Rehber Öğretmenliği Yaptıkları Sınıflara Göre Dağılımı**

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamsal Yüzde
Geçer	6'inci Sınıf	67	31,0	31,8	31,8
	7'inci Sınıf	64	29,6	30,3	62,1
	8'inci Sınıf	80	37,0	37,9	100,0
	Toplam	211	97,7	100,0	
Kayıp	Veri	5	2,3		
Toplam		216	100,0		

2.6. Örneklem Gurubunun Sınıf-Şube Rehber Öğretmenliği Sürelerine İlişkin Bulgular

Örneklem grubunun sınıf-şube rehber öğretmenliği sürelerine göre dağılımları Tablo 10'da özetlenmiştir. Tablodaki değerlerden katılımcıların % 55'inin 1 yıldan az, % 24'ünün 1-2 yıl arası, % 21'inin 2-3 yıl arası sınıf-şube rehber öğretmenliği yaptığı anlaşılmaktadır.

Tablo 10**Örneklem Grubunun Sınıf-Şube Rehber Öğretmenliği Sürelerine Göre Dağılımı**

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Toplamsal Yüzde
Geçer	1 yıldan az	117	54,2	55,2	55,2
	1-2 yıl arası	51	23,6	24,1	79,2
	2-3 yıl arası	44	20,4	20,8	100,0
	Toplam	212	98,1	100,0	
Kayıp	Veri	4	1,9		
Toplam		216	100,0		

3. ÖLÇEK CEVAPLARINA İLİŞKİN BULGU ve YORUMLAR

3.1.Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Bulgular

Sınıf-şube rehber öğretmenlerin sınıf disiplinini sağlamada kullandıkları yöntemler psikolojik ödül, psikolojik ceza, sosyal ödül, sosyal ceza, maddi ödül ve fiziki ceza başlıkları altında incelenmiş ve analiz sonuçları Tablo 11’de sunulmuştur. Buna göre sınıf-şube rehber öğretmenleri “Psikolojik Ödül” faktöründen $X_{ort} = 3.51$, “Psikolojik Ceza” faktöründen $X_{ort} = 1.62$, “Sosyal Ödül” faktöründen $X_{ort} = 3.12$ ve “Sosyal Ceza” faktöründen $X_{ort} = 2.03$, “Maddi Ödül” faktöründen $X_{ort} = 2.74$ ve “Fiziksel Ceza” faktöründen $X_{ort} = 1.37$ ortalamaya sahiptir. Söz konusu faktörlerdeki standart sapma değerleri ise 0.34 ile 0.69 arasında değişmektedir.

Buna göre sınıf-şube rehber öğretmenleri en fazla psikolojik ve sosyal ödül yöntemlerini kullanırken, bu yöntemleri maddi ödül izlemektedir. Psikolojik, sosyal ve fiziksel cezalar ise sınıf-şube rehber öğretmenleri tarafından en seyrek başvurulan disiplin yöntemleridir. Ayrıca standart sapma değerlerinin düşük olması söz konusu yöntemlerin tüm öğretmenler tarafından tutarlı bir şekilde kullanıldığını ortaya koymaktadır.

Sınıf-şube rehber öğretmenleri tarafından psikolojik ve sosyal ödül en fazla kullanılırken, fiziksel cezanın en az kullanılıyor olması; öğretmenlerin geleneksel disiplin sağlama yöntemlerinden uzaklaşıp modern disiplin sağlama yöntemlerini kullandıkları, daha hümanist yaklaşımlar sergiledikleri şeklinde yorumlanmaktadır. Oranı az da olsa örneklem gurubunda psikolojik ve fiziksel cezanın kullanılıyor olması anlamlıdır.

Tablo 11**Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerinin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemler**

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std. Sapma
Psikolojik Ödül	214	1,73	5,00	3,5130	,66883
Psikolojik Ceza	214	1,00	4,00	1,6219	,42774
Sosyal Ödül	214	1,63	4,93	3,1244	,57407
Sosyal Ceza	213	1,07	3,43	2,0391	,45457
Maddi Ödül	211	1,42	4,58	2,7490	,69603
Fiziksel Ceza	211	1,00	4,00	1,3714	,34692

3.2. Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerinin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemler Arasındaki İlişkilerle İlgili Bulgular

Sınıf-şube rehber öğretmenlerinin sınıf disiplinini sağlamada kullandıkları yöntemler arasındaki ilişki ise korelasyon analizi yardımıyla incelenmiş ve analiz sonuçları Tablo 12’de sunulmuştur. Tablodaki anlamlılık değerlerden ödül yöntemleri ve ceza yöntemlerinin kendi aralarındaki ilişkinin $p < 0.01$ düzeyinde anlamlı olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulgudan hareketle belli bir ödül yöntemini kullanan sınıf-şube rehber öğretmenlerinin diğer ödül yöntemlerini de bu yöneme paralel olarak kullandıkları, aynı şekilde belli bir ceza yöntemini kullanan sınıf-şube rehber öğretmenlerinin diğer ceza yöntemlerini de bu yöneme paralel kullandıkları, diğer yandan ödül ve ceza yöntemlerinin aynı kişiler tarafından kullanılmadığı sonucuna varılmıştır. Bu da sınıf-şube rehber öğretmenlerinin, benimsemiş oldukları disiplin sağlama stratejilerini tutarlı bir şekilde tüm alanlarda kullandıkları şeklinde algılanmaktadır. Öğretmenlerin ödül ve ceza uygulamalarında duruma ve öğrencinin kimliğine bağlı olarak ödül ve ceza uygulamalarını kullanmış olmaları dikkat çekicidir. Öğretmenlerin ödül-ceza uygulamalarında yöntem ve uygulama çeşitliliği hakkında eğitim çalışmalarının düzenlenmesi gerekmektedir.

Tablo 12**Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerinin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemler Arasındaki İlişki**

		Psikolojik Ödül	Psikolojik Ceza	Sosyal Ödül	Sosyal Ceza	Maddi Ödül	Fiziksel Ceza
Psikolojik Ödül	Pearson Korelasyonu	1	-,109	,588(**)	-,013	,425(**)	-,044
	Anlamlılık)		,112	,000	,852	,000	,528
	N	214	214	214	213	211	211
Psikolojik Ceza	Pearson Korelasyonu	-,109	1	-,125	,467(**)	,053	,671(**)
	Anlamlılık)	,112		,068	,000	,445	,000
	N	214	214	214	213	211	211
Sosyal Ödül	Pearson Korelasyonu	,588(**)	-,125	1	,083	,544(**)	-,014
	Anlamlılık)	,000	,068		,227	,000	,839
	N	214	214	214	213	211	211
Sosyal Ceza	Pearson Korelasyonu	-,013	,467(**)	,083	1	,166(*)	,425(**)
	Anlamlılık)	,852	,000	,227		,016	,000
	N	213	213	213	213	211	211
Maddi Ödül	Pearson Korelasyonu	,425(**)	,053	,544(**)	,166(*)	1	,219(**)
	Anlamlılık)	,000	,445	,000	,016		,001
	N	211	211	211	211	211	211
Fiziksel Ceza	Pearson Korelasyonu	-,044	,671(**)	-,014	,425(**)	,219(**)	1
	Anlamlılık)	,528	,000	,839	,000	,001	
	N	211	211	211	211	211	211

4. SINIF-ŞUBE REHBER ÖĞRETMENLERİNİN KULLANDIKLARI YÖNTEMLER İLE DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERE İLİŞKİN BULGULAR

Sınıf-şube rehber öğretmenlerin sınıf disiplinini sağlamada kullandıkları yöntemler ile demografik özellikleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Sınıf-şube rehber öğretmenlerinin sınıf disiplinini sağlamada kullandıkları yöntemler ile cinsiyetleri arasındaki ilişki t-testi yardımıyla incelenmiş ve analiz sonuçları Tablo 13’de sunulmuştur. Tablonun anlamlılık sütunundaki değerlerden (Psikolojik Ödül için $p = 0.505$, Psikolojik Ceza için $p = 0.802$, Sosyal Ödül için $p = 0.476$, Sosyal Ceza için $p = 0.616$, Maddi Ödül için $p = 0.791$, Fiziki Ceza için $p = 0.482$; $p > 0.05$) söz konusu değişkenler arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 13

Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemler ile Cinsiyetleri Arasındaki İlişki

		Levene Testi		t-testi		
		F	Anlamlılık	t	df	Anlamlılık
Psikolojik Ödül	Varyansların Eşitliği Vars.	1,900	,170	-,667	212	,505
	Varyansların Eşitsizliği Vars.			-,642	133,879	,522
Psikolojik Ceza	Varyansların Eşitliği Vars.	,114	,736	,252	212	,802
	Varyansların Eşitsizliği Vars.			,253	151,885	,800
Sosyal Ödül	Varyansların Eşitliği Vars.	,683	,410	,713	212	,476
	Varyansların Eşitsizliği Vars.			,709	146,168	,480
Sosyal Ceza	Varyansların Eşitliği Vars.	1,701	,194	,503	211	,616
	Varyansların			,479	130,262	,633

	Eşitsizliği Vars.					
Maddi Ödül	Varyansların Eşitliği Vars.	,000	,998	-,265	209	,791
	Varyansların Eşitsizliği Vars.			-,267	147,444	,789
Fiziksel Ceza	Varyansların Eşitliği Vars.	,013	,911	,704	209	,482
	Varyansların Eşitsizliği Vars.			,793	194,419	,429

4.1. Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemler İle Cinsiyet Özellikleri Arasındaki İlişki

Sınıf-şube rehber öğretmenlerin sınıf disiplinini sağlamada kullandıkları yöntemlerin sıklığının cinsiyetlerine bağlı olarak değişimi ise Tablo 14’de sunulmuştur. Tablonun ortalama sütunundaki değerler, farklı cinsiyetlerdeki sınıf-şube rehber öğretmenlerinin Psikolojik Ödül, Psikolojik Ceza, Sosyal Ödül, Sosyal Ceza, Maddi Ödül ve Fiziki Ceza yöntemlerinden almış oldukları puanlar arasında belirgin bir fark olmadığını ortaya koymaktadır.

Bu bulgu t-testi bulguları ile birlikte değerlendirildiğinde cinsiyet faktörünün sınıf-şube rehber öğretmenlerinin Psikolojik Ödül, Psikolojik Ceza, Sosyal Ödül, Sosyal Ceza, Maddi Ödül ve Fiziki Ceza yöntemlerini kullanma sıklığını etkilemediği sonucuna varılmıştır.

Araştırmaya katılan sınıf-şube rehber öğretmenlerinin sınıf disiplinini sağlamada kullandıkları yöntemleri ile cinsiyetleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Diğer bir ifade ile sınıf-şube rehber öğretmenlerinin kullandıkları disiplin yöntemleri cinsiyetlerinden bağımsızdır. Sınıf disiplinini sağlamada kullanılan yöntemlerle, cinsiyetler arasında anlamlı bir farkın olmayışı; öğretmen davranışlarında cinsiyetin belirleyici olmayıp, alınan eğitim ve kişilik yapısının belirleyici olduğu şeklinde

yorumlanmaktadır. Ayrıca kadınların iş hayatındaki ve öğretmenlikteki sayılarının her geçen gün artması, aynı işi erkeklerle birlikte yapıyor olmaları uygulamalarda da beraberliği getirmiştir. Erkek ve kadın öğretmenlerin birbirleriyle mesleki anlamda kurdukları diyalog ve paylaşımlar, mesleki uygulamalar ve disiplin stratejileri açısından ortak paydada buluşabilmelerini sağlamıştır. Ödül-ceza uygulamalarında erkek ve kadınlar arasındaki yakın oranın bir başka sebebi de; eğitim yöneticilerinin yönlendirme ve denetimdeki etkinliği olarak yorumlanabilir.

Tablo 14

Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerinin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemlerin Sıklığının Cinsiyetlerine Bağlı Olarak Değişimi

	Cinsiyet	N	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata
Psikolojik Ödül	Bayan	140	3,4908	,63985	,05408
	Erkek	74	3,5551	,72314	,08406
Psikolojik Ceza	Bayan	140	1,6272	,43218	,03653
	Erkek	74	1,6117	,42193	,04905
Sosyal Ödül	Bayan	140	3,1448	,57073	,04824
	Erkek	74	3,0859	,58228	,06769
Sosyal Ceza	Bayan	139	2,0505	,42861	,03635
	Erkek	74	2,0176	,50208	,05837
Maddi Ödül	Bayan	139	2,7399	,70429	,05974
	Erkek	72	2,7667	,68433	,08065
Fiziksel Ceza	Bayan	139	1,3835	,38451	,03261
	Erkek	72	1,3480	,26030	,03068

4.2. Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerinin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemler İle Eğitim Düzeyleri Arasındaki İlişki

Sınıf-şube rehber öğretmenlerinin sınıf disiplinini sağlamada kullandıkları yöntemler ile eğitim düzeyleri arasındaki ilişki varyans analizi yardımıyla incelenmiş ve

analiz sonuçları Tablo 15’de sunulmuştur. Tablonun anlamlılık sütunundaki değerlerden (Psikolojik Ceza için $p = 0.030$; $p < 0.05$; Psikolojik Ödül için $p = 0.963$, Sosyal Ödül için $p = 0.657$, Sosyal Ceza için $p = 0.059$, Maddi Ödül için $p = 0.777$, Fiziki Ceza için $p = 0.543$; $p > 0.05$) psikolojik ceza dışındaki değişkenlerin eğitim düzeyi ile ilişkisinin anlamlı olmadığı anlaşılmaktadır. Psikolojik ceza ile eğitim arasındaki ilişki ise $p < 0.05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır.

Tablo 15

Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemler ile Eğitim Düzeyleri Arasındaki İlişki

		Kareler Toplamı	df	Ortalama Kare	F	Anlamlılık
Psikolojik Ödül	Gruplar Arası	,035	2	,017	,038	,963
	Grup İçi	95,174	209	,455		
	Toplam	95,208	211			
Psikolojik Ceza	Gruplar Arası	1,271	2	,635	3,551	,030
	Grup İçi	37,395	209	,179		
	Toplam	38,665	211			
Sosyal Ödül	Gruplar Arası	,280	2	,140	,421	,657
	Grup İçi	69,520	209	,333		
	Toplam	69,800	211			
Sosyal Ceza	Gruplar Arası	1,159	2	,580	2,867	,059
	Grup İçi	42,042	208	,202		
	Toplam	43,202	210			
Maddi Ödül	Gruplar Arası	,249	2	,124	,252	,777
	Grup İçi	101,459	206	,493		
	Toplam	101,708	208			
Fiziksel Ceza	Gruplar Arası	,149	2	,074	,613	,543
	Grup İçi	24,997	206	,121		
	Toplam	25,146	208			

Sınıf-şube rehber öğretmenlerinin sınıf disiplinini sağlamada kullandıkları yöntemlerin sıklığının eğitim düzeylerine bağlı olarak değişimi ise Tablo 16’de sunulmuştur. Tablonun ortalama sütunundaki değerler, farklı eğitim düzeylerindeki sınıf-şube rehber öğretmenlerinin Psikolojik Ödül, Sosyal Ödül, Sosyal Ceza, Maddi Ödül ve Fiziki Ceza yöntemlerinden almış oldukları puanlar arasında belirgin bir fark olmadığını ortaya koymaktadır. Önlisans mezunu öğretmenlerin psikolojik ceza puanları ise lisans ve yüksek lisans mezunu öğretmenlerden daha düşüktür.

Bu bulgu varyans analizi bulguları ile birlikte değerlendirildiğinde eğitim düzeyi faktörünün sınıf-şube rehber öğretmenlerinin Psikolojik Ödül, Sosyal Ödül, Sosyal Ceza, Maddi Ödül ve Fiziki Ceza yöntemlerini kullanma sıklığını etkilemediği, psikolojik cezanın kullanımının ise eğitim düzeyine bağlı olarak arttığı sonucuna varılmıştır. Psikolojik ve fiziksel ceza ikisi de öğrenci üzerinde aynı yıkıcı etkiye sahip olup, anket sonuçlarından eğitim düzeyinin artması ile ters orantılı olarak psikolojik cezanın azalması beklenmekte idi. Bu şaşırtıcı sonucun, eğitim düzeyi arttıkça sınıf-şube rehber öğretmenlerinin, psikolojik cezanın öğrenci üzerindeki zararlarını bilmekle beraber, kendilerini çaresiz hissettiklerinde, fiziksel ceza yerine, görünürde iz bırakmayan psikolojik cezayı tercih ettikleri şeklinde açıklanabilir.

Tablo 16

Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemlerin Sıklığının Eğitim Düzeylerine Bağlı Olarak Değişimi

		N	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata
Psikolojik Ödül	Önlisans	6	3,4437	,63416	,25890
	Lisans	189	3,5116	,66354	,04827
	Yüksek Lisans	17	3,5319	,80581	,19544
	Toplam	212	3,5113	,67173	,04613

Psikolojik Ceza	Önlisans	6	1,2062	,16539	,06752
	Lisans	189	1,6286	,43718	,03180
	Yüksek Lisans	17	1,7377	,28785	,06981
	Toplam	212	1,6254	,42808	,02940
Sosyal Ödül	Önlisans	6	3,1625	,49452	,20189
	Lisans	189	3,1082	,57873	,04210
	Yüksek Lisans	17	3,2396	,57718	,13999
	Toplam	212	3,1203	,57516	,03950
Sosyal Ceza	Önlisans	6	1,7097	,24514	,10008
	Lisans	188	2,0388	,45547	,03322
	Yüksek Lisans	17	2,2127	,42924	,10411
	Toplam	211	2,0435	,45357	,03122
Maddi Ödül	Önlisans	6	2,9361	,68641	,28023
	Lisans	186	2,7464	,71195	,05220
	Yüksek Lisans	17	2,7021	,57729	,14001
	Toplam	209	2,7482	,69927	,04837
Fiziksel Ceza	Önlisans	6	1,2197	,18049	,07368
	Lisans	186	1,3772	,36276	,02660
	Yüksek Lisans	17	1,3894	,17490	,04242
	Toplam	209	1,3736	,34770	,02405

4.3. Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerinin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemler İle Branşları Arasındaki İlişki

Sınıf-şube rehber öğretmenlerinin sınıf disiplinini sağlamada kullandıkları yöntemler ile branşları arasındaki ilişki varyans analizi yardımıyla incelenmiş ve analiz sonuçları Tablo 17’de sunulmuştur. Tablonun anlamlılık sütunundaki değerlerden

(Psikolojik Ödül için $p = 0.944$, Psikolojik Ceza için $p = 0.790$, Sosyal Ödül için $p = 0.026$, Sosyal Ceza için $p = 0.939$, Maddi Ödül için $p = 0.035$, Fiziki Ceza için $p = 0.983$; $p > 0.05$) sosyal ve maddi ödül dışındaki değişkenlerin branş ile ilişkisinin anlamlı olmadığı anlaşılmaktadır. Maddi ve sosyal ödül ile branş arasındaki ilişki ise $p < 0.05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır.

Tablo 17

Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemler ile Branşları Arasındaki İlişki

		Kareler Toplamı	df	Ortalama Kare	F	Anlamlılık
Psikolojik Ödül	Gruplar Arası	,052	2	,026	,058	,944
	Grup İçi	93,895	207	,454		
	Toplam	93,947	209			
Psikolojik Ceza	Gruplar Arası	,087	2	,043	,235	,790
	Grup İçi	38,092	207	,184		
	Toplam	38,179	209			
Sosyal Ödül	Gruplar Arası	2,403	2	1,202	3,709	,026
	Grup İçi	67,060	207	,324		
	Toplam	69,463	209			
Sosyal Ceza	Gruplar Arası	,025	2	,013	,063	,939
	Grup İçi	40,977	206	,199		
	Toplam	41,002	208			
Maddi Ödül	Gruplar Arası	3,241	2	1,621	3,394	,035
	Grup İçi	97,398	204	,477		
	Toplam	100,639	206			
Fiziksel Ceza	Gruplar Arası	,004	2	,002	,017	,983
	Grup İçi	25,129	204	,123		

	Toplam	25,133	206			
--	--------	--------	-----	--	--	--

Sınıf-şube rehber öğretmenlerinin sınıf disiplinini sağlamada kullandıkları yöntemlerin sıklığının branşlarına bağlı olarak değişimi ise Tablo 18’de sunulmuştur. Tablonun ortalama sütunundaki değerler, farklı branşlardaki sınıf-şube rehber öğretmenlerinin Psikolojik Ödül, Psikolojik Ceza, Sosyal Ceza ve Fiziki Ceza yöntemlerinden almış oldukları puanlar arasında belirgin bir fark olmadığını ortaya koymaktadır. Bunun yanında uygulamalı dersler öğretmenleri Sosyal Ödül ve Maddi Ödül faktörlerinden daha yüksek puan almışlardır.

Bu bulgu varyans analizi bulguları ile birlikte değerlendirildiğinde branş faktörünün sınıf-şube rehber öğretmenlerinin Psikolojik Ödül, Psikolojik Ceza, Sosyal Ceza ve Fiziki Ceza yöntemlerini kullanma sıklığını etkilemediği, Sosyal Ödül ve Maddi Ödülün uygulamalı ders öğretmenleri tarafından daha sık kullanıldığı sonucuna varılmıştır. Beden eğitimi öğretmeni ödüllendirmek istediği öğrenciyi okul takımına, müzik öğretmeni koroya alarak, resim öğretmeni ise öğrenci resmini okul panosuna asarak öğrencisini ödüllendirme fırsatına diğer öğretmenlerden daha çok sahiptir. Uygulamalı derslerin sosyal ve maddi ödül kullanımını açısından avantajlı dersler olmasının bu ders öğretmenleri tarafından maddi ve sosyal ödülün daha sık kullanılmasında etken olduğu düşünülmektedir. Resim, müzik, beden eğitimi öğretmenlerinin ödül ve ceza uygulamaları sonucu elde ettikleri olumlu neticeleri dikkate aldığımızda, diğer alanlarla ortak bir çalışma yapılması gerekliliği sonucuna varılmaktadır. Elbette ki iletişim ve ortak çalışmayla ilgili koordinasyonu sağlayacak olan okul yöneticileridir.

Tablo 18**Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemlerin Sıklığının Branşlarına Bağlı Olarak Değişimi**

		N	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata
Psikolojik Ödül	Sözel Dersler	101	3,5344	,71806	,07145
	Sayısal Dersler	57	3,4966	,68558	,09081
	Uygulamalı Dersler	52	3,5227	,56034	,07770
	Toplam	210	3,5212	,67045	,04627
Psikolojik Ceza	Sözel Dersler	101	1,6496	,44761	,04454
	Sayısal Dersler	57	1,6017	,39306	,05206
	Uygulamalı Dersler	52	1,6238	,42942	,05955
	Toplam	210	1,6302	,42740	,02949
Sosyal Ödül	Sözel Dersler	101	3,0494	,55490	,05521
	Sayısal Dersler	57	3,0982	,54167	,07175
	Uygulamalı Dersler	52	3,3103	,62368	,08649
	Toplam	210	3,1273	,57651	,03978
Sosyal Ceza	Sözel Dersler	101	2,0408	,40212	,04001
	Sayısal Dersler	56	2,0262	,50091	,06694
	Uygulamalı Dersler	52	2,0567	,46457	,06442
	Toplam	209	2,0408	,44399	,03071
Maddi Ödül	Sözel Dersler	100	2,6634	,64364	,06436
	Sayısal Dersler	56	2,7154	,68713	,09182
	Uygulamalı Dersler	51	2,9681	,77996	,10922
	Toplam	207	2,7525	,69896	,04858
Fiziksel Ceza	Sözel Dersler	100	1,3758	,35693	,03569
	Sayısal Dersler	56	1,3774	,40552	,05419
	Uygulamalı Dersler	51	1,3661	,26349	,03690
	Toplam	207	1,3738	,34929	,02428

4.4.Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerinin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemler İle Mesleki Kıdemleri Arasındaki İlişki

Sınıf-şube rehber öğretmenlerinin sınıf disiplinini sağlamada kullandıkları yöntemler ile mesleki kıdemleri arasındaki ilişki varyans analizi yardımıyla incelenmiş ve analiz sonuçları Tablo 19’da sunulmuştur. Tablonun anlamlılık sütunundaki değerlerden (Psikolojik Ödül için $p = 0.941$, Psikolojik Ceza için $p = 0.293$, Sosyal Ödül için $p = 0.589$, Sosyal Ceza için $p = 0.100$, Maddi Ödül için $p = 0.859$, Fiziki Ceza için $p = 0.977$; $p > 0.05$) söz konusu değişkenler arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 19

Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemler ile Mesleki Kıdemleri Arasındaki İlişki

		Kareler Toplamı	df	Ortalama Kare	F	Anlamlılık
Psikolojik Ödül	Gruplar Arası	,353	4	,088	,194	,941
	Grup İçi	94,928	209	,454		
	Toplam	95,281	213			
Psikolojik Ceza	Gruplar Arası	,906	4	,227	1,244	,293
	Grup İçi	38,064	209	,182		
	Toplam	38,970	213			
Sosyal Ödül	Gruplar Arası	,935	4	,234	,705	,589
	Grup İçi	69,260	209	,331		
	Toplam	70,195	213			
Sosyal Ceza	Gruplar Arası	1,601	4	,400	1,973	,100
	Grup İçi	42,205	208	,203		

	Toplam	43,806	212			
Maddi Ödül	Gruplar Arası	,643	4	,161	,328	,859
	Grup İçi	101,093	206	,491		
	Toplam	101,736	210			
Fiziksel Ceza	Gruplar Arası	,057	4	,014	,116	,977
	Grup İçi	25,217	206	,122		
	Toplam	25,274	210			

Sınıf-şube rehber öğretmenlerinin sınıf disiplinini sağlamada kullandıkları yöntemlerin sıklığının mesleki kıdemlerine bağlı olarak değişimi ise Tablo 20'de sunulmuştur. Tablonun ortalama sütunundaki değerler, farklı mesleki kıdemlerdeki sınıf-şube rehber öğretmenlerinin Psikolojik Ödül, Psikolojik Ceza, Sosyal Ödül, Sosyal Ceza, Maddi Ödül ve Fiziki Ceza yöntemlerinden almış oldukları puanlar arasında belirgin bir fark olmadığını ortaya koymaktadır.

Bu bulgu varyans analizi bulguları ile birlikte değerlendirildiğinde mesleki kıdem faktörünün sınıf-şube rehber öğretmenlerinin Psikolojik Ödül, Psikolojik Ceza, Sosyal Ödül, Sosyal Ceza, Maddi Ödül ve Fiziki Ceza yöntemlerini kullanma sıklığını etkilemediği sonucuna varılmıştır.

Araştırmaya katılan sınıf-şube rehber öğretmenlerin sınıf disiplinini sağlamada kullandıkları yöntemler ile mesleki kıdemleri, rehberlik yaptıkları sınıf ve sınıf-şube rehber öğretmenliği süreleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Diğer bir ifade ile sınıf-şube rehber öğretmenlerinin kullandıkları disiplin yöntemleri mesleki kıdemleri, rehberlik yaptıkları sınıf ve sınıf-şube rehber öğretmenliği sürelerinden bağımsızdır. Anket sonuçlarından mesleki kıdemle, uygulanan disiplin yöntemleri arasında anlamlı ilişki olması beklenmekteydi. Kıdemle disiplin yöntemleri arasında anlamlı bir ilişkinin olmayışı; eğitim fakültelerinin nitelikli mezunlar verışı, meslekte yeni olan öğretmenlerin kendilerini iyi yetiştirmeleri, kıdemli öğretmenlerle işbirliğine girerek tecrübelerinden yararlanmış olmalarıyla açıklanabilir.

Tablo 20**Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemlerin Sıklığının Mesleki Kıdemlerine Bağlı Olarak Değişimi**

		N	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata
Psikolojik Ödül	5 yıldan az	48	3,4647	,68924	,09948
	6-10 yıl arası	85	3,5207	,63964	,06938
	11-15 yıl arası	45	3,5637	,72314	,10780
	16-20 yıl arası	20	3,4468	,73658	,16470
	21 yıl ve üzeri	16	3,5577	,57248	,14312
	Toplam	214	3,5130	,66883	,04572
Psikolojik Ceza	5 yıldan az	48	1,6110	,34781	,05020
	6-10 yıl arası	85	1,6769	,37869	,04107
	11-15 yıl arası	45	1,6262	,48476	,07226
	16-20 yıl arası	20	1,4503	,32769	,07327
	21 yıl ve üzeri	16	1,5642	,72813	,18203
	Toplam	214	1,6219	,42774	,02924
Sosyal Ödül	5 yıldan az	48	3,0099	,58282	,08412
	6-10 yıl arası	85	3,1796	,61640	,06686
	11-15 yıl arası	45	3,1285	,55081	,08211
	16-20 yıl arası	20	3,1138	,46492	,10396
	21 yıl ve üzeri	16	3,1765	,51144	,12786
	Toplam	214	3,1244	,57407	,03924
Sosyal Ceza	5 yıldan az	48	2,0012	,41379	,05973
	6-10 yıl arası	85	2,1062	,47599	,05163
	11-15 yıl arası	45	2,0842	,47333	,07056
	16-20 yıl arası	19	1,9071	,37215	,08538
	21 yıl ve üzeri	16	1,8259	,43013	,10753
	Toplam	213	2,0391	,45457	,03115

Maddi Ödül	5 yıldan az	48	2,6622	,56753	,08192
	6-10 yıl arası	84	2,7862	,72307	,07889
	11-15 yıl arası	45	2,7347	,81178	,12101
	16-20 yıl arası	19	2,8396	,71941	,16504
	21 yıl ve üzeri	15	2,7472	,55092	,14225
	Toplam	211	2,7490	,69603	,04792
Fiziksel Ceza	5 yıldan az	48	1,3800	,23944	,03456
	6-10 yıl arası	84	1,3665	,24266	,02648
	11-15 yıl arası	45	1,3930	,44022	,06562
	16-20 yıl arası	19	1,3355	,28048	,06435
	21 yıl ve üzeri	15	1,3515	,74124	,19139
	Toplam	211	1,3714	,34692	,02388

4.5. Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerinin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemler İle Rehberlik Yaptıkları Sınıf Arasındaki İlişki

Sınıf-şube rehber öğretmenlerinin sınıf disiplinini sağlamada kullandıkları yöntemler ile rehberlik yaptıkları sınıf arasındaki ilişki varyans analizi yardımıyla incelenmiş ve analiz sonuçları Tablo 21’de sunulmuştur. Tablonun anlamlılık sütunundaki değerlerden (Psikolojik Ödül için $p = 0.248$, Psikolojik Ceza için $p = 0.280$, Sosyal Ödül için $p = 0.179$, Sosyal Ceza için $p = 0.141$, Maddi Ödül için $p = 0.854$, Fiziki Ceza için $p = 0.682$; $p > 0.05$) söz konusu değişkenler arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı anlaşılmaktadır

Tablo 21**Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerinin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemler ile Rehber Öğretmenlik Yaptıkları Sınıf Arasındaki İlişki**

		Kareler Toplamı	df	Ortalama Kare	F	Anlamlılık
Psikolojik Ödül	Gruplar Arası	1,249	2	,624	1,404	,248
	Grup İçi	92,069	207	,445		
	Toplam	93,317	209			
Psikolojik Ceza	Gruplar Arası	,468	2	,234	1,283	,280
	Grup İçi	37,740	207	,182		
	Toplam	38,207	209			
Sosyal Ödül	Gruplar Arası	1,149	2	,575	1,736	,179
	Grup İçi	68,530	207	,331		
	Toplam	69,679	209			
Sosyal Ceza	Gruplar Arası	,778	2	,389	1,980	,141
	Grup İçi	40,487	206	,197		
	Toplam	41,265	208			
Maddi Ödül	Gruplar Arası	,156	2	,078	,158	,854
	Grup İçi	100,753	204	,494		
	Toplam	100,908	206			
Fiziksel Ceza	Gruplar Arası	,094	2	,047	,383	,682
	Grup İçi	25,017	204	,123		
	Toplam	25,111	206			

Sınıf-şube rehber öğretmenlerinin sınıf disiplinini sağlamada kullandıkları yöntemlerin sıklığının sınıf-şube rehber öğretmenliğini yaptıkları sınıfa bağlı olarak değişimi ise Tablo 22’de sunulmuştur. Tablonun ortalama sütunundaki değerler, farklı sınıflarda sınıf-şube rehber öğretmenliği yapan öğretmenlerin Psikolojik Ödül, Psikolojik Ceza, Sosyal Ödül, Sosyal Ceza, Maddi Ödül ve Fiziki Ceza yöntemlerinden almış oldukları puanlar arasında belirgin bir fark olmadığını ortaya koymaktadır.

Bu bulgu varyans analizi bulguları ile birlikte değerlendirildiğinde sınıf-şube rehber öğretmenliği yaptıkları sınıf faktörünün sınıf-şube rehber öğretmenlerinin Psikolojik Ödül, Psikolojik Ceza, Sosyal Ödül, Sosyal Ceza, Maddi Ödül ve Fiziki Ceza yöntemlerini kullanma sıklığını etkilemediği sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte psikolojik, sosyal ve fiziki ödülle, psikolojik, sosyal, fiziki ceza 7. sınıf-şube rehber öğretmenlerince biraz daha fazla kullanılmaktadır. 6. sınıf öğrencilerinin 5. sınıftan sonra tek öğretmenden çok sayıda öğretmenle karşılaşması sonucu uyum problemi yaşamaması, 8. sınıf öğrencilerinin ise mezun olup gidecek olmaları düşüncesi ile sınıf-şube rehber öğretmenlerinin bu öğrencilere karşı daha hassas ve dikkatli davrandığı düşünülmektedir. 8. sınıf öğrencilerine karşı sınıf-şube rehber öğretmenlerinin ceza uygulamalarında daha toleranslı olmalarının bir başka sebebi de, bu yaş gurubu öğrencilerinin ergenlik dönemine girmesidir. Sınıf-şube rehber öğretmenlerinin bu konuda duyarlı olmaları önemlidir. Fakat duyarlı oldukları kadar da, belli periyotlarla bilgilendirilmeleri gerekmektedir.

Tablo 22

Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerinin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemlerin Sıklığının Rehber Öğretmenlik Yaptıkları Sınıfa Bağlı Olarak Değişimi

		N	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata
Psikolojik Ödül	6'inci Sınıf	66	3,5385	,65750	,08093
	7'inci Sınıf	64	3,6201	,64246	,08031
	8'inci Sınıf	80	3,4343	,69323	,07751
	Toplam	210	3,5236	,66820	,04611
Psikolojik Ceza	6'inci Sınıf	66	1,5535	,45276	,05573
	7'inci Sınıf	64	1,6537	,40584	,05073
	8'inci Sınıf	80	1,6562	,42155	,04713
	Toplam	210	1,6232	,42756	,02950
Sosyal Ödül	6'inci Sınıf	66	3,0493	,51699	,06364
	7'inci Sınıf	64	3,2318	,56828	,07104
	8'inci Sınıf	80	3,1023	,62451	,06982

	Toplam	210	3,1251	,57740	,03984
Sosyal Ceza	6'inci Sınıf	65	1,9483	,39467	,04895
	7'inci Sınıf	64	2,0837	,46735	,05842
	8'inci Sınıf	80	2,0770	,46057	,05149
	Toplam	209	2,0390	,44541	,03081
Maddi Ödül	6'inci Sınıf	64	2,7339	,66568	,08321
	7'inci Sınıf	63	2,7922	,70934	,08937
	8'inci Sınıf	80	2,7316	,72600	,08117
	Toplam	207	2,7508	,69989	,04865
Fiziksel Ceza	6'inci Sınıf	64	1,3409	,40355	,05044
	7'inci Sınıf	63	1,3914	,38804	,04889
	8'inci Sınıf	80	1,3823	,26197	,02929
	Toplam	207	1,3723	,34914	,02427

4.6.Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemler İle Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlik Süreleri Arasındaki İlişki

Sınıf-şube rehber öğretmenlerin sınıf disiplinini sağlamada kullandıkları yöntemler ile sınıf-şube rehber öğretmenlik süreleri arasındaki ilişki varyans analizi yardımıyla incelenmiş ve analiz sonuçları Tablo 23’de sunulmuştur. Tablonun anlamlılık sütunundaki değerlerden (Psikolojik Ödül için $p = 0.184$, Psikolojik Ceza için $p = 0.634$, Sosyal Ödül için $p = 0.892$, Sosyal Ceza için $p = 0.930$, Maddi Ödül için $p = 0.613$, Fiziki Ceza için $p = 0.838$; $p > 0.05$) söz konusu değişkenler arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 23**Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerinin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemler ile Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlik Süreleri Arasındaki İlişki**

		Kareler Toplamı	df	Ortalama Kare	F	Anlamlılık
Psikolojik Ödül	Gruplar Arası	1,519	2	,760	1,705	,184
	Grup İçi	92,647	208	,445		
	Toplam	94,167	210			
Psikolojik Ceza	Gruplar Arası	,168	2	,084	,456	,634
	Grup İçi	38,204	208	,184		
	Toplam	38,371	210			
Sosyal Ödül	Gruplar Arası	,077	2	,038	,115	,892
	Grup İçi	69,793	208	,336		
	Toplam	69,870	210			
Sosyal Ceza	Gruplar Arası	,030	2	,015	,072	,930
	Grup İçi	42,782	207	,207		
	Toplam	42,812	209			
Maddi Ödül	Gruplar Arası	,481	2	,241	,490	,613
	Grup İçi	100,655	205	,491		
	Toplam	101,136	207			
Fiziksel Ceza	Gruplar Arası	,043	2	,022	,177	,838
	Grup İçi	25,071	205	,122		
	Toplam	25,114	207			

Sınıf-şube rehber öğretmenlerin sınıf disiplinini sağlamada kullandıkları yöntemlerin sıklığının sınıf-şube rehber öğretmenlik sürelerine bağlı olarak değişimi ise Tablo 24’de sunulmuştur. Tablonun ortalama sütunundaki değerler, farklı süreler sınıf-şube rehber öğretmenliği yapan öğretmenlerin Psikolojik Ödül, Psikolojik Ceza, Sosyal

Ödül, Sosyal Ceza, Maddi Ödül ve Fiziki Ceza yöntemlerinden almış oldukları puanlar arasında belirgin bir fark olmadığını ortaya koymaktadır.

Bu bulgu varyans analizi bulguları ile birlikte değerlendirildiğinde sınıf-şube rehber öğretmenlik süreleri faktörünün sınıf-şube rehber öğretmenlerinin Psikolojik Ödül, Psikolojik Ceza, Sosyal Ödül, Sosyal Ceza, Maddi Ödül ve Fiziki Ceza yöntemlerini kullanma sıklığını etkilemediği sonucuna varılmıştır.

Tablo 24

Sınıf-Şube Rehber Öğretmenlerinin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemlerin Sıklığının Sınıf-Şube Rehber Öğretmenliği Sürelerine Bağlı Olarak Değişimi

		N	Ortalama	Std. Sapma	Std. Hata
Psikolojik Ödül	1 yıldan az	116	3,4781	,64533	,05992
	1-2 yıl arası	51	3,6687	,67982	,09519
	2-3 yıl arası	44	3,4546	,70955	,10697
	Toplam	211	3,5193	,66964	,04610
Psikolojik Ceza	1 yıldan az	116	1,6226	,47727	,04431
	1-2 yıl arası	51	1,6586	,34767	,04868
	2-3 yıl arası	44	1,5745	,37244	,05615
	Toplam	211	1,6212	,42746	,02943
Sosyal Ödül	1 yıldan az	116	3,1092	,57593	,05347
	1-2 yıl arası	51	3,1558	,52162	,07304
	2-3 yıl arası	44	3,1215	,64778	,09766
	Toplam	211	3,1230	,57681	,03971
Sosyal Ceza	1 yıldan az	115	2,0415	,44818	,04179
	1-2 yıl arası	51	2,0647	,45367	,06353
	2-3 yıl arası	44	2,0310	,47233	,07121

	Toplam	210	2,0449	,45259	,03123
Maddi Ödül	1 yıldan az	113	2,7575	,72109	,06783
	1-2 yıl arası	51	2,8024	,69247	,09697
	2-3 yıl arası	44	2,6627	,65490	,09873
	Toplam	208	2,7485	,69898	,04847
Fiziksel Ceza	1 yıldan az	113	1,3853	,41806	,03933
	1-2 yıl arası	51	1,3629	,21560	,03019
	2-3 yıl arası	44	1,3510	,27161	,04095
	Toplam	208	1,3725	,34832	,02415

SONUÇ

Araştırmaya katılan sınıf-şube rehber öğretmenlerinin sınıf disiplinini sağlamada en fazla psikolojik ve sosyal ödül yöntemlerini kullandıkları, bu yöntemleri maddi ödüllerin izlediği sonucuna varılmıştır. Sınıf disiplininde en az başvurulan yöntemlerin ise; psikolojik, sosyal ve fiziksel cezalar olduğu ortaya konulmuştur. Sınıf-şube rehber öğretmenleri tarafından psikolojik ve sosyal ödül en fazla kullanılırken, fiziksel cezanın en az kullanılıyor olması; öğretmenlerin geleneksel disiplin sağlama yöntemlerinden uzaklaşıp modern disiplin sağlama yöntemlerini kullandıkları, daha hümanist yaklaşımlar sergiledikleri şeklinde yorumlanmaktadır. Oranı az da olsa örneklem gurubunda psikolojik ve fiziksel cezanın kullanılıyor olması ise anlamlıdır. Elbette kurallarla yönetilen ve davranış geliştirmek-değiştirmek amaçlı eğitim kurumlarında, öğrencinin yaptığı yanlış davranış karşısında bir uygulamaya tabi tutulması olası bir sonuçtur. Fakat eğitimcilerin bu konuda yetkin oldukları kadar bilgili, değişen ve gelişen sonuçlara göre kendini yetiştiren bir kimlik taşıması gerekir. Sadece bilgili ve yetkin olması da yeterli gelmeyecektir. Öğretmenin doğru davranış gösterebilmesi için; psikolojik sağlığa, psikolojik olgunluğa, sosyo-ekonomik rahatlığa da sahip olması gerekir. Bu nitelikleri yerine getirme yükümlülüğü öğretmenin olduğu kadar, bağlı bulunduğu birim ve teşkilatların da görevidir.

Anket sonuçlarına göre sınıf-şube rehber öğretmenlerinin olumsuz öğrenci davranışlarına yaklaşımda sabırlı ve hoşgörülü, öğrencilerle sağlıklı iletişim kurma konusunda yeterli bilgi ve tecrübeye sahip oldukları düşünülmektedir. Ayrıca 2006 yılından itibaren İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından İstanbul ilindeki tüm okullarda başlatılan ve halen devam eden “şiddeti önleme ve azaltma eylem planı” doğrultusunda yapılan çalışmalarla, öğrencilerin şiddet içerikle davranışlarında ciddi azalmanın görülmesiyle birlikte öğretmen davranışlarında da olumlu yönde gelişmelerin olduğu gözlemlenmektedir.

6,7,8. Sınıflarda SBS uygulaması, öğrencilerin dersane ev ve okul arasında geçen periyoda mahkum kılmıştır. Öğrenciler serbest zaman dilimi bulamadıkları gibi, ergenlik döneminin başlangıcı olan bu devrede mevcut enerjilerini ve heyecanlarını aktarabilecek, etkinlik ve faaliyetten uzak kalmaktadırlar. Son dönemde basına yansıyan ve adli vakalarda

yer alan, aile faciaları yaptığımız tespiti doğrulamaktadır. Yine 2009 yılı yaz spor okullarında(Öğrenci istekli, veli yönlendirmeli) yaşanan talep yoğunluğu, öğrencinin yıl içerisinde yaşadığı stresi yansıtmaktadır. Dershanelerin gerekliliğini ortadan kaldırmak için düşünülen sistemin, tam tersine dershane merkezli eğitime dönmesi ilginç ve düşündürücüdür. SBS sınavları aslında okulda öğretilen ders konularının birer yıllık periyotlarda yapılan sınavla ölçülmesidir. Fakat aileler bu konuda yeterli derecede bilinçlendirilmediklerinden dolayı, beklenenin dışında bir dershane talebi ortaya çıkmıştır.

Eğitim kalitesinin artması için Milli Eğitim Bakanlığı öğretmenlerin akademik kariyer yapmalarını teşvik etmeye yönelik politikalar geliştirmelidir. Mevcut uygulamada resmi okullarda görev yapıp yüksek lisans yapan öğretmene bir kademe, yüksek lisans üstü doktora yapan öğretmene ise iki kademe verilmektedir. Bu uygulamanın, kişisel gelişimi ve mesleki yeterliliğini arttırmada istekli öğretmenler dışındakileri, akademik kariyer yapmaya teşvik etmede yeterli olmadığı düşünülmektedir. Yüksek lisans yapan öğretmenlere ek ders ödeme sinin %25, doktora yapan öğretmenlere ise %40 zamlı ödeme yapılmasının, eğitim kalitesini yükselteceği ve öğretmenleri akademik kariyer yapmaya teşvik edeceği düşünülmektedir.

Coğrafi yapı ve kültürel zenginliğimiz ve buna paralel sürekli kırsal kesimden göç alan büyük kentlerimiz, sosyal ve psikolojik problemleri beraberinde sınıfın içine kadar taşımaktadır. Aynı sınıfın içerisinde, farklı kültürlerden gelmiş öğrencileri ve bu öğrencilerin ekonomik, sosyal ve psikolojik yapılarının öğretmen tarafından çok iyi analiz edilmesi gerekmektedir. Öğretmenin bunu yapabilmesi için fakülte eğitiminde, Türkiye'nin şartlarını tam olarak öğrenmesi gerekmektedir.

Öğretmenlik mesleği kişisel yatkınlık, meslek bilgisi ve pedagojik formasyon gerektirmekle birlikte, mesleki yeterlilik uygulama ve gözlemle geliştirilir. Bu nedenle kıdemli öğretmenlerin, mesleğe yeni atanan öğretmenlere ilk beş yıl rehberlik edecek uygulamanın başlatılması gerekmektedir. Hatta bir adım daha öteye gidilerek, kıdemli öğretmenlere, bu konuda resmi sorumluluk verilmesi, deneyimsiz öğretmenlerin hata yapma olasılıklarını azaltacaktır.

Öğretmenlik zor ve yıpratıcı bir meslek olup, yıllar içerisinde mesleki tükenmişlik çok fazla yaşanmaktadır. Bu yüzden her beş yılda bir, hem öğretmenin kendini yenilemesi hem de yeni yaklaşımları takip edebilmesi adına hizmet içi eğitimden geçmesi sağlanmalı, mesleki körelme önlenmelidir. Disiplin sağlama yöntemleri, sınıf-şube rehber öğretmenlerinin görev ve sorumlulukları, iletişim, ergenlik dönemi özellikleri hakkında düzenlenecek eğitimlere tüm öğretmenlerin katılımları sağlanmalıdır. Öğretmenlere verilecek eğitimin, öğretmenlerin iletişim düzeylerini arttırıcı, sosyal kimliklerini geliştirici ve akademik formasyonlarını buldukları seviyeden, yukarıya taşıyacak nitelikte olması gerekmektedir. MEB ve üniversiteler işbirliği ile gerçekleştirilecek eğitimler küçük guruplar halinde yapılmalı, eğitimi verecek kişinin alanında uzman olmasına dikkat edilmelidir

Okullarda çocukların heyecanlarını, merakların ve enerjilerini kanalize edebilecekleri aktivitelerin planlanması ve uygulanması önemlidir. Bu konuda okul idarecilerince yetki verilecek, organizasyonlara kapı açacak, aktiviteleri uygulayacak branş öğretmenlerine ihtiyaç vardır. Bununla birlikte; bu etkinliklerin uygulanabileceği donanımlı derslik, atölye, spor salonu vb. alanlara ihtiyaç vardır. Son dönemde MEB okulları yeniden yapılandırılmakta ve şekillendirilmektedir. Fakat oyun bahçeleri, hobi alanları, spor salonu gibi mekanların yine göz ardı edildiği dikkat çekicidir.

Öğretmenler, kültürün ve değerlerin taşıyıcısı olarak, hem konusuna hakim olmalı hem de pedagojiyi iyi bilmelidir. Öğrencilerin örnek aldığı, sanatsal yönü gelişmiş, öğrencilerini seven, öğretme konusunda heyecan duyan, insan ilişkileri olumlu, öğrencileri ile sağlıklı diyalog kurabilen, onlarda öğrenme isteği uyandırabilen öğrenciyi bağımsız düşünür hale getirebilen kişi olmalıdır. Bu yüzden öğretmen olmak isteyen herkes değil, akademik ve kişisel yeterliliği olan kişiler öğretmen olarak atanmalıdır. Ülkemizdeki mevcut uygulamada, sınav ölçütü sonrası isteyenler öğretmenlik yapabilmekte, herhangi bir kişilik testi uygulanmamaktadır. Eğitim fakültesi dışından mezun olanlar öğretmen olarak alınmamalı, eğitim fakültesine sınavla birlikte kişilik testi yapılarak öğrenci alınmalıdır. Eğitim fakültelerinde, formasyon derslerine daha çok ağırlık verilmeli, sınıf yönetimi, insan psikoloji, iletişim, özel eğitim, rehberlik ve sınıf-şube rehber öğretmenliği konuları öğretmen adaylarına nitelikli şekilde öğretilmelidir. Eğitim fakültesindeki eğitim dönemi uzun ve insan kişiliğinin hala şekillendiği bir dönemdir. Öğretmen adaylarının eğitime başlarken titizlikle seçilmesi kadar, mezuniyet döneminde de aynı titizlikle

değerlendirilerek; insan ve çocuk sevgisine sahip, sabırlı ve hoş görülü, empati kurabilen, ifade gücü yüksek, olumlu kişilik özelliklerine sahip olanlara öğretmenlik sertifikası verilmelidir.

KAYNAKÇA

Ada, S.-Çetin, M.Ö., Disiplin Nedir?, İstanbul,2006.

Akyüz, Y.,Türk Eğitim Tarihi,Ankara,2008.

Başaran,İ.E., Eğitim Psikolojisi, Ankara,1974.

Boynton,M.-Boynton,C., Eğitimciler İçin Disiplin Sorunlarını Önleme ve Çözme Rehberi (Çev.T.Büyükalkan),İstanbul,2007.

Celep, C.,Sınıf Yönetiminde Kuram ve Uygulama, Ankara2008.

Cüceloğlu, D.,Yeniden İnsan İnsana,İstanbul,1991.

Erden, M., Sınıf Yönetimi,Ankara,2008.

Erden, M.,Öğretmenlik Mesleğine Giriş,İstanbul,2005.

Erdoğan, İ.,Sınıf Yönetimi, İstanbul,2008.

Esen, E., Öğrenci Mevcudu 1000 ve Üzeri Olan Resmi İlköğretim Okullarında Yaşanan Yönetim Sorunları, Yayınlanmamış Çalışma, İstanbul, 2009.

Gander, M,J.-Gardiner, H,W.,Çocuk ve Ergen Gelişimi(Çev.A.Dönmez-N.Çelen-B.Onur) Ankara,1995.

Gordon, T., Çocukta Dış Disiplin mi İç Disiplin mi?(Çev.E.Aksay),İstanbul,2003.

Gordon, T., Etkili Öğretmenlik Eğitimi,(Çev. E.Aksay), İstanbul,2007.

Humphreys, T.,Disiplin Nedir? Ne Değildir?(Çev.B.Çelik),İstanbul,2003.

Kavaklı, A,E.,Öğretmeni Başarıya Götüren Yol,İstanbul,2006.

Kısaç, İ., Sınıf Yönetimi, (Ed.E.Karip) , Ankara,2007.

Kulaksızoğlu, A., Ergenlik Psikolojisi, İstanbul, 2000.

MEB Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği. MAYIS 2001/2524 Tebliğler Dergisi

MEB İlköğretim Kurumları Yönetmeliği 27/08/2003/252212 Tebliğler Dergisi

Saban, A., Öğrenme –Öğretme Süreci, İstanbul,2002.

Sarıtaş, M.,Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar, (Ed.L.Küçükahmet) , Ankara,2000.

Özsoy,O.,Etkin Öğrenci, Etkin Öğretmen,Etkin Eğitim,İstanbul,2003.

Öztürk, B.,Sınıf Yönetimi, (Ed.E.Karip) , Ankara,2007.

Tosun,Ü.,Onurlu Disiplin,İstanbul,2002.

Ünal, S.-Ada.S., Öğretmenlik Mesleğine Giriş, İstanbul,2004.

Ünal, S.-Ada, S.,Sınıf Yönetimi,İstanbul,2000.

Yörükoğlu, A., Çocuk Ruh Sağlığı, İstanbul,1989.

<http://www.egitim.aku.edu.tr/davranis.doc>(08.02.2009)

<http://www.egitimhane.com/forum/index.php?topic=1592.15>(09.02.2009)

ÖZGEÇMİŞ

23 Haziran 1970 tarihi, Rize doğumluyum. İlk, Orta ve Liseyi Artvin ili Arhavi İlçesinde tamamladıktan sonra, Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümünden 1993 yılında mezun oldum.1994 yılında Zonguldak Ereğli Ticaret ve Anadolu Ticaret Meslek Lisesinde Rehber Öğretmen Olarak göreve başladım.1996-2000 yılları arasında, Sarıyer Rehberlik ve Araştırma Merkezinde, 2000-2006 yılları arasında Sarıyer Orgeneral Emin Alpkaya İlköğretim Okulunda Rehber Öğretmen olarak görev yaptım. 2006 yılından itibaren aynı ilköğretim okulunda müdür yardımcılığı görevini yürütmekteyim.2007 yılında da Beykent Üniversitesi İşletme Yönetimi Ana Bilim Dalı, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladım.

Özel ilgi alanlarım insan davranışları, tarih kitapları, dans ve seyahat etmektir.

Yabancı dilim almanca olup, evli ve bir çocuk annesiyim.

EKLER

Ek1.Anket Örneği

ANKET FORMU

Değerli meslektaşım:

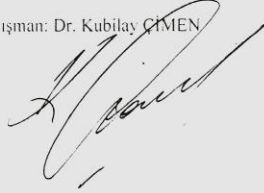
Bu araştırma, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programında yürütölen, "İlköğretim İkinci Kademe Sınıf Şube Rehber Öğretmenlerinin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemlerin Öğrenciler Üzerinde Etkisi" yüksek lisans tezi ile ilgili alan çalışmasını kapsamaktadır.

Elinizdeki anket yalnızca bilimsel bir çalışma için kullanılacak olup, elde edilen bulgular hiçbir kurum ya da kişiye verilmeyecektir. Lütfen anket formuna isminizi yazmayınız. Bu çalışma sonucu elde edilecek olan bulguların, ilköğretim okullarında etkili ve kalıcı sınıf disiplininin uygulanmasında önemli katkı sağlayacağı kanaatindeyiz.

Aşağıdaki sorulara ne kadar samimi, ciddi, dikkatli ve gerçekçi cevaplar verirseniz araştırmamızın geçerliliği ve güvenilirliği o oranda artacaktır. Anketimiz iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, siz değerli meslektaşlarımızın kişisel özelliklerini belirlemeye yönelik sorular bulunmaktadır. Anketin ikinci bölümünde, sınıf disiplini sağlamada kullanılan yöntemler ve bunların öğrenciler üzerindeki etkileri ile ilgili sorular yer almaktadır. Lütfen soruları dikkatle okuduktan sonra size en uygun gelen seçeneğe (X) işareti koyunuz. Lütfen cevapsız soru bırakmayınız ve her soru için tek bir seçeneği işaretleyiniz.

Değerli katkılarınız için teşekkürlerimizi sunar, çalışmalarınızda başarılar dileriz.

Danışman: Dr. Kubilay ÇİMEN

NESRİN YILDIZ
Beykent Ün. Eğt. Yön. Dnt. Yl.Öğ.

Ankete katılmak istiyorum ()
Ankete katılmak istemiyorum ()

BİRİNCİ BÖLÜM

KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz

() Bayan () Erkek

2. Eğitim Düzeyiniz

() Ön Lisans () Lisans () Yüksek Lisans () Doktora

3. Branşınız

() Sözel Dersler (Türkçe, Y.Dil, Din K., Sosyal Bilgiler)

() Sayısal Dersler (Matematik, Fen ve Teknoloji)

() Uygulamalı Dersler (Görsel Sanatlar, Müzik, Teknoloji Tasarım, Beden Eğitimi, Biliřim Teknolojisi)

4. Meslekteki Kıdeminiz

() 1-5 Yıl () 6-10 Yıl () 11-15 Yıl () 16-20 Yıl () 21 Yıl ve Üzeri

5. Kaçınca sınıfın sınıf şube rehber öğretmenliğini yürütmektesiniz?

() 6. sınıf () 7. sınıf () 8. sınıf

6. Aynı sınıfın sınıf şube rehber öğretmenliğini kaç yıldır yürütmektesiniz?

() 0-1 yıl () 1-2 yıl () 2-3 yıl

İKİNCİ BÖLÜM

Sınıf içerisinde, disiplini sağlamada, aşağıdaki psikolojik ödül uygulamalarını hangi sıklıkta kullanırsınız?

S. No.		Hiçbir zaman	Bazen	Sık sık	Çoğunlukla	Her zaman
1	Takdir ederim.					
2	Teşekkür ederim.					
3	Överim.					
4	Özür dilerim.					
5	Güven ve cesaret veririm.					
6	Onure ederim.					
7	Değer veririm.					
8	Görev ve sorumluluk veririm.					
9	Sevgi ve saygı gösteririm.					
10	İlgi gösteririm.					
11	Güler yüz gösteririm.					
12	Esprî yaparım.					
13	Örnek gösteririm.					
14	Alkışlarım, alkışlatırım.					
15	İstediklerini yaptırırım.					
16	Yukarıdaki psikolojik ödül yöntemlerinden başka, özel olarak kullandığımız psikolojik ödül yöntemlerini yandaki boşluğa yazınız.					

Sınıf içerisinde, disiplini sağlamada, aşağıdaki psikolojik ceza uygulamalarını hangi sıklıkta kullanırsınız?

S. No.		Hiçbir zaman	Bazen	Sık sık	Çoğunlukla	Her zaman
1	Korkuturum.					
2	Tebdit ederim.					
3	Tezitt ederim.					
4	Dışlarım.					
5	İlgi göstermem.					
6	Damgalarım.					
7	Onurunu kırarım.					
8	Tavir koyarım.					
9	Surat asarım.					
10	Yalnız oturturum.					
11	Aşağılarım.					
12	Azarlarım.					
13	Kınarım.					
14	Alay ederim.					
15	Hoşlanmayacağı sözler sarf ederim.					
16	Gururunu kırarım.					
17	Hatırım kırarım.					
18	Sevmediğimi söylerim.					
19	Sevilmediğini ima ettiririm.					
20	İsteklerini reddederim.					
21	Baskı yaparım.					
22	Algı eleştiririm.					
23	Dikkat çekerim.					
24	Yukarıdaki psikolojik ceza yöntemlerinden başka, özel olarak kullandığımız psikolojik ceza yöntemlerini yandaki boşluğa yazınız.					

Sınıf içerisinde, disiplini sağlamada, aşağıdaki sosyal ödül uygulamalarını hangi sıklıkta kullanırsınız?

S. No.		Hiçbir zaman	Bazen	Sık sık	Çoğunlukla	Her zaman
1	Evini ziyaret ederim.					
2	Adil davranırım.					
3	İstediği bireysel ve toplu etkinliklere katarım.					
4	Arkadaş ve arkadaş gurubunu seçme hakkını tanırım.					
5	Söz hakkı veririm.					
6	Kendini ifade etme fırsatı tanırım.					
7	Sınıf içi ve okul içi eğitsel çalışmalarda görev veririm.					
8	Okul nöbeti tuttururum.					
9	Yarışmalara katarım.					
10	Sınıf karşısında alkışlatırım.					
11	Sınıfta görev alacakları seçimle belirletirim.					
12	Bir üst sınıfa, gruba veya kümeye gönderirim.					
13	Adını şeref köşesine asarım.					
14	Yaptığı çalışmaları sınıfa göstermesini sağlarım.					
15	Elinden tutarak sınıfa girerim.					
16	Özel günlerde mektup veya kart yazarım					
17	Yukarıdaki sosyal ödül yöntemlerinden başka, özel olarak kullandığımız sosyal ödül yöntemlerini yandaki boşluğa yazınız.					

Sınıf içerisinde, disiplini sağlamada, aşağıdaki sosyal ceza uygulamalarını hangi sıklıkta kullanırsınız?

S. No.		Hiçbir zaman	Bazen	Sık sık	Çoğunlukla	Her zaman
1	Velisini okula çağırırım.					
2	Arkadaşından veya grubundan avırırım.					
3	İstemediği arkadaş grubuna katarım.					
4	Bir alt sınıfa, gruba veya kümeye gönderirim.					
5	Müdüre veya müdür yardımcılara gönderirim.					
6	Bireysel ve toplu etkinliklerden alı koyarım.					
7	Sınıf huzurunda uyarırım.					
8	Söz hakkı vermem.					
9	Sınıf içi ve okul içi eğitsel çalışmalarda görev vermem.					
10	Sınıf karşısında özür diletirim.					
11	Sınıfa yargılatırım.					
12	Sınıf nöbetine bırakırım.					
13	Tenellüsten men ederim.					
14	Sınıf ve okul kurallarını hatırlatırım.					
15	Yukarıdaki sosyal ceza yöntemlerinden başka, özel olarak kullandığımız sosyal ceza yöntemlerini yandaki boşluğa yazınız.					

Sınıf içerisinde, disiplini sağlamada, aşağıdaki **maddi ödül** uygulamalarını hangi sıklıkta kullanırsınız?

S. No.		Hiçbir zaman	Bazen	Sık sık	Çoğunlukla	Her zaman
1	Şeker ve çikolata veririm.					
2	Defter, kalem, silgi, boya vb veririm.					
3	Defterine imza atarım.					
4	Ödevine yıldız koyarım.					
5	Ödevine teşekkür yazarım.					
6	Not veririm.					
7	Başını ve saçını okşarım.					
8	Mimik yapar, göz kırparım.					
9	Öğrencinin çalışmasını sınıf ve okul panosuna asarım.					
10	Yaptığı işi başımla onaylarım.					
11	Kurdele takarım.					
12	Takdir, teşekkür belgesi veririm.					
13	Yukarıdaki maddi ödül yöntemlerinden başka, özel olarak kullandığınız maddi ödül yöntemlerini yandaki boşluğa yazınız.					

Sınıf içerisinde, disiplini sağlamada, aşağıdaki **fiziki ceza** uygulamalarını hangi sıklıkta kullanırsınız?

S. No.		Hiçbir zaman	Bazen	Sık sık	Çoğunlukla	Her zaman
1	Tahtaya kaldırım.					
2	Sınıftan atarım.					
3	Oturduğu yeri ve sırayı değiştiririm.					
4	Eve gönderirim.					
5	Tek ayak üstünde durdururum.					
6	Yazın ödev veya iş cezası veririm.					
7	Hızlı yazı yazdırırım.					
8	Kapının önünde veya arkasında bekletirim.					
9	Eşyasını atar veya fırlatırım.					
10	Tokatlarım.					
11	Saçını veya kulağını çekerim.					
12	Sopa veya cetvelle vururum.					
13	Tekmelerim.					
14	Silkelerim.					
15	Falakaya yatırırım.					
16	Kapalı bir mekana gönderirim.					
17	Ağır bir iş veririm.					
18	Arkasına tokatlatırım.					
19	İş veya ödev tekrarı yaptırım.					
20	Temizlik nöbetine bırakırım.					
21	Arkasını tahtaya döndürerek oturturum.					
22	Yüzünü duvara döndürerek tutturum.					
23	Yukarıdaki fiziki cezalardan başka, özel olarak kullandığınız fiziki cezaları yandaki boşluğa yazınız.					

Ek2.Anket Uygulaması İçin Alınan Valilik Onayı

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/ 2041/44307
Konu : **Anket.**
(Neşe YILDIZ)

17. Nisan 2009

BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne

- İlgi: a) Valilik Makamının 16/04/2009 tarih ve 2018/44196 sayılı Oluru.
b) Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı'nın Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik izin ve Uygulama Yönergesi.
c) 06/04/2009 tarih ve 1482 sayılı yazınız.

Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans öğrencisi **Neşe YILDIZ'ın**, İlimizde ekte isimleri belirtilen okullarda uygulanmak üzere "**İlköğretim İkinci Kademe Sınıf/Şube Rehber Öğretmenlerinin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemlerin Öğrenciler Üzerindeki Etkisi**" konulu anket çalışmasını yapma isteği ilgi (a) Valilik Oluru ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi, gereğinin ilgi (a) Valilik Oluru doğrultusunda, gerekli duyurunun anketçi tarafından yapılmasını, işlem bittikten sonra 2(iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Kültür Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

Erdem DEMİRCİ
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

- EKLER :**
Ek-1. İLGI (a) Valilik Oluru.
2. Anket soruları.

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/2018/44196
Konu: **Anket.**
(Neşe YILDIZ)

16 Nisan 2009

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi : a-)Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün 06/04/2009 tarih ve 1482 sayılı yazısı.
b-)Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
c-)Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Araştırma Geliştirme Dairesi Başkanlığı'nın 11/04/2007 tarih ve 1950 sayılı emri.
d-)Millî Eğitim Müdürlüğü Anket Komisyonu'nun 15/04/2009 tarihli tutanağı.

Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans öğrencisi Neşe YILDIZ'ın, İlimizde ekte isimleri belirtilen okullarda uygulanmak üzere "**İlköğretim İkinci Kademe Sınıf/Şube Rehber Öğretmenlerinin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemlerin Öğrenciler Üzerindeki Etkisi**" konulu anket çalışmalarını yapma istekleri hakkındaki İlgi (a) yazı ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans öğrencisi Neşe YILDIZ'ın, İlimizde ekte isimleri belirtilen okullarda uygulanmak üzere "**İlköğretim İkinci Kademe Sınıf/Şube Rehber Öğretmenlerinin Sınıf Disiplinini Sağlamada Kullandıkları Yöntemlerin Öğrenciler Üzerindeki Etkisi**" konulu anket çalışmalarını yapması, bilimsel amaç dışında kullanılmaması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, İlgi (c) Bakanlık Emri esasları dahilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında)bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde Olurlarınıza arz ederim.

M. Ata ÖZER
Millî Eğitim Müdürü

EKLER :
Ek-1. İLGI (a)yazı ve ekleri

OLUR
15/04/2009
Hikmet DİNÇ
Vali a.
Vali Yardımcısı

NOT :Verilecek cevapta tarih, kayıt numarası, dosya numarası yazılması rica olunur.
Adres :İstanbul Millî Eğitim Müdürlüğü A.Blok Ankara cad. No:2 Cağaloğlu 526 13 82

Ek3.Anket Uygulanan Okullar

ANKET UYGULANACAK OKULLAR LİSTESİ	
1	Alpaslan İlköğretim Okulu
2	Anafartalar İlköğretim Okulu
3	Atatürk İlköğretim Okulu
4	Bahçeköy Türkan Efe İlköğretim Okulu
5	Balahatun İlköğretimokulu
6	Cumhuriyet İlköğretim Okulu
7	Demirciköy İlköğretim Okulu
8	Emırgan İlköğretim Okulu
9	Fahrettin Arslan İlköğretim Okulu
10	Fatih İlköğretim Okulu
11	Gümüşdereköyü İlköğretimokulu
12	Hacı Mehmet Şalgamcıoğlu İlköğretim Okulu
13	Hatemođlu İlköğretim Okulu
14	Hürriyet İlköğretim Okulu
15	Kısırkaya İlköğretim Okulu
16	Kocataş Barbaros İlköğretim Okulu
17	Kumköy Ferhan-Bedii Feyziođlu İlköğ.Ok.
18	Mehmet Akif İlköğretim Okulu
19	Mehmet İpgin İlköğretim Okulu
20	M.E.V Dumlupınar İlköğretim Okulu
21	Org.Emin Alp Kaya İlköğretimokulu
22	Osman Saçmacı İlköğretim Okulu
23	Recaizade Ekrem İlköğretim Okulu
24	R.Güney Kıldıran İlköğretim Okulu
25	Rumelifeneri İlköğretimokulu
26	Sariyer İlköğretim Okulu
27	Şair Nigar İlköğretimokulu
28	Şükriü Nalipaşa İlköğretim Okulu
29	Tuncay Artun İ.M.K.B.Dođanevler İlköğ.Ok.
30	Turđut Akan İlköğretim Okulu
31	Turkan Soray İlköğretim Okulu
32	Uskumru İlköğretim Okulu
33	Yeniköy İlköğretimokulu
34	Yeniköy Mehmetçik İlköğretim Okulu
35	Zekeriya İlköğretim Okulu
36	Zübeyde Hanım İlköğretim Okulu

Ek4.Anket Kullanım İzni

BEYKENT ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE İSTANBUL

Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Yüksek lisans yapmakta olan Neşe YILDIZ'ın "İlköğretim İkinci Kademe Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Sınıf Disiplini Sağlamada Kullandıkları Yöntemler" isimli yüksek lisans çalışmasında kullanılmak üzere; "Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf İçi Disiplini Sağlamada Kullandıkları Yöntemler" isimli yüksek lisans çalışmamın Trabzon ili örneğindeki anket sorularının kullanmasında sakınca yoktur.25.12.2008

Öğr.Gör.Kemal CİVELEK

KTÜ Fatih Eğitim Fakültesi
İlköğretim Bölümü
TRABZON